

แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัด
สงขลา ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

โดย

พันเอก สุวัตร โตเสวก
รองเสนาธิการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ -๒๕๘๐” ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา ของ พันเอก สุวัตร โตเสวก เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลาตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย พันเอก สุวัตร์ โตะเสวก

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑. เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ๒. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ๓. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ในความรับผิดชอบของหน่วยเฉพาะกิจสันติสุข ด้วยการรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี นโยบาย คำสั่ง เอกสารทางวิชาการ ตำรา รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ในกลุ่มกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่มีความเชี่ยวชาญ ในงานด้านการศึกษา และมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำนวน ๔ คน รวมถึงการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในกลุ่มนักเรียน ที่มีหน้าที่ในการรับการศึกษา จำนวน ๘ คน ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ ๑ และ ๒ พบว่า พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ ที่สามารถให้เปิดการศึกษาในระดับเตรียมอนุบาล และระดับอนุบาลได้ เป็นการเอื้ออำนวยต่อการแยกชาวไทยมุสลิมออกจากชาวไทยพุทธให้เป็นวัฒนธรรมเดี่ยว ภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนยังคงใช้ภาษามลายูพื้นถิ่น ทำให้การสื่อสารกับชาวไทยพุทธมีการติดต่อ สื่อสารที่ลดลง และการทำกิจกรรมทางสังคมที่ลดลงตามการศึกษา อีกทั้งยังมุ่งเน้นการสอนศาสนามากกว่าวิชาสามัญทำให้นักเรียนมีความรู้วิชาสามัญน้อย ส่งผลให้ขาดโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และยังพบว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางแห่งทำการสอนหรือเผยแพร่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกดินแดน รวมถึงการจ่ายเงินเดือนครูน้อยกว่าที่กำหนด อีกทั้งการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ยังไม่ครอบคลุมเนื่องจากยังขาดแคลนอุปกรณ์ ผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ พบว่า ควรจัดระเบียบการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาให้มีมาตรฐานเดียวกันกับโรงเรียนของรัฐบาล มุ่งเน้นการสอนวิชาสามัญ มากกว่าการสอนศาสนา โดยมีหลักสูตรมาตรฐานแกนกลาง และกำหนดให้ใช้ภาษาไทยในการเรียน การสอน และผู้ที่จะจบการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น ต้องผ่านมาตรฐานภาษาไทย ตามระดับช่วงชั้นการศึกษานั้น ๆ รวมถึง

การใช้จ่ายเงินเดือนครู ต้องเป็นไปตามระเบียบ ตรวจสอบได้ และตรวจสอบเงินอุดหนุนอย่างจริงจัง สำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงควรตรวจสอบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีพฤติกรรมสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง และสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยกดินแดนโดยการบิดเบือนหลักคำสอนศาสนา รวมถึงส่งเสริมการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม

Abstract

Title : Educational management practices in private Islamic schools in the area of 3 southern border provinces and 4 districts in Songkhla province according to the National Strategy 2018 – 2017.

Field : Social – Psychology

Name : Col. Suwat Tosawake **Crouse** NDC **Class** 62

Research on educational management practices in private Islamic schools in the area of 3 southern border provinces and 4 districts in Songkhla province according to the National Strategy 2018 - 2017, Qualitative Research has three objectives : 1. to study educational management in private Islamic schools in the 3 southern border provinces and 4 districts in Songkhla province, according to the Security Education Management Strategy 2. to study the problems of educational management in private Islamic schools in the 3 southern border provinces and 4 districts in Songkhla province. 3. to provide guidance on educational management in private Islamic schools in the 3 southern border provinces and 4 districts in Songkhla province, according to the educational management strategy for stability. This research studied the problems of educational management in private Islamic schools in the 3 southern border provinces and 4 districts in Songkhla province. In the responsibility of the Santisook Task Force By collecting information on concepts, theories, policies, orders, academic documents, textbooks and related research. And in-depth interviews (Indept Interview) among the private Islamic school administrators. With expertise In education It plays a role in policy-making of four Islamic private schools, including discussion groups (Focus Group) among students. Having the duty to receive education, number 8 people. Research results according to item 1 and 2, found that the Private School Act BE 2550 that can open pre-kindergarten education. And kindergarten level It facilitates the separation of Thai Muslims from Buddhists into a single culture. The language of instruction is still native Malayu language. Causing communication with Thai Buddhists to have contact Reduced communication And reduced social activity following studies It also focuses on religious teaching rather than ordinary subjects, allowing students to have less knowledge of ordinary subjects. Resulting in a lack of opportunity to study at the tertiary level It is also found that some Islamic private schools teach or disseminate in connection with separatism. Including paying teachers less than required Moreover, DLTV distance education is not yet

comprehensive due to lack of equipment. Objective 3 research found that education should be organized by private religious schools to meet the same standard as government schools. Focus on teaching common subjects More than teaching religion With a core standard course And requiring the use of Thai language in teaching and for those who will graduate in each class Must pass Thai standard According to the level of education in that particular level including teacher salary expenditures Must comply with regulations, be verifiable, and seriously review subsidies. For security officials, check out Islamic private schools for supportive behavior. And intercept the cultivation of separatism by distorting religious doctrines Including promoting multicultural coexistence.

คำนำ

ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาที่มีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม ศาสนา ท่ามกลางความขัดแย้งทางความคิด บนพื้นฐานของความเชื่อ ที่ถูกบ่มเพาะจากการสร้างวาทกรรมความแตกแยกทางสังคม จากรุ่นสู่รุ่นมาหลายทศวรรษ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบฉกฉวยโอกาสบ่มเพาะเด็ก และเยาวชนผ่านการศึกษ ส่งผ่านแนวคิดแบ่งแยกดินแดนโดยใช้สถานศึกษาเป็นโล่กำบัง หากแม้เราต้องการตัดวงจรการส่งทอดแนวคิดของผู้ก่อความไม่สงบ เราควรคำนึงถึงกลไกของการบ่มเพาะแนวคิด ซึ่งมีจุดเริ่มต้น คือ การให้ความรู้ผ่านกระบวนการศึกษาที่เป็นระบบ และคำนึงถึงความมั่นคงบนสังคมพหุวัฒนธรรม

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้เป็นการแสวงหาความรู้ความจริงตามหลักการวิจัย ทำให้สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ที่จะกำหนดเป็นแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ ในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านนโยบาย ด้านการบริหารจัดการภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม รวมถึงการปฏิบัติของบุคคลากรทางการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือเสริมสร้างเด็ก และเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ และดำรงชีวิตในพื้นที่ ไม่ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ส่งผลให้เกิดความมั่นคงแบบองค์รวม ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และบรรลุผลประโยชน์แห่งชาติในที่สุด

พันเอก

(สุวัตร์ โตเสวก)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของเอกสารวิจัยฉบับนี้ บรรลุวัตถุประสงค์ และมีความสมบูรณ์ทุกประการด้วย ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก คณาจารย์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ที่ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจน แนวทางการทำเอกสารวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก พลโท สันต์เพชร สายสรรพมงคล (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก) และ พันเอก พีระพงษ์ จันทวโร (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก) รวมถึง นาวาอากาศเอก ศราวุฒ ฤทธาณานนท์ (ผอ.กองวิชา ที่รับผิดชอบลักษณะวิชา) ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษา ช่วยเหลือแนะนำ พร้อมทั้งให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ ต่องานวิจัยอย่างยิ่ง อีกทั้งยังกรุณาแก้ไขข้อบกพร่องทั้งด้านเนื้อหา และรูปแบบ ด้วยความเอาใจใส่ ตลอดมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ นาย อำนาจ วิชยานุวัติ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ) ที่กรุณาให้แนวคิด ตลอดจนคำแนะนำ ซึ่งเป็นข้อมูล สำคัญในการทำเอกสารวิจัยฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณ พลเอก สุนัย ประภูษะเนย์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก (๑) ที่ได้กรุณาให้โอกาส และคำแนะนำเพิ่มเติมในการวิจัยครั้งนี้

ทั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์ของเอกสารวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแก่เวทิตา แต่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พันเอก

(สุวัตร โตเสวก)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
คำนำ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญแผนภาพ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๗
ขอบเขตของการวิจัย	๘
วิธีดำเนินการวิจัย	๘
ข้อจำกัดของการวิจัย	๙
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๙
คำจำกัดความ	๑๐
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๑๔
ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐	๑๔
แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙	๒๖
แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)	๓๐
ทฤษฎีบริหารการศึกษา	๓๔
ทฤษฎีการบริหารจัดการ	๓๗
วัฒนธรรมอิสลาม	๔๓
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๘
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๕๐
สรุป	๕๑

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ ๓	การศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ	๕๕
	รายละเอียด และสาระสำคัญของยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐	๕๕
	รายละเอียด และสาระสำคัญของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา	๕๗
	การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา	๕๙
	สรุปปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา	๖๐
บทที่ ๔	การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลาตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ	๖๑
	การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา	๖๑
	แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา	๗๑
	สรุป	๗๑
บทที่ ๕	สรุป และข้อเสนอแนะ	๗๒
	สรุป	๗๒
	ข้อเสนอแนะ	๘๗
	บรรณานุกรม	๘๘
	ภาคผนวก	๙๐
	ประวัติย่อผู้วิจัย	๙๔

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

๒-๑ กรอบแนวคิดของการวิจัย

๕๐

๕-๑ กรอบแนวคิดของการวิจัย

๗๓

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีต และสะสมมาเป็นเวลานาน หากจะนับเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๕๙ เมื่ออาณาจักรปัตตานีถึงคราวล่มสลาย และอยู่ภายใต้การปกครองของสยามในขณะนั้น ความไม่พอใจของผู้ถูกกดขี่อำนาจ นำมาสู่การต่อต้านอย่างลับ ๆ และเมื่อมีการปฏิรูปการปกครองใน พ.ศ. ๒๔๔๙ โดยเปลี่ยนแปลงจากเมืองมาเป็นจังหวัด มีการยกเลิกตำแหน่งพระยาเมืองซึ่งเปรียบเสมือนราชา ปรับเปลี่ยนลดลงเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งต้องขึ้นตรงต่อศูนย์กลางอำนาจที่กรุงเทพฯ ทำให้สูญเสียอำนาจอย่างสิ้นเชิง เจ้าเมือง ทายาท และลูกหลาน ที่สูญเสียอำนาจและไม่พอใจต่างก็หนีไปอยู่ในมาเลเซีย เพื่อหาหนทางต่อสู้ จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๐ หนี้ยีสุหลง (ตวนกูรู หนี้ยีมูฮัมหมัด สุหลง บินหนี้ยี อับดุลกาเดร์ บิน มูฮัมหมัด อันฟาฏอนี) ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ยื่นข้อเรียกร้อง ๗ ประการ ผ่านคณะกรรมการสอดส่องภาวะการณ์ ใน ๔ จังหวัดภาคใต้ไปยังรัฐบาล พลเรือตรีถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์ โดยข้อเรียกร้องประวัติศาสตร์ ๗ ประการ มีดังนี้ (สำเร็จ ศรีทราย, ๒๕๕๐ : ๒๖-๓๐)

๑. ขอให้แต่งตั้งบุคคลคนหนึ่งซึ่งมีอำนาจเต็มมาปกครองใน ๔ จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ให้มีอำนาจที่จะปลด ระวัง หรือโยกย้ายข้าราชการได้ บุคคลผู้นี้จักต้องถือกำเนิดในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งของ ๔ จังหวัด และจักต้องได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชนใน ๔ จังหวัดนั้น

๒. ข้าราชการใน ๔ จังหวัดจักต้องเป็นมุสลิมจำนวน ร้อยละ ๘๐

๓. ให้ใช้ภาษามลายูและภาษาไทยเป็นภาษาราชการของ ๔ จังหวัด

๔. ให้ภาษามลายูเป็นภาษากลางของการสอนในโรงเรียนชั้นประถมศึกษา

๕. ให้ใช้กฎหมายอิสลามในศาลศาสนา แยกออกไปจากศาลจังหวัดซึ่งเคยมีผู้พิพากษามุสลิม (KATH) นั่งพิจารณาร่วมด้วย

๖. ภาษีเงินได้และภาษีที่พึงปวงที่เก็บจากประชาชนใน ๔ จังหวัด จักต้องใช้จ่ายเฉพาะใน ๔ จังหวัดเท่านั้น

๗. ให้จัดตั้งคณะกรรมการมุสลิมมีอำนาจเต็มในการดำเนินการเกี่ยวกับคนมุสลิมทุกเรื่อง โดยให้อยู่ในอำนาจสูงสุดของผู้นำตามข้อ ๑

แรกเริ่มการก่อตั้งขบวนการแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติปัตตานี (Barisan Nasional Pembebasan Pattani : BNPP) มีการแบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๓ ด้าน คือ ด้านการต่างประเทศ ด้านการควบคุมกลุ่มกำลังติดอาวุธ และด้านการจัดตั้งมวลชน ซึ่งมอบให้ อูस्ताซ อับดุลการิม ฮัสซัน เป็นผู้รับผิดชอบ และเมื่อเกิดความขัดแย้งภายในขบวนการแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติปัตตานี

(Barisan Nasional Pembebasan Pattani : BNPP) อูสตาส อับดุลการิม ฮัสซัน ได้แยกตัวออกมา ก่อตั้งขบวนการแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมาลายูปัตตานี (Barisan Revolusi Nation Malaya Pattani : BRN) เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๐๖ จากการที่ขบวนการ BRN ซึ่งมีพื้นฐานมาจากกลุ่มครูสอนศาสนา ซึ่งเรียกว่า อูสตาส และมีความเชี่ยวชาญเรื่องงานการจัดตั้งมวลชน รวมถึงสมาชิกหลายคน เคยผ่านการศึกษามาจากต่างประเทศ ดังนั้นขบวนการ BRN จึงมุ่งเน้นสร้างสมาชิกผ่านโรงเรียนปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา รวมทั้งตาติกา ซึ่งบางครั้งแกนนำของกลุ่มอาจเป็นถึงครูใหญ่หรือเจ้าของโรงเรียน ที่เรียกว่า บาบอ โดยภายในกลุ่ม BRN ได้มีการแตกกลุ่มย่อยออกตามภาระหน้าที่ ในขบวนการเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ได้แก่ BRN-Ulama เป็นกลุ่มปัญญาชน BRN-Congress เป็นผู้นำ กองกำลังติดอาวุธ และ BRN-Coordinate เป็นกลุ่มการเมือง ซึ่งในเวลาต่อมา กลุ่ม BRN-Ulama และ BRN-Congress ได้ยุติบทบาทลง คงเหลือแต่กลุ่ม BRN-Coordinate ที่ยังคงเคลื่อนไหวในนาม BRN ในปัจจุบัน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) จึงมีความเชี่ยวชาญในการจัดตั้งมวลชนผ่านโรงเรียนปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา รวมทั้งตาติกา และมีทักษะเรื่องงานการเมือง (อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว, ๒๕๔๘ : ๓๕)

กลุ่ม BRN-Coordinate เริ่มต้นเคลื่อนไหว โดยการอาศัยสมาคมนักศึกษาไทย ในอินโดนีเซีย เป็นองค์กรแนวร่วม ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๑ และต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๑๓ ได้มีการจัดตั้ง ขบวนการนักศึกษา อิสลามปัตตานีไทยในอินโดนีเซีย (Persatuan Mahasiswa Islam Pattani Thailand in Indonesia : PMIPTI) ทำหน้าที่เคลื่อนไหวทางการเมือง บ่มเพาะนักคิด นักต่อสู้ปัตตานี ด้วยการปลุกระดมนักเรียนไทยที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยจาการ์ตา และมหาวิทยาลัยบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย โดยมีกลุ่มเป้าหมายการจัดตั้ง คือ กลุ่มนักเรียนไทยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นสมาชิกองค์กรโดยผ่านขั้นตอนการ ชุมปะละ แล้วจึงส่งนักเรียนไทย เหล่านั้น ไปฝึกวิชาการทหาร ฝึกเทคนิคการปลุกระดมจากกลุ่มอาเจ๊ะเสรี เมื่อจบการศึกษา และเดินทางกลับประเทศไทย จึงแอบแฝงเข้ามาสมัครเป็นอูสตาสในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ดำเนินการชักชวนปลุกระดมกลุ่มนักเรียนเป้าหมายและอูสตาส ด้วยกัน รวมทั้งประชาชนและผู้เฒ่าในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดตั้งเป็นเครือข่ายของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) และตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๗ กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ได้ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ โดยการ ดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้าน ให้เป็นฐานที่มั่นของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) จัดตั้งกองกำลังติดอาวุธที่เรียกว่ากองกำลังแนวร่วม ปฏิวัติอิสระกู้ชาติปัตตานี หรือมีชื่อเรียกว่า ABRİK เพื่อส่งเข้าหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีเป้าหมาย สร้างเป็นหมู่บ้านจัดตั้ง (อาเยาะ) คอยให้การสนับสนุนหรือเป็นฐานที่มั่นของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) เพื่อขับเคลื่อนการปฏิวัติแบ่งแยกดินแดน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านจัดตั้ง (อาเยาะ) รับผิดชอบในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งแบ่งการทำงานเป็น ๖ ฝ่าย คือ ฝ่ายศึกษาศึกษา ฝ่ายมหาดไทย ฝ่ายเยาวชน ฝ่ายเศรษฐกิจ ฝ่ายช่วยเหลือ และฝ่ายสตรี ภายใต้ยุทธศาสตร์ ๕ ประการ คือ ประชากร สังคม เศรษฐกิจ ด้านการข่าว ป้องกันมวลชน โดยที่ยุทธศาสตร์สังคม มุ่งเน้นที่การพัฒนาให้คนมลายูต่อต้านรัฐไทย ส่งเสริมการเรียนสายศาสนา ให้มาก เรียนสายสามัญน้อย และประกอบอาชีพ ที่มีเวลาให้กับองค์กรมากที่สุด โดยเน้นให้ประกอบอาชีพภายในหมู่บ้าน (สำเร็จ ศรีหรั่ง, ๒๕๕๐ : ๓๖-๔๙) กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ได้ดำเนินการปลุกระดมบ่มเพาะเยาวชนทั้งในสถานศึกษา และในหมู่บ้านจัดตั้ง (อาเยาะ) ครอบคลุมพื้นที่

ตามแนวทางยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ซึ่งปรากฏการเคลื่อนไหว การปลุกระดมดังกล่าว ตามหมู่บ้าน ในปอเนาะ/โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.๒๕๓๖ เรื่อยมา และขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนเข้าสู่กลุ่มนักเรียนในโรงเรียนตาดีกา และเด็กที่อยู่นอกระบบ ของโรงเรียน จัดตั้งเป็นกลุ่มติดอาวุธ กลุ่มองค์กรมวลชน ออกปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน เช่น จากการ ที่เจ้าหน้าที่รัฐเข้าตรวจค้นบ้าน นายมะแซ อุซัย ผู้นำด้านจิตวิญญาณของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) เมื่อ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๗ เจ้าหน้าที่ค้นพบ เอกสารเขียนด้วยภาษามลายู แปลได้ว่า เป็นแผนบันได ๗ ขั้น สู่ความเป็นเอกราช การโฆษณาชวนเชื่อเยาวชนปฏิบัติการทางทหาร คือ ความเมตตา เสียสละ ขึ้นตอนสู่ความสำเร็จตามแผนบันได ๗ ขั้น คือ การชักชวนเยาวชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) โดย อุซตาส (ครูสอนศาสนา) บางคนที่อยู่ในขบวนการที่เยาวชนให้การเคารพนับถือ เชื่อฟัง ซึ่งจะคัดเลือกนักเรียนใน ปอเนาะ หรือโรงเรียนสอนศาสนา ที่เคร่งศาสนา ทำการปลูกฝัง ความคิด ประวัติศาสตร์ มาตุภูมิ ชาตินิยม ชาวมลายู จนเยาวชนเกิดความคับแค้น หลงเข้าร่วม ขบวนการสาบานตน (พิธีการชุมเปาะ) โดยปกปิดไม่ให้ใครได้รับรู้แม้กระทั่งผู้ปกครอง กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) จะทำการอบรมคำสอนอิสลาม ซึ่งจะปลูกจิตสำนึกในการต่อสู้เพื่อพระเจ้าด้วยการ กระทำญิฮัด จากนั้นจะมีครูฝึกมาฝึกร่างกาย และยุทธวิธีการประกอบวัตถุระเบิด โดยใช้การสอน ในเวลากลางคืน บางครั้งใช้พื้นที่อาคารภายในโรงเรียน ภายในปอเนาะ หรือบริเวณป่าในหมู่บ้าน รวมทั้งการปลูกฝังจิตสำนึกให้เกลียดชังเจ้าหน้าที่ และคนไทยที่เข้ามายึดครองครองดินแดนปัตตานี โดยการบิดเบือนหลักคำสอนจากศาสนาอิสลาม แม้กระทั่งพี่น้องของตัวเองที่ไม่ให้ความร่วมมือ กับกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ก็จะถูกสั่งให้ไปฆ่าคนเหล่านั้น โดยสอนให้เชื่อว่าจะได้ขึ้นสวรรค์ ได้พบกับพระเจ้า ซึ่งเป็นหนทางที่ถูกต้อง

นโยบายการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๑ ที่รัฐบาลต้องการให้ประชาชนไทยสามารถอ่านออกเขียนได้ และสร้างความมั่นคง ให้กับประเทศชาติตามพระบรมราโชบายขยายการศึกษาสู่หัวเมืองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากนโยบายดังกล่าวทำให้ผู้นำศาสนาในพื้นที่เกิดความกังวลว่าตนเอง จะสูญเสียการนำ (อำนาจ) จึงมีการนำความเป็นตัวตน (เชื้อชาติ และภาษา) และหลักการตาม หลักศาสนาอิสลามมาเป็นกลไกขับเคลื่อนสร้างความรู้สึกร่วมต่อต้านการพัฒนาการศึกษาของรัฐบาล ในหมู่ของพ่อแม่ผู้ปกครอง และเยาวชนในวัยเรียนในพื้นที่ โดยนำประเด็นเรื่องสถานที่ และบุคคล ที่เป็นครูผู้สอนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธมาเป็นเงื่อนไข แม้ว่าต่อมาจะมี พ.ร.บ. โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.๒๕๔๗ มาบังคับใช้แล้วก็ตาม ซึ่งรัฐบาลได้ดำรงการดำเนินนโยบายมาเป็นลำดับ จนมีประกาศใช้ พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งได้ปรับปรุง พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. ๒๕๔๗ ทำให้โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ มีอยู่ ๓ ลักษณะ คือ ๑. โรงเรียนที่สอน เฉพาะวิชาศาสนาอย่างเดียว ๒. โรงเรียนที่สอนวิชาศาสนาและวิชาสามัญหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ ๓ และ ๓. โรงเรียนที่สอนศาสนาและสอนวิชาสามัญหลักสูตรการศึกษาธิการ ระดับประถมปลาย (ป.๕ - ๗) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (วินิจ สังขรัตน์, ๒๕๔๔ : ๒๓๑-๒๓๓) จากนั้นจนถึงปัจจุบันมีการปรับปรุง พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชนอีก ๓ ฉบับ คือ พรบ. โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ พ.ร.บ. โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ และ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้โรงเรียนเอกชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขยายการเปิดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

และประถมศึกษาตอนต้น (ป.๑ - ๔) มาเป็นลำดับตามความพร้อมของแต่ละโรงเรียน สำหรับระดับชั้นอนุบาลเริ่มเปิดตั้งแต่ ปีการศึกษา ๒๕๕๒ โดยอาศัยอำนาจตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เรื่อง กำหนดประเภทและระดับของโรงเรียนในระบบ ที่ออกมารองรับ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดให้สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตั้งแต่ชั้นเตรียมอนุบาล และอนุบาล รองรับเด็กอายุครบ ๒ ปี และ ๓ ปี ขึ้นไปได้ เนื่องจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความแตกต่างด้านภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามค่อนข้างมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ จำแนกโรงเรียนเอกชนเป็น ๒ ประเภท คือ เป็น โรงเรียนเอกชนในระบบ และโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ซึ่งโรงเรียนเอกชนในระบบแบ่งย่อยเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมูลนิธิ ทำการสอนวิชาสามัญควบคู่กับศาสนาอิสลาม มีสถานภาพเป็นมูลนิธิ/เป็นนิติบุคคล โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ๑๐๐ % และสามารถจัดหาทุนจากองค์กรต่างประเทศตามวัตถุประสงค์ได้ ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทำการสอนวิชาสามัญควบคู่กับศาสนาอิสลาม แต่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิ โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ๗๐ % สำหรับโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ๒ ประเภท ได้แก่ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และสถาบันศึกษาปอเนาะ ทั้งสองประเภททำการสอนศาสนาเพียงอย่างเดียว รับเงินอุดหนุนจากรัฐตามเกณฑ์ที่กำหนด ปัญหาที่พบ คือ หน่วยงานด้านการศึกษารัฐขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง โดยที่ผู้ปกครอง และนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าโรงเรียนรัฐ มิได้ปิดกั้นเรื่องศาสนา รวมถึงค่าใช้จ่ายถูก และมีมาตรฐานทางวิชาการดีซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาบางแห่งตั้งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ มิได้มุ่งหวังให้เยาวชนได้รับการศึกษาอย่างแท้จริง ทั้งนี้จะมีนายหน้า หรือ คนในพื้นที่ที่หาผลประโยชน์ ด้วยการชักนำนักเรียนเข้าไปเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา โดยบิดเบือนให้เกิดความเชื่อว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาคือวิถีมุสลิม เรียนฟรี มีทุนการศึกษา ถูก และมีมาตรฐานทางวิชาการดี แต่เมื่อเข้าไปเรียนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากค่าเล่าเรียนเป็นจำนวนมาก ซึ่งนายหน้าจะได้ค่าตอบแทนเป็นรายหัวจากเจ้าของสถานศึกษา ทั้งนี้เมื่อนักเรียนทราบว่ารัฐอุดหนุนงบประมาณ จะชี้แจงเปรียบเทียบกับบิดเบือนว่า โรงเรียนรัฐได้รับการอุดหนุนงบประมาณรายหัว ๆ ละ ๔๐,๐๐๐ บาท แต่โรงเรียนเอกชนได้รับการอุดหนุนงบประมาณรายหัว ๆ ละ ๑๐,๐๐๐ บาท และมีค่าใช้จ่าย ซึ่งต้องจ่ายค่าจ้างครูมากกว่า ๒ เท่า เพราะเน้นการเรียนศาสนาควบคู่ไปกับวิชาสามัญ และจากการที่โรงเรียนเอกชนได้รับการอุดหนุนงบประมาณจากรัฐบาลเป็นรายหัวนี้เอง ทำให้เกิดการแจ้งยอดนักเรียนไม่ตรงตามความเป็นจริง บางโรงเรียนมีรายชื่อนักเรียนคนเดียวกันซ้ำกันหลายชั้นปี และรายชื่อนักเรียนคนเดียวปรากฏอยู่ในโรงเรียนเอกชนหลายแห่ง อีกทั้งรายได้ของเจ้าของสถานศึกษาอีกทางหนึ่งมาจากเงินเดือนครูที่มีการทำสัญญาระหว่างครูกับโรงเรียน โดยที่ผ่านมาเงินเดือนครูจะได้รับผ่านบัญชีธนาคารเข้าบัตรเอทีเอ็ม ของครูแต่ละคน แต่ครูต้องนำเงินมาจ่ายให้กับโรงเรียนตามหนังสือสัญญา ถ้าไม่จ่ายก็ไม่ได้รับการจ้างสอนต่อ ซึ่งทุกโรงเรียน มีการประชุมกำหนดมาตรฐานเงินเดือนครูที่เท่ากัน ทำให้จะไปสอนที่โรงเรียนอื่นก็ได้รับเงินเดือนไม่ต่างจากเดิม และจะไม่มีโรงเรียนโรงเรียนไหนรับเข้าทำงาน เพราะแต่ละโรงเรียนมีการติดต่อกันตลอด จากการที่เจ้าของสถานศึกษาบางแห่งเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) งบประมาณส่วนนี้

จะถูกนำไปสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) รวมถึงโรงเรียนเอกชนที่เจ้าของสถานศึกษามีได้เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ก็ต้องสนับสนุนงบประมาณให้กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ถ้ามีเช่นนั้นจะทำการเรียนการสอนไม่ราบรื่น ปัจจุบันยังมีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาบางแห่งทำการสอนหรือเผยแพร่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกดินแดน โดยในการทำงานของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) มีคณะทำงานจัดตั้ง ปลูกกระตมยาวจนเพื่อคัดเลือกจากสถาบันการศึกษาทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนในการเป็นนักเรียน/นักปลุกกระตมขององค์กรต่อไป อีกทั้งกลุ่มกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ยังคงใช้ ประวัติศาสตร์ ศาสนา ภาษา อัตลักษณ์ความเป็นชาวมุสลิม ในการพยายามแยกไทยพุทธออกจากไทยมุสลิม สร้างให้เป็นสังคมเชิงเดี่ยว เพื่อง่ายต่อการควบคุมซึ่งการศึกษาในระดับอนุบาล อาศัยพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ สามารถให้มีเปิดการเรียนศึกษา ในระดับเตรียมอนุบาล และระดับอนุบาลได้ จึงเป็นการเอื้ออำนวยต่อการแยกชาวไทยมุสลิมออกจากชาวไทยพุทธให้เป็นวัฒนธรรมเดี่ยวมากขึ้น รวมถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับชาวไทยพุทธมีการติดต่อกัน สื่อสารที่ลดลง และการทำกิจกรรมทางสังคมที่ลดลงตามการศึกษาในห้วงดังกล่าวยังง่ายต่อการปลูกฝัง ทางด้านความคิดและสังคมวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าสู่องค์กรได้โดยง่าย

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ ๖ ประเด็น ยุทธศาสตร์ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของแต่ละช่วงเวลา ปัจจุบันมิติทั้งปวงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมีอาจแบ่งแยกได้ ด้วยเหตุนี้กรอบแนวคิดความมั่นคง จึงมีกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า ความมั่นคงแบบองค์รวม เพื่อบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศ ให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกๆระดับ โดยใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลสำหรับความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ถูกกำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ย่อย คือ ประเด็นการสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เกิดความสงบและสันติสุขอย่างยั่งยืน ประชาชนในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม ให้ภาคประชาสังคมร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนาพื้นที่อย่างเข้มแข็งต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ ความต้องการของทุกกลุ่มประชาชนโดยเฉพาะเยาวชน ตามยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ : ๑-๑๑)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ขึ้นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) โดยได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ ๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

มีเป้าหมาย คือ คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชา ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้น สถานศึกษาจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชนต่างเชื้อชาติศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น และสถานศึกษาในพื้นที่พิเศษที่จัดอยู่ในมาตรการจูงใจ มีระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนที่สูงกว่าระบบปกติเพิ่มขึ้น เป็นต้น (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๕ : ฉ)

กระทรวงศึกษาธิการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) สำหรับเป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการ/หน่วยงานในสังกัด ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) สำหรับการพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้มีการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียม อัตลักษณ์และความต้องการของพื้นที่ ผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีแนวทางและวิธีในการดำเนินโครงการ ได้แก่ พัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายเป็นไปตามบริบทและอัตลักษณ์ของพื้นที่ ขยายผล ใช้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV และส่งเสริมการพัฒนาด้านกิจกรรมการกีฬาเข้ามาช่วย สนับสนุนการเรียนการสอน ปรับปรุงการบริหารจัดการเงินอุดหนุนทางการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มี ประสิทธิภาพ สร้างขวัญกำลังใจ และเพิ่มสวัสดิการให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมทั้ง สนับสนุนทุนการศึกษาให้กับทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ : ๔๔-๔๕)

หน่วยเฉพาะกิจสันติสุข เป็นหน่วยที่อยู่ในกลุ่มงานต่อสู้ทางความคิดของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า ดำเนินงานเสริมสร้างความเข้าใจในสถานศึกษาเป้าหมายจำนวน ๙๐ แห่ง ปฏิบัติการรุกทางการเมืองเสริมสร้างความเข้มแข็งในหมู่บ้านเสริมสร้างความมั่นคงระดับ ๑ จำนวน ๑๔ หมู่บ้าน และหมู่บ้านรอบสถานศึกษา ๘๒ หมู่บ้าน ในพื้นที่ของ ๓ จังหวัด และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา พร้อมกับจัดกำลังชุดปฏิบัติการพิเศษ สนับสนุนหน่วยปฏิบัติการพิเศษร่วมในการปฏิบัติต่อเป้าหมายทางยุทธวิธีที่กำหนด รวมทั้งจัดชุดครูฝึกสนับสนุนการฝึกกำลังทหารกำลังกึ่งทหารและกำลังประชาชนในพื้นที่ โดยมีการจัดเฉพาะกิจ ๓ ส่วน ดังนี้ ส่วนปฏิบัติการหลัก ประกอบด้วย ๔ ชุดควบคุมรบพิเศษ วางกำลังในพื้นที่ ๓ จังหวัดและ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา และ ๓๐ ชุดปฏิบัติการรบพิเศษ วางกำลังครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบ มีชุดควบคุมทักษิณสัมพันธ์เป็นส่วนปฏิบัติการสนับสนุน ประกอบด้วย ๗ ชุดทักษิณสัมพันธ์ ๑๐ ชุดสถานีวิทยาทักษิณสัมพันธ์ ชุดครูฝึก และชุดผลิตและพัฒนาสื่อ โดยมีภารกิจดำเนินการปฏิบัติการจิตวิทยา ประชาสัมพันธ์ และปฏิบัติการข่าวสาร สนับสนุนการปฏิบัติในภาพรวมให้กับชุดควบคุมรบพิเศษ และมีชุดควบคุมที่ ๕๔๓ เป็นส่วนปฏิบัติการทางยุทธวิธี จัดกำลังสนับสนุนหน่วยปฏิบัติการพิเศษร่วมประจำจังหวัด รวมทั้งการจัดชุดครูฝึกสนับสนุนหน่วยในพื้นที่ และการรักษาความปลอดภัยบุคคล

สำคัญตามที่ได้รับมอบ โดยมีเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มครูสามัญ/อุสตาซ และกลุ่มนักเรียน ผลลัพธ์ที่ต้องการ เพื่อให้เยาวชนในสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจบ่มเพาะของขบวนการ และจำกัดเสรีการจัดตั้งในสถานศึกษาของผู้ก่อเหตุรุนแรง โดยใช้กิจกรรมโครงการเป็นเครื่องมือ และใช้กลุ่มตัวแทนเป็นสื่อกลาง ในการเข้าถึงเป้าหมาย โดยให้บรรล่วัตถุประสงค์ที่หน่วยกำหนด แต่ความขัดแย้งทางความคิดบนพื้นฐานของความเชื่อถูกบ่มเพาะจากการสร้างวาทกรรม ความแตกแยกทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนา จากรุ่นสู่รุ่นมาหลายทศวรรษ ก่อให้เกิดสถานการณ์ ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มาเป็นลำดับ โดยกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่อยู่เบื้องหลัง สถานการณ์ความรุนแรงนั้น ล้วนแต่มีเจตจำนงในการสร้างสถานการณ์ความขัดแย้ง เพื่อพัฒนา ไปสู่การแบ่งแยกดินแดน ด้วยการผสมผสานแนวคิด และรูปแบบการปฏิบัติการที่หลากหลาย ทั้งในลักษณะของการปฏิบัติการลับและการปฏิบัติการแบบเปิดเผย ทั้งการปฏิบัติการทางทหาร โดยใช้กองกำลังติดอาวุธ และการขับเคลื่อนงานการเมืองในประเทศ ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ รวมถึงการขับเคลื่อนงานการเมืองในต่างประเทศ เพื่อสร้างสมภาวะการรับรู้ ของประชาชน ด้วยการสร้างชุดข้อมูล และข่าวสาร ที่บิดเบือนไปจากข้อเท็จจริง โดยการโฆษณา ขววนเชื่อ ปลุกกระดม เพื่อให้เกิดความแตกแยกในสังคม และประชาชนเกลียดชังเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การบ่มเพาะความคิดให้กับเยาวชนในสถานศึกษา เพื่อที่จะหาสมาชิกแนวร่วม ในการสืบทอดเจตนาในการแบ่งแยกดินแดนต่อไป จะเห็นได้ว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ยังคงเป็นแหล่งบ่มเพาะเยาวชนที่มีความสำคัญกับกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการตัด วงจรการบ่มเพาะเยาวชนที่จะกลายเป็นสมาชิก แนวร่วมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นศูนย์กลาง และเป็นเสมือนตัวแทนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการ การศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เพื่อใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือเสริมสร้าง เด็ก และเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ และดำรงชีวิตในพื้นที่ ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ เพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคง

๒. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคง

๓. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลาตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง เพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ แล้วนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง เพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพปัญหา การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ จังหวัดปัตตานี ในความรับผิดชอบของหน่วยเฉพาะกิจสันติสุข

๒. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาและนักเรียน ในพื้นที่ จังหวัดปัตตานี

๓. ขอบเขตด้านเวลา

ทำการศึกษาข้อมูลตั้งแต่ห้วงเวลา พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ในความรับผิดชอบของหน่วยเฉพาะกิจสันติสุข ด้วยการศึกษาค้นคว้า ยุทธศาสตร์นโยบาย คำสั่ง ประกอบกับการรวบรวมข้อมูลปัจจุบันด้วยการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา งานวิจัย การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม รวมทั้งการสนทนากลุ่มในกลุ่มนักเรียน แล้ววิเคราะห์ สังเคราะห์ เนื้อหาเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ในความรับผิดชอบของหน่วยเฉพาะกิจสันติสุข ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ เพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ และรองรับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

๒. ประชากร แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มคือ ๑. กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีบทบาทในการบริหาร โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี และผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอ

ในจังหวัดสงขลา ๒. กลุ่มนักเรียน ได้แก่ กลุ่มประชากรที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

๓. เครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นจำนวน ๑ ฉบับ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำไปดำเนินการ ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑ ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี และผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา จำนวน ๔ คน และขั้นตอนที่ ๒ ดำเนินการสนทนากลุ่ม ในกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักเรียน จำนวน ๘ คน

๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่เกี่ยวข้องจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา งานวิจัย การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยตรงจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้บริหาร และดำเนินการสนทนากลุ่มในกลุ่มนักเรียน

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๖. การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ มาสังเคราะห์และตีความ แล้วจึงนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติโดยมีการจัดชั้นความลับในการเข้าถึงข้อมูลทั้งบุคคลและเอกสารซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเข้าถึงของข้อมูลในบางประเด็น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

๒. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

๓. สามารถเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

คำจำกัดความ

กองทัพบก (Royal Thai Army)	หมายถึง	ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกองทัพของราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีหน้าที่เตรียมกำลังและใช้กำลังทางบก
ยุทธศาสตร์ชาติ	หมายถึง	องค์รวมของศาสตร์และศิลป์ในการสร้างและการใช้ รวมทั้งการพัฒนาพลังอำนาจของชาติเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติให้ได้มากที่สุดในระยะยาว โดยมีการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์มูลฐาน วัตถุประสงค์เฉพาะ และนโยบาย รวมทั้ง แนวทาง ตลอดจนวิธีการในการใช้ทรัพยากร ทั้งสิ้นที่มีอยู่อันจะก่อให้เกิดความได้เปรียบและเพิ่มโอกาสให้มีความเหนือกว่า และลดการเสียโอกาสต่อฝ่ายตรงข้ามหรือ คู่แข่งขัน ทั้งที่อยู่ใกล้เคียงกันและในสังคมโลก
จังหวัดชายแดนภาคใต้	หมายถึง	จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม	หมายถึง	โรงเรียนประเภทหนึ่งตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนที่ได้รับบัญญัติ โรงเรียนเอกชนออกเป็น ๔ ประเภทคือ โรงเรียนประเภทสามัญศึกษา โรงเรียนเอกชนประเภทนอกระบบ โรงเรียนเอกชนประเภท อาชีวศึกษาและโรงเรียนเอกชน ประเภทนโยบายพิเศษ ซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามถูกจัดอยู่ใน โรงเรียนเอกชนสังกัดกอง โรงเรียนนโยบายพิเศษตาม มาตรา ๑๕ (๑) และมาตรา ๑๕ (๒) แห่งพระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชนซึ่งแปรสภาพมาจากโรงเรียนปอเนาะ
สงครามประชาชน (People's War)	หมายถึง	การสงครามที่ใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือและฐาน ในการทำสงคราม หรือการทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการสงครามนี้ต่อสู้เพื่อประชาชน และทุกคนรู้สึกว่าเป็นส่วนสำคัญในการทำสงคราม
มวลชน (Mass)	หมายถึง	กำลังประชาชนหรือกลุ่มชน ที่ผ่านขั้นตอนตาม กระบวนการ จัดตั้งมวลชน ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด มีเจือใจและอุดมการณ์ขององค์กรนำเป็นมูลเหตุจูงใจ ให้ประชาชนหรือกลุ่มชนเหล่านั้นเอาใจออกห่างฝ่ายตรงข้ามและมีความเห็นเช่นเดียวกับแนวทางของ องค์กรนำ และกลุ่มชนเหล่านั้นสมัครใจที่จะเข้าร่วม ขบวนการกับองค์กรนำ อย่างเต็มใจ มวลชนสามารถ

		แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท ได้แก่ มวลชนชั่วคราว และ มวลชนถาวร
มวลชนชั่วคราว	หมายถึง	มวลชนที่รวบรวมขึ้นในสถานที่หนึ่งในห้วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อทำภารกิจเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งที่กำหนดไว้ เมื่อบรรลุภารกิจก็สามารถสลายตัวได้ทันที
มวลชนถาวร	หมายถึง	มวลชนที่มีการจัดตั้งอย่างเป็นระบบที่ชัดเจนตามหลักการจัดตั้ง มีเครือข่ายการควบคุมที่ชัดเจนทั้งในทางเปิดเผย และปิดลับ มีความมั่นคงและเข้มแข็ง มวลชนถาวรจะเป็น กลุ่มมวลชนที่เป็นฐานมวลชนหลักของขบวนการ และเป็นกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นกลุ่มติดอาวุธ หรือกองกำลังติดอาวุธของขบวนการและอาจมอบหมายงานอื่น ๆ ให้รับผิดชอบ เช่น การหาข่าว การหาเสบียงสนับสนุน หรือเป็นพลพรรคทำงานใต้ดิน
แนวร่วม (Front)	หมายถึง	ประชาชนหรือกลุ่มชนที่ไม่ได้ผ่านการจัดตั้งตามกระบวนการและไม่มีมูลเหตุจูงใจที่แน่นอนในการเข้าร่วมกับขบวนการ หรือประชาชนหรือกลุ่มชนที่จัดตั้งโดยองค์กรอื่น ๆ หรือส่วนอื่นที่ไม่ใช่การจัดตั้งโดยองค์กรนำของขบวนการแนวร่วมเป็นการรวมตัวของประชาชน หรือกลุ่มชนที่มุ่งหวังประโยชน์ร่วมจากการเคลื่อนไหวมวลชนของขบวนการหรือองค์กรนำแต่ไม่ได้มุ่งสู่การเคลื่อนไหวเพื่อประโยชน์ และเป้าประสงค์ขององค์กรนำของขบวนการอย่างแท้จริง
ตาดีกา	หมายถึง	การจัดการเรียนการสอนศาสนาอิสลามเบื้องต้น ให้แก่เด็กมุสลิมระดับประถมศึกษาในวันเสาร์-อาทิตย์ หรือในตอนเย็นของวันธรรมดา เพื่อเตรียมให้เด็กเติบโตเป็นมุสลิมที่ดี มีฐานความรู้ทางศาสนา พร้อมทั้งจะเข้าศึกษาต่อใน ร.ร.ปอเนาะ มักใช้สถานที่ของมัสยิด ซึ่งจัดการบริหารโดยชุมชน ในปัจจุบันเรียกว่า “ศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด” (ตาดีกา) ซึ่งจัดอยู่ในการศึกษานอกระบบ
โต๊ะครู	หมายถึง	คำเรียกครูสอนศาสนาในสถาบันศึกษาปาเนาะ มาจากคำว่า ตูวันกูรู ซึ่งแปลว่า ท่านครู ในภาษามาลายูเรียกว่า โต๊ะกูรู
บَابอ	หมายถึง	คำเรียกเจ้าของสถาบันศึกษาปาเนาะ หรือเป็นคำเรียกพ่อ เรียกโต๊ะครู เรียกผู้อาวุโส ที่ประกอบพิธีฮัจญ์แล้ว

ปอเนาะ	หมายถึง บ้านหลังเล็ก ๆ ลักษณะเป็นกระท่อม ปอเนาะ จึงเป็น คำที่เรียกสถานศึกษาของชาวมุสลิมในคาบสมุทรมลายู ซึ้ง ๆ ผู้เรียนจะประจำอยู่ที่กระท่อมที่รายล้อม สถานศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปอเนาะ เป็นจำนวนมาก ในปี พ.ศ.๒๕๐๘ ปอเนาะส่วนหนึ่ง ได้จดทะเบียนเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม สอนทั้งศาสนาและสายสามัญ ส่วนปอเนาะดั้งเดิม ได้จดทะเบียนเมื่อ พ.ศ.๒๕๔๗ เรียกว่าสถาบันศึกษา ปอเนาะ สอนศาสนาอิสลามจำนวน ๑๖ รายวิชา จัดเป็นการศึกษานอกระบบ
มัสยิด	หมายถึง ศาสนสถานที่มุสลิมใช้เป็นที่ละหมาด โดยถือว่าเป็นบ้าน ของพระเจ้า มุสลิมเมื่อตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ ที่ใด จะสร้างมัสยิดไว้เป็นศูนย์กลางของชุมชน มัสยิด นอกจากจะมีภาระ หน้าที่เป็นศูนย์กลางทางศาสนาแล้ว ยังมีภาระหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองในประเทศไทย มัสยิดที่จดทะเบียนแล้ว มีจำนวน ๓,๕๐๗ มัสยิด ในจำนวนนี้เป็นมัสยิดที่อยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถึง ๑,๖๘๗ มัสยิด
อิหม่าม	หมายถึง ผู้นำซึ่งหมายถึง ผู้นำในการบริหารปกครองชุมชน มุสลิมที่มีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง และหมายถึงผู้ที่ทำ หน้าที่ในการละหมาดรวมกันหลายคน ส่วนโต๊ะอิหม่าม เป็นคำเรียกเพื่อเป็นการให้เกียรติยิ่งขึ้น
อูस्ताซ	หมายถึง คำที่เรียกครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่เป็นผู้ชาย ส่วนครูผู้หญิงเรียกว่า อูस्ताซฮ์ยี
RKK	หมายถึง เป็นตัวย่อในภาษาอินโดนีเซีย ซึ่งมีคำเต็มว่า Runda Kampulan Kejel เป็นศัพท์ทางทหารแปลว่า หน่วย ปฏิบัติการขนาดเล็กเคลื่อนที่เร็ว RKK เป็นยุทธวิธี ของหน่วยทหารรบพิเศษของอินโดนีเซีย แต่ถูกนำไปใช้ เป็นแนวทางฝึกกองกำลังปฏิบัติการในอาเจาะห์ของกลุ่ม อาเจาะห์เสรี และแพร่ขยายเข้ามาสู่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกลุ่มกลุ่มผู้ก่อเหตุ รุนแรงได้นำยุทธวิธีของ RKK มาฝึกกลุ่มปฏิบัติการของ ขบวนการและประกอบกำลังเป็นชุดปฏิบัติการ RKK ซึ่งประกอบกำลังเป็นกลุ่ม ๆ ละ ๖ คน แล้วให้กลุ่ม กำลังเหล่านั้นแอบแฝงอยู่ในอาเยาะห์รับผิดชอบ

		<p>การปฏิบัติการในอาเยาะห์นั้น ๆ และสร้างความเข้มแข็งให้หัวหน้าอาเยาะห์ มีศักยภาพข่มขู่ผู้ใหญ่บ้าน อันเป็นการสร้างภาวะของอำนาจรัฐซ้อนขึ้นในระดับหมู่บ้านทันที ดังนั้น RKK จึงใช้เป็นชื่อเรียกกลุ่มปฏิบัติการของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงในระดับต่ำสุด ถือเป็นกลุ่มกำลังในระดับอาเยาะห์</p>
ชุมเปาะ	หมายถึง	<p>การสาบาน หรือการปฏิญาณต่อ อัลลอฮ์ โดยใช้การวางมือบนคำภีร์อัลกุรอาน ในระหว่างกล่าวคำสาบาน</p>
หน่วยเฉพาะกิจสันติสุข	หมายถึง	<p>หน่วยที่อยู่ในกลุ่มงานต่อสู้ทางความคิดของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่วนหน้า</p>

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ ผู้วิจัยได้ศึกษา รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐
๒. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)
๓. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)
๔. ทฤษฎีบริหารการศึกษา
๕. ทฤษฎีการบริหารจัดการ
๖. วัฒนธรรมอิสลาม
๗. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๘. กรอบแนวคิดการวิจัย
๙. สรุป

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

๑. ปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ

การที่มีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ ทำให้ปัญหาด้านเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านยังคงเป็นความท้าทายด้านความมั่นคงในอนาคต นอกจากนี้ปัญหาด้านการสร้างบรรยากาศความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนกับประชาชน ซึ่งรวมถึงการสร้างสามัคคีของคนในชาติที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประชากรไทยที่มีแนวคิดและความเชื่อที่แตกต่างกันอย่างยั่งยืน ยังคงเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติ การเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๗๔ โครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย อาจทำให้เกิดความต้องการแรงงาน ต่างชาติเพิ่มมากขึ้น

เพื่อทดแทนจำนวนแรงงานไทยที่ลดลง ซึ่งปัจจัยด้านการเปิดเสรีในภูมิภาค และความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งในภูมิภาคจะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานและ การย้ายถิ่นมีความสะดวกมากขึ้น และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชากรเข้าออก ประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรที่มีศักยภาพซึ่งมีแนวโน้มในการเคลื่อนย้ายไปเรียนหรือ ทำงานในทั่วทุกมุมโลกสูงขึ้น โดยเฉพาะแรงงานทักษะอาจมีแรงจูงใจในการย้ายถิ่นไปยังประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ดีกว่า อาจทำให้การแย่งชิงแรงงานมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งจะยิ่งทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมไทย ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคาดว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งในเชิงความผันผวน ความถี่ และขอบเขตที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิต และทรัพย์สิน ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนระบบผลิตทางการเกษตรที่สัมพันธ์ต่อเนื่อง กับความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ ขณะที่ระบบนิเวศต่าง ๆ มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง การรักษาและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการจะได้รับความสำคัญ พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก รวมถึงการสร้างสมดุลความมั่นคงด้านพลังงานและอาหารมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ อิทธิพลจากภายนอกประเทศ ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายอิทธิพลและการเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจ อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ หรือเกิดการย้ายขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต ขณะเดียวกัน องค์การที่ไม่ใช่รัฐ อาทิ องค์การระหว่างประเทศ และ บริษัทข้ามชาติ จะมีบทบาทมากขึ้นในการกำหนดกฎ ระเบียบ ทิศทางความสัมพันธ์ และมาตรฐานสากลต่าง ๆ ทั้งในด้านความมั่นคง และเศรษฐกิจ อีกทั้งการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ และการเปิดเสรีในภูมิภาคที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงในทุกระบบ อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านอาชญากรรมข้ามชาติ เศรษฐกิจนอกระบบ รวมทั้ง ปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์ และการลักลอบเข้าเมือง ในทางกลับกันความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดจะก่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างพลิกผัน ซึ่งแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดจะเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักที่ช่วยทำให้เศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้ม ที่จะกลับมาขยายตัวได้เข้มแข็งขึ้น

สรุปปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ข้างต้น เห็นได้ว่าบริบทและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูง และมีความซับซ้อนหลากหลายมิติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศ อย่างมาก ดังนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สามารถรู้เท่าทันและปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ และกติกาใหม่ ๆ และ มาตรฐานที่สูงขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศที่ครอบคลุมทุกมิติ ภายใต้เงื่อนไขโครงสร้างประชากร โครงสร้างเศรษฐกิจ สภาพสังคม สภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นเป้าหมายใหญ่ในการขับเคลื่อนประเทศ และถ่ายทอดไปสู่แผนในระดับอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ภารกิจ และพื้นที่ ซึ่งรวมถึงพื้นที่พิเศษต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน

๒. วิสัยทัศน์ประเทศไทย

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบ ต่อผลประโยชน์แห่งชาติ อันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของ สถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษา ผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติ และศักดิ์ศรี

ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และ มีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็งเป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคง เป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชน มีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียง กับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ มีที่อยู่อาศัย และความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ความมั่งคั่ง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน จนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับ ผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ไม่มีประชาชนที่อยู่ในภาวะความยากจน เศรษฐกิจในประเทศไทยมีความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ เพื่อให้สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนมีการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป และประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีโลก และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย เป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาค ทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ เพื่อให้เป็นพลังในการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้การรักษา และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะ ต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น และสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือ และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาค้นในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย ๑. ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย ๒. ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ ๓. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ๔. ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม ๕. ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ๖. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาว ที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ ในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และ ภาคบริการของประเทศ ได้รับการพัฒนายกระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาเทคโนโลยีที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของ ประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวม และกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึง บริการพื้นฐาน ระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและ

เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ สำหรับยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการดำเนินงานแก้ปัญหาตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย

๓.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน และมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการ ของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด ความมั่นคงถือเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดของทุกสังคมในทุกยุคทุกสมัย โดยกรอบแนวคิด ความมั่นคงให้น้ำหนักความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของแต่ละช่วงเวลา ปัจจุบันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้า ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดและพลิกผัน ได้ทำให้มิติทั้งปวงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดความมั่นคง แบบเดิมจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง จึงมีเป้าหมายสำคัญเพื่อบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศ ให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน ไปจนถึงระดับความมั่นคงของมนุษย์ และทุกมิติให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรงควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อมุ่งที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงจึงได้กำหนดประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อปรับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงให้ประเทศ มีความสงบเรียบร้อยและสันติสุข ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องมีการป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหา การขาดเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบ ในบางพื้นที่ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่ เช่น ปัญหาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมแบบพลิกผัน ปัญหาการแข่งขันทางการค้าและการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติ นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวสามารถบรรลุผล ที่เป็นรูปธรรมทั้งปัจจุบันและในอนาคต จึงมีความ

จำเป็นที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อม เผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ด้วยการยกระดับขีดความสามารถของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้มีความพร้อมและเพียงพอในการป้องกัน และรักษาอธิปไตยของประเทศ รวมทั้งสามารถติดตาม ป้องกัน แก้ไข และรับมือกับปัญหาความมั่นคง และภัยพิบัติทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ อย่างบูรณาการทั้งภายในประเทศ ตลอดจนบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคง กับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างความสงบ สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้า ให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลกอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการ ความมั่นคงแบบองค์รวม ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปตามทิศทาง และเป้าหมายที่กำหนดอย่างแท้จริง ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีเป้าหมายสำคัญ ในภาพรวมระยะ ๒๐ ปีที่เป็นรูปธรรมชัดเจน คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” โดยเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งและความรักความสามัคคี ประองตองของคนในชาติ ตลอดถึงการปลูกจิตสำนึกด้านความมั่นคงให้เกิดขึ้นในประชาชนทุกระดับ การพัฒนาระบบงานด้านการข่าว ให้มุ่งเน้นการบูรณาการข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงอย่างเป็นระบบ การพัฒนาปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และกลไกในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคง ให้มีเอกภาพ มีประสิทธิภาพ และมีการบูรณาการการดำเนินงานอย่างแท้จริง โดยปัญหาความมั่นคงเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการแก้ไข ประกอบด้วย ปัญหาความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ และปัญหาการทุจริตในระบบราชการ โดยมีเป้าหมายหลัก คือ ๑. ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข ๒. บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ ๓. กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความ พร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง ๔. ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคม ระหว่างประเทศ ๕. การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และมีตัวชี้วัด คือ ๑. ความสุขของประชากรไทย ๒. ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ๓. ความพร้อมของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง ๔. บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของไทย ในประชาคมระหว่างประเทศ ๕. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม ทั้งนี้ การดำเนินงานจำแนกได้ดังนี้

๓.๑.๑ การรักษาความสงบภายในประเทศ

เพื่อสร้างเสริมความสงบเรียบร้อยและสันติสุข ให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติ บ้านเมือง ให้สถาบันหลักมีความมั่นคง เป็นจุดศูนย์รวมจิตใจอย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความเข้มแข็ง สามัคคี ประองตอง และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันพร้อมที่จะร่วมแก้ไขปัญหามาของชาติ ด้วยการพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วน ให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อม ตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้คนไทยทุกคนในทุกภาคส่วน มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีอาชีพการงาน

และรายได้ที่เพียงพอ ได้รับโอกาส และความเสมอภาคอย่างเท่าเทียม มีความพร้อมรองรับ การเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ มีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจปัญหาสำคัญของสังคม มีความรักความสามัคคี ตระหนักและให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติ และพร้อมเข้ามีส่วนร่วม แก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศ ตลอดจนช่วยเหลือประชาชน โดยการอำนวยความสะดวก ปลอดภัย อย่างกว้างขวางและครอบคลุม ปลูกฝัง จิตสำนึกและคุณสมบัติพื้นฐานคนไทยที่ดีให้บังเกิดผล เป็นรูปธรรม สร้างเสริมความรักความสามัคคี ความตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมและ ประเทศชาติ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ความมั่นคงและพัฒนาประเทศ ให้กับทุก ภาคส่วนทั้งประชาชน ตำรวจ ทหาร และหน่วยงานด้านความ มั่นคงอื่น ๆ ผ่านทางโครงการ กิจกรรม และการรณรงค์ต่าง ๆ ตลอดจนไปจนถึงการดำเนินการอื่น ทุกวิถีทางที่เหมาะสม อย่างต่อเนื่อง และจริงจังจนประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับอย่างชัดเจน การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดี ต่อสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้ คนในชาติมีจิตสำนึกรักและหวงแหน มุ่งจงรักภักดี พร้อมธำรงรักษา ไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและศูนย์รวมจิตใจหนึ่งเดียวกัน ของคนทั้งชาติ โดยปลูกฝัง และสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ รณรงค์เสริมสร้างความรัก และภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและชาติไทย ผ่านทางกลไกต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ในเชิงสร้างสรรค์ น้อมนำและเผยแพร่ศาสตร์พระราชาหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงแนวทางพระราชดำริต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไป ประยุกต์ปฏิบัติใช้อย่างกว้างขวาง จัดกิจกรรม เฉลิมพระเกียรติและพระราชกรณียกิจอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนส่งเสริมให้ยึดถือหลักคำสอนซึ่งเป็นแก่นแท้ หรือคำสอนที่ถูกต้องของศาสนามาเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิต อุปลัมภ์และคุ้มครอง พระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ นับถือมาช้านาน โดยการส่งเสริมและ สนับสนุนการศึกษาและการเผยแพร่หลักธรรมของ พระพุทธศาสนาที่จะช่วยพัฒนาทั้งจิตใจและปัญญา รวมทั้งต้องจัดให้มีมาตรการและกลไกในการ ป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด การส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วม ในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าวด้วย ตลอดจนอุปถัมภ์ค้ำจุนศาสนาอื่นให้มุ่งเน้นการสั่ง สอนคนให้เป็นคนดี รักความสงบสันติสุข พร้อมทั้งมี ส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงให้กับ ประเทศชาติบ้านเมือง และช่วยเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันของ คนต่างศาสนาอย่างปรองดอง ไม่ให้เกิด การแบ่งแยกแตกต่าง รวมถึงการพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติ มากกว่าประโยชน์ส่วนตน เพื่อให้การบริหารจัดการบ้านเมืองและการปกครองประเทศตาม ระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่สอดคล้องกับบริบทของไทย เอื้ออำนวยต่อ การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ได้อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งได้ผู้นำและ นักการเมืองที่เป็นคนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมสูง และกล้าตัดสินใจ โดยปลูกฝัง ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในบริบทของไทย ส่งเสริมให้นักการเมืองมีคุณภาพ เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ เห็นประโยชน์ ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และ ของพรรคพวกเพื่อนพ้อง เสริมสร้างพรรคการเมือง และสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีนโยบาย แนวคิด และการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลสากล ไปจนถึงพัฒนาปรับปรุง

ระบบการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการเลือกตั้ง ได้อย่างสุจริตและเที่ยงธรรม มีกลไก แก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีปรองดอง จนสามารถคัดกรองคนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถ และกล้าตัดสินใจ เข้ามาบริหารประเทศให้มุ่ง ไปสู่การปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ประชาชนมีส่วนร่วม อย่างแท้จริงและสอดคล้อง เหมาะสมกับสังคมไทย ทั้งนี้การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุ ของประเด็น ปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ เพื่อให้ประเทศชาติมีกลไกเฉพาะเจาะจงที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไข ต้นเหตุที่เป็นรากเหง้าของปัญหาภายในประเทศทั้งปวงให้หมดไป มีการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง และทำให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการ ยุติธรรม โดยพัฒนาปรับปรุงกลไกและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่มีอยู่เดิม เช่น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นต้น หรือที่ต้องออกแบบใหม่ให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรองรับปัญหาความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ได้ทุกมิติ กำหนดและเสริมสร้าง บทบาทของหน่วยงาน องค์กร หรือคณะกรรมการที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน สามารถตรวจสอบวิธีการ ดำเนินงาน การบูรณาการการปฏิบัติให้สอดคล้อง เกื้อกูล และต่อเนื่องกัน ตลอดไปจนถึงสามารถ วิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่สาเหตุได้อย่างแท้จริง

๓.๑.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อแก้ไข ปัญหาเดิมที่มีอยู่อย่างตรงประเด็นจนหมดไปอย่างรวดเร็ว และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น อันจะส่งผลให้การบริหาร จัดการและการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง และราบรื่น ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้ปัญหาเดิมที่มีอยู่ได้รับการแก้ไข อย่างจริงจัง จนยุติลง หรือ ไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ รวมทั้งให้การบริหารและการพัฒนา บ้านเมืองเดินหน้าไปได้ อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยผลักดันการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริง ของปัญหาทุกภาคส่วน ในทุกประเด็นอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการหารือ วางแผน และยกระดับวิธีการ แก้ไขปัญหาที่อาศัย การผนึกกำลังคนและทรัพยากรให้มีส่วนร่วมแบบบูรณาการอย่างแท้จริง เสริมสร้าง ความร่วมมือกัน ระหว่างหน่วยงานหลักและรองในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และช่วยเหลือประชาชน ทั้งจาก ภัยคุกคามและปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงต่าง ๆ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรม ทางไซเบอร์ การฟอกเงิน การค้ามนุษย์ การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การลักลอบค้าสินค้าเถื่อน การค้า และการแพร่ระบาดของยาเสพติด การขยายอำนาจหรือแข่งขันกันทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง รวมไปถึง ปัญหาการรุกเข้ามาอย่างรวดเร็วของทุนขนาดใหญ่ เทคโนโลยียุคใหม่ การย้ายถิ่นของทุน และแรงงานข้ามชาติ ที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหา ภัยพิบัติสำคัญ ที่ทำให้จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการความมั่นคง รวมไปถึงการส่งเสริมผลักดัน หลักการ นโยบาย ยุทธศาสตร์ ตลอดถึงโครงการสำคัญของประเทศให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ กำหนด สำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่ เพื่อให้ทราบ สถานการณ์ล่วงหน้า และสามารถแก้ไขปัญหาและภัยคุกคามในอนาคตได้ทันท่วงทีก่อนที่จะลุกลาม ต่อไป รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ โดยเสริมสร้างศักยภาพ และความพร้อม ในทุกด้าน ทั้งคน เครื่องมือ ยุทธโธปกรณ์แผนงบประมาณ ระบบควบคุมบังคับบัญชา ระบบงานด้านการข่าวกรอง เทคโนโลยี ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบเฝ้าตรวจและแจ้งเตือนต่าง ๆ ของ

หน่วยงานหลัก และหน่วยงานรอง ตั้งแต่ขั้นการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน วิเคราะห์ กำหนดแนวทางป้องกัน ไปจนถึง ขั้นการลงมือแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่สำคัญต่าง ๆ รวมทั้งการติดตามและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ ในทุกขั้นตอน เสริมสร้างพลังของประชาชนและชุมชนให้ร่วมกับกำลังตำรวจ ทหาร และหน่วยงานด้าน ความมั่นคงอื่น ๆ ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสำคัญต่าง ๆ อาทิ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ การแผ่อิทธิพลทางเศรษฐกิจของมหาอำนาจ และการย้ายถิ่นของ ทูนข้ามชาติที่อาจกระทบต่อความมั่นคง ไปจนถึงติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปตามเป้าหมายการบริหารจัดการและพัฒนาประเทศที่กำหนดอย่างราบรื่น รวมถึงการสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการแก้ไขจนเกิดความสงบและสันติสุขอย่างยั่งยืน ประชาชนในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันกับภาคอื่น ๆ โดยยกระดับ การแก้ไขปัญหาค่าที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างมีเอกภาพครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมายมีการบูรณาการ ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นเชิงยุทธศาสตร์และเชิงพื้นที่ แผนการดำเนินงาน การลงมือปฏิบัติ ตลอดถึงการติดตาม ประเมินและรายงานผลอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกันทุกระดับ ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก ประสิทธิภาพ ในการเข้าแก้ไขปัญหา สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการลดความ รุนแรง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่อย่างเหมาะสม มุ่งเน้นการขจัดปัญหาความขัดแย้งและความไม่เป็นธรรมให้ได้อย่างจริงจัง และถาวร ส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ ให้เข้มแข็งจนเป็นพลังสำคัญในการปกป้องและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อไป พร้อมเสริมสร้าง ความเข้าใจกับกลุ่มเห็นต่างตามแนวทางสันติวิธีผ่านกลไกต่าง ๆ รวมไปถึงการพูดคุยกันอย่างเป็นมิตร ผลักดันให้มีการยึดถือคำสอนที่ถูกต้องของศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พร้อมดูแล และป้องกันมิให้มีการบิดเบือนคำสอนของศาสนาไปในทางที่ไม่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ มีการส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนาพื้นที่อย่างเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับความต้องการของทุกกลุ่มประชาชนโดยเฉพาะเยาวชน ตามยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งศาสตร์พระราชา รวมถึงการสร้างเสริมโอกาสในการเข้าถึงการบริการต่าง ๆ ของรัฐให้ทัดเทียมกับภูมิภาคอื่น ๆ

๓.๑.๓ การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ เพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคง ทั้งระบบของประเทศให้มีความพร้อมในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ รวมทั้ง สามารถติดตาม ป้องกัน แก้ไข และรับมือกับปัญหาความมั่นคงทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับแบบบูรณาการ ให้มีความพร้อม และเพียงพอต่อการป้องกันภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถติดตาม แจ้งเตือน ระวังภัยภัย และป้องกันปัญหาและภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประเมินสถานการณ์ได้ถูกต้อง แม่นยำ และทันเวลา โดยเสริมสร้าง พัฒนา และบูรณาการ ขีดความสามารถของระบบงานข่าวกรอง หน่วยงานข่าวกรอง และประชาคมข่าวกรองในประเทศ ให้ทันสมัย

ทันสมัยทั้งด้านศักยภาพของบุคลากร ยุทธโธปกรณ์ เทคโนโลยี และระบบข้อมูลขนาดใหญ่ สามารถครอบคลุมการใช้งานได้อย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง มีการบูรณาการข้อมูลและนำผลผลิตด้านข่าวกรองไปใช้ในการบริหารจัดการปัญหาและความมั่นคงของชาติในทุกมิติและทุกด้าน รวมทั้งให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชนในรูปแบบประชารัฐ และประชาคมข่าวกรองต่างประเทศอย่างแน่นแฟ้น การพัฒนาและฉันทักพลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ เพื่อให้ทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นทั้งปวงของกองทัพและหน่วยงานความมั่นคงได้รับการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพ ให้มีความพร้อมเพียงพอ และเป็นรูปธรรม ทั้งคน เครื่องมือ ยุทธโธปกรณ์ รวมทั้งระบบบริหารจัดการในการป้องกันประเทศ และการป้องกันภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ตลอดจนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สามารถระดม ทรัพยากรได้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน ส่งผลให้สามารถปกป้องอธิปไตยและแก้ไขปัญหา ความมั่นคงได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ โดยการจัดทำแผนพัฒนาและฉันทักกำลังทรัพยากรรวมถึงขีดความสามารถทั้งปวงของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรมชัดเจน มีการประเมินขีดความสามารถของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง พร้อมพัฒนาคน โครงสร้างกำลังรบและยุทธโธปกรณ์ให้เหมาะสมเพียงพอ และเป็นรูปธรรมสามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับความรุนแรง ยกระดับการฝึกซ้อมให้เป็น แบบบูรณาการที่ทันสมัย มีความสมบูรณ์ พร้อมนำไปปฏิบัติได้กับสถานการณ์จริง เสริมสร้างความสัมพันธ์ในการปฏิบัติการ ร่วมและการป้องกันภัยคุกคามด้านความมั่นคงกับเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ มิให้เกิดข้อขัดแย้ง หรือปัญหาเกี่ยวกับเขตแดนทางบกและอาณาเขตทางทะเล พร้อมทั้งมีกลไกแก้ไขปัญหา ความเห็นต่างหรือความขัดแย้ง ผ่านทางการเจรจาและมาตรการทางการทูต ตลอดไปจนถึงการส่งเสริม การวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ การพลังงานทหาร กิจการอวกาศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างหลักประกันให้ประเทศไทยก้าวไปสู่ การมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศแบบอัจฉริยะในอนาคต มีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง สามารถ แข่งขัน และลดการพึ่งพาหรือนำเข้าจากต่างประเทศได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถสนับสนุน นโยบายและยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศได้ การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการ ภัยคุกคาม ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีความพร้อมเผชิญกับสภาวะไม่ปกติ ภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบและทุกระดับ รวมทั้งภัยพิบัติและภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง โดยพัฒนา ปรับปรุงนโยบาย แนวทาง ระบบ กลไกการบริหารจัดการ ตลอดถึงแผนการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องทั้งปวง ให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพครอบคลุม และพร้อมรองรับภัยทุกประเภททั้งในปัจจุบันและอนาคต ผลักดันให้ทุกภาคส่วนมีการฝึกซ้อมกันในทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่องจริงจังจนสามารถปฏิบัติได้จริง เสริมสร้างความร่วมมือกันอย่างบูรณาการ ของทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกประเทศให้มี ประสิทธิภาพชัดเจนเป็นรูปธรรม ยกระดับการแบ่งปัน ข้อมูล ทรัพยากร การพัฒนาเทคโนโลยี และการฝึกอบรมให้ทุกส่วนรู้จักและเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ อย่างแท้จริง สามารถสนับสนุน การบริหารจัดการได้ทุกรูปแบบ ตั้งแต่ในระดับชาติไปจนถึงระดับ ท้องถิ่น ตลอดถึงพัฒนาปรับปรุง กฎหมายและกระบวนการที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

๓.๑.๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กร ภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อสร้างเสริมความสงบ สันติสุข ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้า ให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่จะรองรับปัญหาาร่วมกันได้ เสริมสร้างและรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ เพื่อให้ เกิดความสันติสุข มั่นคง และสมดุลสำหรับทุกฝ่ายให้ทุกประเทศ พร้อมเข้ามีส่วนร่วมในการประสาน และปฏิบัติการกิจต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมุ่งแบ่งปัน และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสาร ด้านความมั่นคงร่วมกัน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ อย่างราบรื่นและยั่งยืน โดยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในทุกระดับและทุกด้านกับนานาชาติ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจและประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ในมิติต่าง ๆ อย่างสมดุล พัฒนาและเสริมสร้างระบบกลไก มาตรการ ตลอดถึงความร่วมมือระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์ กับประเทศไทยให้สามารถดำเนินไปได้อย่าง มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคง ร่วมกันอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ผลักดัน การหารือทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีในทุกระดับ อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ เชื่อใจ ไปจนถึงความตระหนักรู้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งลดความหวาดระแวง ระหว่างกัน โดยอาศัยการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับต่าง ๆ และการจัดเวทีสนทนาแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น จนทำให้บรรยากาศการดำเนินการ ระหว่างประเทศในทุกเรื่องทุกขั้นตอน ดำเนินไป ได้อย่างราบรื่น ต่อเนื่อง และมีเสถียรภาพอย่างแท้จริง การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สามารถแก้ไขปัญหา ร่วมกันได้อย่างสันติวิธี และร่วมมือกัน เพื่อการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของประชาคม อาเซียน และความเป็นแกนกลางของอาเซียน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระหว่างประชาชนในทุกมิติและทุกระดับทำการ แลกเปลี่ยนและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันอย่างแน่นแฟ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเมืองและความมั่นคง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมกับมิตรประเทศ ซึ่งได้แก่ ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด ประเทศสำคัญในภูมิภาค และนานาชาติทั่วโลก รวมทั้งกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับ ภูมิภาคอื่น ๆ ที่จะช่วย สร้างเสริมเสถียรภาพในภูมิภาค ตลอดจนผลักดันและเผยแพร่การพัฒนา ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาให้เป็นที่เข้าใจ และมีการนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องในภูมิภาค อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกันต่อไป การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กร ภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อให้ความมั่นคงในภาพรวมทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และโลก มีการพัฒนาไปสู่สันติสุขอย่าง แท้จริง เป็นรูปธรรม และยั่งยืน โดยผลักดันส่งเสริมให้การดำเนินการและความร่วมมือระหว่าง ประเทศเป็นไปตามหลักการปฏิบัติสากล กฎหมาย และความตกลงระหว่างประเทศพร้อมคำนึงถึง ความสัมพันธ์ที่ระหว่างรัฐต่อรัฐ เอกชนต่อเอกชน และประชาชนต่อประชาชน สร้างเสริมความ ร่วมมือ กับนานาชาติในการป้องกันและระงับภัยคุกคามทุกรูปแบบ พร้อมพัฒนาความร่วมมือและ ช่วยเหลือซึ่งกัน และกันในทุกระดับของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง อาเซียน รวมถึงระหว่างมิตรประเทศ ในกรณีเกิดวิกฤตการณ์สำคัญ ส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีความมั่นคงระหว่างประเทศและ

การรักษาสันติภาพของสหประชาชาติให้นานาประเทศตระหนักและให้การยอมรับถึง ความสำคัญ รวมไปถึงการเสริมสร้างพลังบวกหรืออำนาจแบบนุ่มนวลของไทย โดยอาศัยการส่งเสริมและเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีและวัฒนธรรมประเพณีไทย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศาสตร์พระราชา ความนิยมวิถีไทย สินค้าไทย ฯลฯ ผ่านความสัมพันธ์ทุกรูปแบบทุกระดับและทุกช่องทาง

๓.๑.๕ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม เพื่อให้กลไกสำคัญต่าง ๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารและพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริงเป็นรูปธรรม มีการใช้หลักธรรมาภิบาล และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และมีประสิทธิภาพ สามารถขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง เกิดความมั่นใจได้ว่า หน่วยงานรับผิดชอบทั้งหลักและรองพร้อมรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตพัฒนาโลกให้พร้อมสำหรับการติดตาม ฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวม อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความพร้อมรองรับปัญหาได้ทุกรูปแบบทุกระดับ และทุกช่วงเวลาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีเอกภาพ โดยเสริมสร้างพร้อมทั้ง ยกระดับกลไก หน่วยงาน เช่น กองทัพไทย กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และกฎหมายที่มีอยู่เดิม หรือที่พัฒนาขึ้นใหม่ ผ่านทางการบูรณาการความร่วมมือ และการปฏิบัติกับทุกภาคส่วน มีเป้าหมาย และตัวชี้วัดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม พัฒนาการวางแผน และเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบในทุกระดับ พร้อมพิจารณาปัญหา สัมมนาระดมความคิดเห็น ตลอดจนให้การสนับสนุนในทุกด้าน อย่างต่อเนื่องจริงจังตั้งแต่นโยบายปกติหรือยามสงบ มีการตรวจสอบ และประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามหลักธรรมาภิบาล ที่สอดคล้องกับบริบทและความก้าวหน้าของยุคสมัย พร้อมทั้งสามารถสร้างความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ รวมไปถึงความเชื่อมโยงกับทุกภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการความมั่นคงให้อำนาจต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติสามารถขับเคลื่อนไปได้ตามแผน อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม และไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยพัฒนาส่งเสริมการวางแผนคู่ขนาน แบบบูรณาการให้สอดคล้องรองรับยุทธศาสตร์ชาติในทุก ๆ ด้าน รวมไปถึงการพัฒนาประเทศ ที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างผลักดันการบริหารจัดการ ตลอดจนการบูรณาการการดำเนินการในทุกด้าน ให้ประสานสอดคล้องและสามารถปฏิบัติร่วมกันได้ อย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้ง ครอบคลุมการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติในทุกมิติอย่างยั่งยืน การพัฒนาโลกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เพื่อให้การดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เอกภาพ และเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่กำหนด โดยให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติพัฒนา และเสริมสร้าง หน่วยงาน บุคลากร เครื่องมือ ระบบการบริหาร และการจัดสรรงบประมาณในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่มีอยู่ ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้ง มีความพร้อม มีขีดความสามารถที่ทันสมัย เหมาะสม เพียงพอ และคล่องตัว มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ตลอดจนมีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบดูแล

ปัญหาความมั่นคงทุกมิติในระดับนโยบาย พร้อมรองรับบริบทที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคต ได้อย่างมีประสิทธิภาพจนสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดอย่างแท้จริง (ยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ : ๑-๑๙)

สรุป ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” จากการวิเคราะห์เงื่อนไขและสถานการณ์ภายในประเทศในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะในเชิงโครงสร้าง ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งที่เป็นจุดแข็ง และเป็นจุดอ่อน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อบ่งชี้และประเมินโอกาสและความเสี่ยงของประเทศในด้านต่าง ๆ นำไปสู่การกำหนดเป้าหมายของประเทศที่ชัดเจนและส่งผลให้เกิดการฉีกกำลังและระดมทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน การดำเนินการมีบูรณาการและเป็นเอกภาพ ภายใต้การมองภาพอนาคตของประเทศที่เป็นภาพเดียวกัน

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะคุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำมาซึ่งเสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ขึ้นเพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ เป็นแผนระยะยาว ๒๐ ปี เพื่อให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ในการดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจการยอมรับและเข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนฯ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ศึกษาสภาวการณ์ และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และ โลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะของประชากรในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายและมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมยุค ๔.๐ และนำผลการติดตามประเมินแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๕๙ ซึ่งครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวกับบริหารจัดการศึกษา โอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษาประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการใช้จ่ายงบประมาณ รวมทั้งการพัฒนาการศึกษาที่ขีดความสามารถในการแข่งขัน

ของประเทศ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษา ทั้งที่เกิดจากปัญหาของระบบการศึกษา และจาก สภาพการณ์ของโลกที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อนำมากำหนดแนวคิดของการจัดการศึกษา วิสัยทัศน์วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การพัฒนาการศึกษา บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนา รวมทั้งโครงการเร่งด่วนที่สำคัญ และการขับเคลื่อนแผนการศึกษา แห่งชาติสู่การปฏิบัติ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. ผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๙

ประเทศไทยประสบความสำเร็จในหลายด้าน และมีอีกหลายด้านยังเป็นปัญหา ที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนในระยะต่อไป

๑.๑ ด้านโอกาสทางการศึกษา รัฐมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนโอกาสทางการศึกษา ค่อนข้างมาก ส่งผลให้ประชากรในวัยเรียน รวมทั้งเด็กด้อยโอกาสและผู้มีความต้องการจำเป็น พิเศษ มีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้นแต่ยังเข้าเรียนได้ไม่ครบทุกคน และมีปัญหาการออกกลางคัน อยู่บ้างนอกจากนี้ ประชากรที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานแม้จะได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่จำนวนแรงงาน ที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังมีอยู่จำนวนมาก จึงต้องเร่งดำเนินการสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และมีมาตรการต่าง ๆ ให้เด็กและประชาชนทุกช่วงวัยสามารถ เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเพิ่มขึ้น เพื่อยกระดับการศึกษาของคนไทยให้เป็นกำลัง สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

๑.๒ ด้านคุณภาพการศึกษา ผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเนื่องจาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยมาก และต่ำกว่า หลายประเทศในแถบเอเชีย ส่วนประเด็นคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนยังต้องมีการพัฒนา เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ คุณภาพของกำลังแรงงานอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปยังไม่ตรงกับความต้องการของ ตลาดงาน และผู้เรียนมัธยมศึกษา ตอนปลายประเภทอาชีวศึกษามีสัดส่วนน้อยกว่าประเภทสามัญ ศึกษาทำให้มีการขาดแคลนแรงงานระดับกลาง ส่วนแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และยังมีสมรรถนะหรือคุณลักษณะ อื่น ๆ ที่ไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ ทำให้มีผู้ว่างงานอยู่จำนวนมากจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนและกำลังแรงงานที่มีทักษะ และคุณลักษณะที่พร้อม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการกำลังคน เพื่อวางเป้าหมายการจัดการศึกษา ทั้งเพื่อการผลิตกำลังคนเข้าสู่ตลาดงาน และการพัฒนากำลังคน เพื่อยกระดับคุณภาพกำลังแรงงานให้สูงขึ้น

๑.๓ ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการ ใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการ ที่ต้องได้รับการ ปรับปรุง เป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งมีอยู่จำนวนมาก เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาและลดภาระงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษา ซึ่งได้รับ ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แต่ใช้จ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาครูค่อนข้างน้อย การพัฒนา ระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่เชื่อมโยงกัน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษา

ขนาดเล็ก การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดและสนับสนุนการศึกษา เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐและปฏิรูประบบการเงินเพื่อการศึกษา

๒. แนวคิดการจัดการศึกษา

แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิคุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤต ด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการ จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ๔ ประการคือ ๑. เพื่อพัฒนา ระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ๒. เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็น พลเมืองดีมีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทวิถีชีวิตของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ ๓. เพื่อพัฒนาสังคมไทย ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนา ประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ๔. เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้าม กับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง

๓. เป้าหมาย

เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้วางเป้าหมายไว้ ๒ ด้าน คือ

๓.๑ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มี คุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (3Rs8Cs) ประกอบด้วยทักษะและ คุณลักษณะ ต่อไปนี้

๓.๑.๑ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการ คิดเลขเป็น (Arithmetics)

๓.๑.๒ 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการ แก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross – cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม (Compassion)

๓.๒ เป้าหมายของการจัดการศึกษา (Aspirations) ๕ ประการ ประกอบด้วย เป้าหมาย และตัวชี้วัดที่สำคัญ ดังนี้

๓.๒.๑ ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ประชากรกลุ่มอายุ ๖ - ๑๔ ปีทุกคนได้เข้าเรียนในระดับ ประถมศึกษาและ มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าที่รัฐต้องจัดให้ฟรี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้เรียน พิจารณาได้รับการพัฒนาสมรรถภาพ หรือบริการทางการศึกษาที่เหมาะสมทุกคน และประชากรวัย แรงงานมีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๓.๒.๒ ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐาน อย่างเท่าเทียม (Equity) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา ๑๕ ปี เป็นต้น

๓.๒.๓ ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีด ความสามารถ เต็มตามศักยภาพ (Quality) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนมีคะแนนผลการทดสอบ ทางการศึกษาระดับชาตขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้น และคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) ของนักเรียนอายุ ๑๕ ปีสูงขึ้น เป็นต้น

๓.๒.๔ ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทาง การศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ร้อยละของสถานศึกษา ขนาดเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกลดลง มีระบบการบริหารงานบุคคลครู และ บุคลากร ทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งมีกลไกส่งเสริม ให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา เป็นต้น

๓.๒.๕ ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ที่เป็นพลวัต และบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น อันดับความสามารถ ในการแข่งขันของ ประเทศด้านการศึกษาดีขึ้น สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสามัญ ศึกษาและจำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับ ๒๐๐ อันดับแรกของโลกเพิ่มขึ้น

๔. ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด

แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ ๖ ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อให้ แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุ เป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ และแนวคิดการจัดการศึกษา ดังกล่าวข้างต้น ดังนี้ คือ ๑. การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ๒. การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ๓. การพัฒนา ศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ๔. การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและ ความเท่าเทียมทางการศึกษา ๕. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม และ ๖. การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

๕. ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

ได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่พิเศษทั้งที่เป็นพื้นที่สูง พื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดน และพื้นที่เกาะแก่งชายฝั่งทะเลทั้งกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าว พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการจัดระบบการดูแลและป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษ โดยมีเป้าหมาย ๓ ประการ ดังนี้

๕.๑ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น การจัดการกิจกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่สะท้อนความรัก และการธำรงรักษาสถาบันหลักของชาติ และการยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นต้น

๕.๒ คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่พิเศษมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้น สถานศึกษาจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น และสถานศึกษาในพื้นที่พิเศษที่จัดอยู่ในมาตรการจูงใจ มีระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนที่สูงกว่าระบบปกติเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๕.๓ คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาที่จัดกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางสันติวิธีเพิ่มขึ้น มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น มีระบบ กลไก และมาตรการที่เข้มแข็งในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ และผลการเรียนในสถานศึกษาที่มีคดีทะเลาะวิวาทลดลง เป็นต้น (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ : ก-ข)

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

ภายใต้การพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นกฎหมายบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔ นั้น มีหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานหลัก

ในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศ ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว ดังนั้น ภายใต้วิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ฉบับนี้ที่กำหนดไว้ว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ในสังคมจึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญ ในด้านต่างๆ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัด และประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศ ในอนาคต ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพและด้านการตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ที่มุ่งหวัง ให้มีการผลิตครูได้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถใช้ศักยภาพในการสอนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งหวังให้กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ การแข่งขันของประเทศ และมีองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพ และด้านการตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่มุ่งหวังให้การบริการการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มทุกวัยในระดับที่เหมาะสมกับสภาพบริบท และสภาพพื้นที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการ และด้านความเท่าเทียม

ยุทธศาสตร์ ๕ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ที่มุ่งหวังให้คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการ ด้านความเท่าเทียม และด้านประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ ๖ ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ที่มุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่า ไม่เกิดการสูญเปล่า และมีความคล่องตัว ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านประสิทธิภาพ

ในขั้นตอนการกำหนดสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ข้างต้น ซึ่งประกอบด้วย เป้าหมายหลัก วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์นั้น จะเน้นให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔ กับทิศทางที่จะพัฒนาการศึกษาในมิติต่าง ๆ ทั้งในมิติด้านความมั่นคง มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน (SWOT) ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการทั้งหมด ได้แก่ สถานการณ์ความขัดแย้งของคนภายในประเทศ

อันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางอันเนื่องมาจากสถานะทางเศรษฐกิจ ปัญหาคุณภาพแรงงาน โครงสร้างประชากรเข้าสู่การเป็น สังคมสูงวัย การเปิดเสรีภายใต้ข้อตกลงเขตเศรษฐกิจอาเซียน การก้าวกระโดดของเทคโนโลยีไปสู่สังคมดิจิทัล เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (SDGs) อำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (มาตรา ๔๔) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ รวมทั้งใช้ผลการประเมินของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) ที่ผ่านมาการตรวจสอบสถานภาพด้านต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ ในปัจจุบัน และการคาดการณ์แนวโน้มการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในอนาคตมาใช้ในการร่วมวิเคราะห์สำหรับการนำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ไปสู่การปฏิบัติ (Implement) จะเน้นให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ ไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการของทุกองค์กรหลักและหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญคือการกำหนดเจ้าภาพหลักผู้รับผิดชอบในแต่ละตัวชี้วัดของแผนฯ และใช้กลไกการกำกับ ติดตาม รายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในภูมิภาค สำหรับการขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการในระดับพื้นที่ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา นั้น จะมีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เป็นกลไกหลักในการประสานงานร่วมกับภาคเอกชน สถานประกอบการ และภาคประชาสังคม อันได้แก่ ครอบครัวยุวมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และ สถาบันทางสังคมอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามแนวนโยบายประชารัฐ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒, พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ : ข-ค)

ยุทธศาสตร์การพัฒนการศึกษา

จากบริบทสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ความเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคอาเซียนและสังคมโลก อำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการภายใต้กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔ กับทิศทางการพัฒนาการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการ ทั้งในมิติด้านความมั่นคง มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้าน สังคม และมิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มีประสิทธิภาพ ที่สำคัญคือ ได้ประเมินสถานะของกระทรวง ศึกษาธิการโดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ตามบริบทในข้างต้นแล้ว จึงสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ ได้ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สามารถท่องจำและนำสิ่งที่จำไปฝึกคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดในเชิงสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีคุณธรรมจริยธรรม ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ/ประเภทได้รับ การศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน มีจิตสำนึกประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสามัคคีปรองดอง

๒. ยุทธศาสตร์ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

มีการผลิตครูได้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภท มีครู ครบตามเกณฑ์ มีครูประจำชั้นครบทุกห้อง และมีครูที่จบตรงวุฒิตามสาขาวิชาที่สอน ผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งมีคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีสมรรถนะ ตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถใช้ศักยภาพในการสอนได้อย่างเต็มที่ และขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่

๓. ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ

มีการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา และด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ที่มีคุณภาพ เพิ่มจำนวนบัณฑิตในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลน มีสมรรถนะ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานวิชาชีพ และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล ประชาชนได้รับการฝึกอาชีพ ตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งมีผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ในเชิงพาณิชย์ การให้การรักษาพยาบาล และการพัฒนาความเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา ของภูมิภาค

๔. ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกระดับและประเภท การศึกษา ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานและสามารถ เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สถานศึกษาในภูมิภาค/ชนบทได้รับการยกระดับ คุณภาพในการ ให้บริการ เด็กพิการและด้อยโอกาสได้รับโอกาสทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งสามารถเทียบโอนผลการเรียน และทักษะประสบการณ์เพื่อขอรับวุฒิ การศึกษาเพิ่มขึ้นได้

๕. ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

ผู้เรียน สถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภทการศึกษา เข้าถึงทรัพยากร และระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพมีองค์ความรู้ เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น รวมทั้งมีศูนย์กลางในการจัดเก็บ รวบรวมสื่อการเรียนการสอนแบบดิจิทัลที่ทันสมัย และระบบฐานข้อมูลกลางทางการศึกษา ของประเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

๖. ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ระบบบริหารจัดการมีความคล่องตัวในการบริหารงานการศึกษามากยิ่งขึ้น มีความโปร่งใส และเป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ โครงสร้างของกระทรวงได้รับการปรับปรุงให้มี ประสิทธิภาพโดยการกระจาย อำนาจลงไปสู่ส่วนภูมิภาคและสถานศึกษา และมีกลไกการส่งเสริม ให้ทุกภาคส่วนมีสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา สถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทมีธรรมาภิบาล ในการบริหาร รวมทั้งผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

มีศักยภาพเพื่อไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้ (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒, พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ : ๕๑-๕๖)

ทฤษฎีบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษา คือ การผสมผสานทฤษฎีการศึกษาต่าง ๆ (Eclecticism) การประยุกต์เอาหลักการและทฤษฎีทางการศึกษาไปใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษา โดยมีปรัชญาทางการศึกษาเป็นเข็มทิศนำทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

๑. ความหมาย

คำว่า “การบริหาร” (Administration) ใช้ในความหมายกว้าง ๆ เช่น การบริหารราชการ อีกคำหนึ่งคือ “การจัดการ” (Management) ใช้แทนกันได้กับคำว่า การบริหาร ส่วนมากหมายถึง การจัดการทางธุรกิจมากกว่า เช่น Peter F. Drucker ให้ความหมายว่า คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น หรือ Herbert A. Simon ให้ความหมายว่า คือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, ๒๕๔๒ : ๒)

คำว่า “การบริหารการศึกษา” หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, ๒๕๔๒ : ๖)

คำว่า “สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน สถาบัน หรือสถานศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือมี วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและตามประกาศกระทรวง (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา, ๒๕๔๗ : ๒๓)

๒. วิวัฒนาการของทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา

ระยะที่ ๑ ระหว่าง ค.ศ. ๑๘๘๗ – ๑๙๔๕ ยุคนักทฤษฎีการบริหารสมัยดั้งเดิม (The Classical organization theory) แบ่งย่อยเป็น ๓ กลุ่มดังนี้ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, ๒๕๔๒ : ๑๐)

๑. กลุ่มการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ของเทย์เลอร์ (Scientific Management) ของเฟรดเดอริก เทย์เลอร์ (Frederick Taylor) ความมุ่งหมายสูงสุดของแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์ คือ จัดการบริหารธุรกิจหรือโรงงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด Taylor มองคนงานแต่ละคนเปรียบเสมือนเครื่องจักรที่สามารถปรับปรุงเพื่อเพิ่มผลผลิตขององค์การได้ เจ้าของตำรับ “The one best way” คือ ประสิทธิภาพของการทำงานสูงสุดจะเกิดขึ้นได้ต้องขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ ๓ อย่าง คือ ๑. เลือกคนที่มีความสามารถสูงสุด (Selection) ๒. ฝึกอบรมคนงานให้ถูกวิธี (Training)

๓. หาสิ่งจูงใจให้เกิดกำลังใจในการทำงาน (Motivation) เทย์เลอร์ ก็คือผลผลิตของยุคอุตสาหกรรม ในงานวิจัยเรื่อง “Time and Motion Studies” เวลาและการเคลื่อนไหว เชื่อว่ามีวิธีการทาง วิทยาศาสตร์ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เพียงวิธีเดียวที่ดีที่สุด เขาเชื่อในวิธีแบ่งงานกันทำ ผู้ปฏิบัติ ระดับล่างต้องรับผิดชอบต่อระดับบน เทย์เลอร์ เสนอระบบการจ้างงาน (จ่ายเงิน) บนพื้นฐาน การสร้างแรงจูงใจ สรุปหลักวิทยาศาสตร์ของเทย์เลอร์สรุปง่าย ๆ ประกอบด้วย ๓ หลักการ ดังนี้ ๑. การแบ่งงาน (Division of Labors) ๒. การควบคุมดูแลบังคับบัญชาตามสายงาน (Hierarchy) ๓. การจ่ายค่าจ้างเพื่อสร้างแรงจูงใจ (Incentive payment)

๒. กลุ่มการบริหารจัดการ (Administration Management) หรือ ทฤษฎีบริหาร องค์กรอย่างเป็นทางการ (Formal Organization Theory) ของ เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) บิดาของทฤษฎีการปฏิบัติการและการจัดการตามหลักบริหาร ทั้ง Fayol และ Taylor จะเน้นตัวบุคคล ปฏิบัติงาน และ วิธีการทำงาน ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแต่ก็ไม่มองด้าน “จิตวิทยา” (ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ, ๒๕๔๒ : ๑๗) Fayol ได้เสนอแนวคิดในเรื่องหลักเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป ๑๔ ประการ แต่ลักษณะที่สำคัญ มีดังนี้ ๑. หลักการทำงานเฉพาะทาง (Specialization) คือ การแบ่งงานให้เกิด ความชำนาญเฉพาะทาง ๒. หลักสายบังคับบัญชา เริ่มจากบังคับบัญชาสูงสุดสู่ระดับต่ำสุด ๓. หลักเอกภาพ ของบังคับบัญชา (Unity of Command) ๔. หลักขอบข่ายของการควบคุมดูแล (Span of control) ผู้ดูแลหนึ่งคนต่อ ๖ คนที่จะอยู่ใต้การดูแลจึงจะเหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด ๕. การสื่อสาร แนวตั้ง (Vertical Communication) การสื่อสารโดยตรงจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง ๖. หลักการแบ่ง ระดับการบังคับบัญชาให้น้อยที่สุด คือ ไม่ควรมีสายบังคับบัญชายืดยาว หลายระดับมากเกินไป และ ๗. หลักการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างสายบังคับบัญชาและสายเสนาธิการ (Line and Staff Division)

๓. ทฤษฎีบริหารองค์การในระบบราชการ(Bureaucracy) มาจากแนวคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ที่กล่าวถึงหลักการบริหารราชการประกอบด้วย ๑. หลักของฐานอำนาจ จากกฎหมาย ๒. การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ ที่ต้องยึดระเบียบกฎเกณฑ์ ๓. การแบ่งงาน ตามความชำนาญการเฉพาะทาง ๔. การแบ่งงานไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนตัว ๕. มีระบบความ มั่นคงในอาชีพ อย่างไรก็ตามระบบราชการก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งในด้าน ข้อเสีย คือ สายบังคับ บัญชายืดยาวการทำงานต้องอ้างอิงกฎระเบียบ จึงชักช้าไม่ทันการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน เรียกว่า ระบบ “Red tape” ในด้านข้อดี คือ ยึดประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก การบังคับบัญชา การเลื่อนขั้น ตำแหน่งที่มีระบบระเบียบ แต่ในปัจจุบันระบบราชการกำลังถูกแทรกแซงทางการเมืองและ ทางเศรษฐกิจ ทำให้เริ่มมีปัญหา

ระยะที่ ๒ ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๔๕ – ๑๙๕๘ ยุคทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) Follette ได้นำเอาจิตวิทยามาใช้และได้เสนอ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict) ไว้ ๓ แนวทางดังนี้ ๑. Domination คือ ใช้อำนาจอีกฝ่ายสยบลง คือให้อีกฝ่ายแพ้ให้ได้ไม่คืนก ๒. Compromise คือ คนละครึ่งทาง เพื่อให้เหตุการณ์สงบโดยประนีประนอม ๓. Integration คือ การหาแนวทางที่ไม่มีใครเสียหน้า ได้ประโยชน์ทั้ง ๒ ทาง (ชนะ ชนะ) นอกจากนี้ Follette ให้ทัศนะ นำฟังว่า “การเกิดความขัดแย้งในหน่วยงานเป็นความพหุพร้อมของการบริหาร” (ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ, ๒๕๔๒ : ๑๐ - ๒๕) การวิจัยหรือการทดลองฮอว์ธอร์น (Hawthorn Experiment) ที่ เมโย (Mayo)

กับคณะทำการวิจัยเริ่มที่ข้อสมมติฐานว่าสิ่งแวดล้อมมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของคนงาน มีการค้นพบจากการทดลอง คือ มีการสร้างกลุ่มแบบไม่เป็นทางการในองค์กร ทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ที่ว่า ความสัมพันธ์ของมนุษย์ มีความสำคัญมาก ซึ่งผลการศึกษาทดลองของเมโยและคณะ พอสรุปได้ดังนี้ ๑. คนเป็นสิ่งมีชีวิต จิตใจ ขวัญ กำลังใจ และความพึงพอใจเป็นเรื่องสำคัญในการทำงาน ๒. เงินไม่ใช่สิ่งล่อใจที่สำคัญแต่เพียงอย่างเดียว รางวัลทางจิตใจมีผลต่อการจูงใจในการทำงานไม่น้อยกว่าเงิน ๓. การทำงานขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมมากกว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพคับที่อยู่ได้คับใจอยู่ยาก ข้อคิดที่สำคัญ การตอบสนองคน ด้านความต้องการศักดิ์ศรี การยกย่อง จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานจากแนวคิด “มนุษย์สัมพันธ์”

ระยะที่ ๓ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๕๕ – ปัจจุบัน ยุคการใช้ทฤษฎีการบริหาร (Administrative Theory) หรือการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science Approach) ยึดหลักระบบงานและความสัมพันธ์ของคน รวมถึง พฤติกรรมขององค์กร ซึ่งมีแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่หลาย ๆ คนได้แสดงไว้ดังต่อไปนี้ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, ๒๕๔๒ : ๑๑)

๑. เซสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ด (Chester I Barnard) เขียนหนังสือชื่อ The Function of The Executive ที่กล่าวถึงงานในหน้าที่ของผู้บริหารโดยให้ความสำคัญต่อบุคคลระบบของความร่วมมือองค์กร และเป้าหมายขององค์กร กับความต้องการของบุคคลในองค์กรต้องสมดุลกัน

๒. ทฤษฎีของมาสโลว์ ว่าด้วยการจัดอันดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (Maslow – Hierarchy of needs) เป็นเรื่องแรงจูงใจแบ่งความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่ความต้องการด้านกายภาพ ความต้องการด้านความปลอดภัยความต้องการด้านสังคม ความต้องการด้านการเคารพนับถือ และประการสุดท้าย คือ การบรรลุศักยภาพของตนเอง (Self actualization) คือมีโอกาสได้พัฒนาตนเองถึงขั้นสูงสุดจากการทำงาน แต่ความต้องการเหล่านั้นต้องได้รับการสนองตอบตามลำดับขั้น

๓. ทฤษฎี X ทฤษฎี Y ของแมคกรีเกอร์ (Douglas MC Gregor Theory X, Theory Y) เขาได้เสนอแนวคิดการบริหารอยู่บนพื้นฐานของข้อสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ต่างกัน

ทฤษฎี X (The Traditional View of Direction and Control) ทฤษฎีนี้เกิดข้อสมมติฐานดังนี้ ๑. คนไม่ชอบทำงาน และหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ๒. คนไม่ทะเยอทะยานและไม่คิดริเริ่มชอบให้การสั่ง ๓. คนเห็นแก่ตนเองมากกว่าองค์กร ๔. คนมักต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ๕. คนมักโง่ และหลอกง่าย ผลการมองธรรมชาติของมนุษย์เช่นนี้ การบริหารจัดการจึงเน้นการใช้เงินวัตถุ เป็นเครื่องล่อใจ เน้นการควบคุม การสั่งการ เป็นต้น

ทฤษฎี Y (The integration of Individual and Organization Goal) ทฤษฎีข้อนี้ เกิดจากข้อสมมติฐานดังนี้ ๑. คนจะให้ความร่วมมือ สนับสนุน รับผิดชอบ ขยัน ๒. คนไม่เกียจคร้านและไว้วางใจได้ ๓. คนมีความคิดริเริ่มทำงานถ้าได้รับการจูงใจอย่างถูกต้อง ๔. คนมักจะพัฒนาวิธีการทำงาน และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้บังคับบัญชาจะไม่ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเข้มงวด แต่จะส่งเสริมให้รู้จักควบคุมตนเองหรือของกลุ่มมากขึ้น ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน จากความเชื่อที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดระบบการบริหารที่แตกต่างกันระหว่างระบบที่เน้นการควบคุมกับระบบที่ค่อนข้างให้อิสระภาพ

๔. อุชิ (Ouchi) ชาวญี่ปุ่นได้เสนอ ทฤษฎี Z (Z Theory) (William G. Ouchi) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย UCLA (U of California Los Angeles) ทฤษฎีนี้รวมเอาหลักการของทฤษฎี X , Y เข้าด้วยกัน แนวความคิดก็คือ องค์กรต้องมีหลักเกณฑ์ที่ควบคุมมนุษย์ แต่มนุษย์ก็รักความเป็นอิสระ และมีความต้องการหน้าที่ของผู้บริหารจึงต้องปรับเป้าหมายขององค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมายของบุคคลในองค์กร

ทฤษฎีการบริหารจัดการ

การบริหารเป็นเรื่องที่มีประวัติความเป็นมาเก่าแก่พอ ๆ กับอารยธรรม แต่หลักและทฤษฎีการบริหารเพิ่งจะได้รับความสนใจอย่างจริงจัง โดยภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมของประเทศในแถบยุโรปสภาพแวดล้อมต่าง ๆ มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไป การรวมกลุ่มกันทำงานเริ่มมีปัญหายุ่งยากขึ้น จึงได้มีผู้คิดค้นและพยายามหาวิธีศึกษาวิชาการด้านการบริหารเพื่อแก้ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

๑. ความหมายของการบริหาร

การบริหารเป็นเรื่องที่นักวิชาการให้ความสนใจศึกษา และกล่าวถึงความหมายของการบริหารไว้อย่างหลากหลาย อาทิเช่น Harold Koontz ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยอาศัยทรัพยากรทางการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และเวลา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิบัติงาน (Harold Koontz, 1964 : 4) Peter F. Drucker ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การทำให้งานต่าง ๆ ลุล่วงไป โดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำ (London Peter F. Drucker, 1979 : 1) Waldo กล่าวว่า การบริหารหมายถึงความพยายามของมนุษย์ในการร่วมมือประสานงานรูปแบบหนึ่ง ที่มีระดับของความมีเหตุผลอย่างสูง Waldo ได้อธิบายว่า การบริหารนั้น ไม่จำเป็นจะต้องเป็นความร่วมมือประสานงานที่มีเหตุผลแต่เพียงรูปแบบเดียว ทั้งนี้เพราะอาจปรากฏการร่วมมือประสานงานในเชิงการเป็นศัตรู (antagonistic cooperation) ในระบบการแข่งขันระหว่างบริษัทเอกชนต่าง ๆ เป็นต้น (D. Waldo, 1955 : 1) ชูบ กาญจนประกร ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปที่ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (ชูบ กาญจนประกร, ๒๕๒๐ : ๑) สมพงษ์ เกษมสิน ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการนำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สมพงษ์ เกษมสิน, ๒๕๒๑ : ๖) บุญทัน ดอกไธสง ได้กล่าวถึง ความหมายของการบริหารโดยอธิบายว่า “การบริหารประกอบด้วยคำสองคำ คือ การ ซึ่งหมายถึง กิจ งาน ฐานะหน้าที่ และคำว่า บริหาร ซึ่งหมายถึง ดูแล รักษา ปกครอง การรักษาดำเนินการ ในภาษาอังกฤษนิยมใช้อยู่สองคำ คือ การบริหาร (Administration) หมายถึง การแสดงหรือกระบวนการบริหาร และประกอบการตามหน้าที่ การบริหารทางสาธารณะซึ่งแตกต่างกับการกำหนดนโยบาย และหมายรวมถึงกลุ่มของบุคคลผู้ทำหน้าที่ในการบริหาร หรือกลุ่มของบุคคล ซึ่งทำหน้าที่ในการบริหารทางการเมืองในรัฐบาลหรือคณะกรรมการ รวมถึงคำที่ใช้กับองค์การบริหาร ส่วนคำว่าจัดการ (Management) นั้น หมายถึง การจัดทำกรบริหาร และการควบคุม นำมาเกี่ยวกับฐานะทำให้เสร็จ หรือองค์การแสดงการจัดการทำการบริหาร

หรือองค์การที่ทำหน้าที่นำและควบคุมธุรกิจ (บุญทัน ดอกไธสง, ๒๕๓๕ : ๑) ชงชัย สันติวงษ์ ได้กล่าวถึง ความหมายของการบริหาร โดยการอธิบายความหมายของคำจำกัดความ ซึ่ง Peter F. Drucker ได้กล่าวถึงภายในสภาพองค์การนั้น ทรัพยากรด้านบุคคล จะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การ ที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ให้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เช่น เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลข้อสนเทศต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้า หรือบริหารออกจำหน่าย และตอบสนองความพอใจให้กับสังคม (ชงชัย สันติวงษ์, ๒๕๓๗ : ๙ - ๑๒) สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ ได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารว่า หมายถึง การกระทำร่วมกันด้วยความตั้งใจ ของกลุ่มบุคคลอย่างร่วมแรงร่วมใจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกันอย่างมีเหตุผล (สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ, ๒๕๔๐ : ๔ - ๑๔)

สรุปว่าความหมายของการบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จลุล่วงโดยใช้ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีการจัดสรร คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ให้มีปริมาณและคุณภาพ เหมาะสม และมากเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๒. หลักการบริหาร

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้เสนอแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการบริหารคือ ซึ่งได้รับความสนใจ และนำมาใช้อย่างกว้างขวาง อาทิเช่น

๒.๑ ทฤษฎีบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ของ Frederick W. Taylor ซึ่งได้เสนอแนวคิด เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

๒.๑.๑ สร้างหลักการทำงานที่เป็นวิทยาศาสตร์สำหรับการทำงานตามขั้นตอน ต่าง ๆ ของงานแทนหลักตามความเคยชิน ซึ่งคนงานเคยใช้ปฏิบัติกันสืบมา

๒.๑.๒ คัดเลือกคนงานตามกฎเกณฑ์วิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสม กับงาน คนแต่ละคนมีความถนัดไม่เหมือนกัน ผู้จัดการมีหน้าที่มอบหมายประเภทของงานที่คนงาน แต่ละคนถนัดที่สุดและทำงานได้ดีที่สุด

๒.๑.๓ พัฒนาคนงาน โดยการสอนให้คนงานทำงานถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ การจัดการ แทนที่จะปล่อยให้คนงานทำงานกันไปตามใจชอบ

๒.๑.๔ สร้างบรรยากาศการร่วมมือในการทำงานอย่างฉันทันมิตรระหว่าง ฝ่ายจัดการและฝ่ายคนงาน

๒.๒ Henri Fayol นักอุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศส ได้เขียนหนังสือ Administration Industrial et General ในปี ๑๙๑๖ เพื่ออธิบายและชี้ให้เห็นถึงหน้าที่ และการบริหารของผู้จัดการ องค์กร และวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการขององค์การบรรลุเป้าหมายสำหรับการบริหารงานนั้น ผู้บริหารจะต้องมีหน้าที่ทางการบริหาร (Functional Approach) ๕ ประการ ดังนี้

๒.๒.๑ การวางแผน (Planning)

๒.๒.๒ การจัดองค์การ (Organizing)

๒.๒.๓ การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding)

๒.๒.๔ การประสานงาน (Coordinating)

๒.๒.๕ การควบคุม (Controlling)

นอกจากนั้นได้เสนอหลักทั่วไปในการบริหาร (General Principles of Management) เพิ่มเติมอีก ๑๔ ประการ คือ ๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Work) ๒. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) ๓. วินัย (Discipline) ๔. เอกภาพของการบังคับบัญชา (Unity of Command) ๕. เอกภาพของการอำนวยการ (Unity of Direction) ๖. ผลประโยชน์ส่วนตัวต้องเป็นรองผลประโยชน์ทั่วไป (Subordination of Individual) ๗. ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration of Personnel) ๘. การรวมอำนาจ (Centralization) ๙. สายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) ๑๐. การมีระเบียบแบบแผน (Order) ๑๑. ความเป็นธรรม (Equity) ๑๒. เสถียรภาพในการปฏิบัติงาน (Stability of Tenure of Personnel) ๑๓. ความคิดริเริ่ม (Initiative) ๑๔. ความร่วมแรงร่วมใจ (Esprit de Corps)

๒.๓ ทฤษฎีระบบราชการของ Max Weber ได้สร้างตัวแบบในอุดมคติ (Ideal Type) ขององค์การขนาดใหญ่ หรือระบบราชการ ซึ่งมีลักษณะการบริหาร ดังนี้

๒.๓.๑ ลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือ โครงสร้างการบริหารเป็นรูปปิระมิด (Pyramid) ผู้ที่อยู่ระดับชั้นสูงกว่า จะทำการบังคับบัญชาและควบคุมผู้อยู่ในระดับชั้นการบังคับบัญชาที่ต่ำกว่าเป็นหลัชั้น

๒.๓.๒ การแบ่งแรงงาน (Division of Labour) นั่นคือ การแบ่งงานออกเป็นกลุ่มตามลักษณะการทำงานพิเศษเฉพาะอย่าง (Specialization) บุคคลแต่ละคนจะอยู่ในตำแหน่งขององค์การตามความสามารถและความถนัด

๒.๓.๓ การไม่ยึดถือความเป็นส่วนบุคคล (Impersonality) คือ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลต้องเป็นแบบทางการ ไม่ยึดถือเรื่องส่วนตัว แต่จะใช้เหตุผลเป็นสำคัญ

๒.๓.๔ การทำงานเป็นอาชีพ (Career Service) ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ เป็นสำคัญ (Merit)

๒.๓.๕ การแบ่งแยกเรื่องส่วนตัวและทรัพย์สินของบุคคลออกจากองค์การ (Separation of the Property and Affairs) (ติน ปรัชญพฤทธิ, ๒๕๒๗ : ๑๕)

๒.๔ Luther Gulick and L. Urwick ได้นำเสนอแนวคิด เกี่ยวกับหลักการบริหาร เรียกว่า POSDCORB ในหนังสือเรื่อง Paper on the Science of Administration ในปี ค.ศ.๑๙๓๗ (L. Gulick and L. Urwick, 1937 : Pp. vii, 195) โดยหลักการบริหาร ดังกล่าวประกอบด้วย

๒.๔.๑ Planning	คือ	การวางแผน
๒.๔.๒ Organizing	คือ	การจัดองค์การ
๒.๔.๓ Staffing	คือ	การจัดคนเข้าทำงาน
๒.๔.๔ Directing	คือ	การอำนวยการ
๒.๔.๕ Coordinating	คือ	การประสานงาน
๒.๔.๖ Reporting	คือ	การรายงานผลการปฏิบัติงาน
๒.๔.๗ Budgeting	คือ	การงบประมาณ

๒.๕ ทฤษฎี 7S's ริชาร์ด ที. ปาสคาล (Richard T. Pascale) และ แอนโทนี จี. เอโทส (Anthony G. Athos) ได้เสนอทฤษฎี ๗S's ตั้งแต่ปี ๑๙๘๑ ปรากฏในหนังสือ The Art of Japanese Management (สร้อยตระกูล (ตีวานนท์) อรรถมานะ, ๒๕๔๐ : ๑๗๒-๑๗๓) ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ๗ ประเด็น คือ

- ๒.๕.๑ โครงสร้าง (structure)
- ๒.๕.๒ ระบบ (system)
- ๒.๕.๓ กลยุทธ์ (strategy)
- ๒.๕.๔ เป้าหมายสูงสุดขององค์การ (superordinate goal)
- ๒.๕.๕ พนักงานเจ้าหน้าที่ (staff)
- ๒.๕.๖ แบบหรือสไตล์ของการบริหาร (style)
- ๒.๕.๗ ทักษะ (skill)

๒.๖ การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Management for Results) คือ การบริหารโดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ คือ ความสัมฤทธิ์ผลเป็นหลัก โดยใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งผลการประเมินนี้จะนำมาใช้ในการตอบคำถามถึงความคุ้มค่าในการทำงาน ใช้แสดงผลงานต่อสาธารณะ และเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น การประเมินผลงานนี้ สามารถเทียบเคียงกับภาคเอกชนที่ประเมินผลงานจากกำไรของบริษัท การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์นี้ อาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปบ้าง เช่น Management by Objectives, Performance Management, Results Based Management หรือ Results Oriented Management แต่มีแนวคิดหลักเหมือนกัน จะแตกต่างกันไปบ้างในส่วนของรายละเอียด กล่าวโดยสรุป การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ การบริหารที่เน้นผลสัมฤทธิ์ (Results) โดยมีตัวชี้วัดผล (Indicators) ที่เป็นรูปธรรม ผลสัมฤทธิ์อาจเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ คือ ผลสัมฤทธิ์ (Results) = ผลผลิต (Outputs) + ผลลัพธ์ (outcomes) การบริหารงานของรัฐ ในอดีต จะเน้นที่การบริหารปัจจัยนำเข้า (Inputs) ซึ่งได้แก่ทรัพยากรต่าง ๆ ที่รัฐจะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานคือ เงิน คน และวัสดุ โดยมุ่งเน้นการทำงานตามกฎ ระเบียบ และความถูกต้องตามกฎหมาย และมาตรฐาน แต่การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์จะเน้นที่ผลลัพธ์ (Outcomes) ของงาน โดยจะให้ความสำคัญกับการกำหนดพันธกิจ และวัตถุประสงค์ของโครงการ/งาน เป้าหมายที่ชัดเจน การกำหนด ผลผลิต และผลลัพธ์ที่ต้องการของทุกโครงการในองค์กรนั้น เพื่อให้สอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกับภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์การ มีการกำหนดตัวชี้วัดผลการทำงานหลัก (Key Performance Indicator - KPI) ไว้อย่างชัดเจนเป็นที่เข้าใจของทุกคนในองค์การ การวัดความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานโดยใช้ตัวชี้วัดดังกล่าว การยืดหยุ่นในการบริหารและสนับสนุนทรัพยากรแก่ผู้บริหารระดับล่างอย่างเหมาะสม การประเมินผลการปฏิบัติงานและให้ค่าตอบแทนตามผลงาน ตลอดจนจนถึงการปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และตรงตามความต้องการของลูกค้าคือประชาชน ปัจจัยหลักพื้นฐานที่ทำให้การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ประสบความสำเร็จ คือ การมีระบบข้อมูลที่เที่ยงตรงเชื่อถือได้ ไม่ว่าจะเป็ระบบข้อมูล ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบความคืบหน้าของการปฏิบัติงาน หรือระบบการเงิน และบัญชีที่สามารถให้ข้อมูลแยกรายโครงการ เพื่อให้ทราบต้นทุนค่าใช้จ่ายในแต่ละงาน การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้บริหารทุกระดับตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์อาจสามารถอธิบายได้อีกแบบหนึ่งว่า เป็นการจัดหาให้ได้

ทรัพยากรการบริหารมาอย่างประหยัด (Economy) การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และการได้ผลงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์การ (Effectiveness) (ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, ๒๕๔๐ : ๑๓-๑๔)

๒.๗ แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)

๒.๗.๑ พิทยา บวรวัฒนา ได้กล่าวถึงหลักการปฏิรูประบบราชการตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ว่า ในต่างประเทศมีคำที่ใช้หลายคำ เช่น Governance หรือ Good Governance โดยเป็นหลักการจัดการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือ Democratic Governance ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ ๆ ๔ ประการ คือ

หลักการที่ ๑ สนับสนุนรัฐให้เล็กลงและทำน้อยลง (A Smaller Government that Does Less) ภายใต้คำถามว่า “รัฐควรทำอะไร” ซึ่งการปกครองแบบประชาธิปไตยแนวใหม่ รัฐจะต้องเล็กลง และทำน้อยลง มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบจากราชการบริหารส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญของการปฏิรูป นอกจากนี้การทำให้รัฐเล็กลงจะต้องดำเนินการลดจำนวน และเพิ่มประสิทธิภาพ รัฐบาลจะต้องลดการผูกขาดอำนาจและความรับผิดชอบ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นผู้ช่วยเหลือเป็นที่เลี้ยง มิใช่การเป็นผู้อุปถัมภ์ เพราะการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นเรื่องของความร่วมมือระหว่างการเมือง ข้าราชการ และประชาชน ดังนั้น รัฐบาลที่เล็กลง จึงหมายถึงประชาชนที่เข้มแข็งขึ้น โดยมีฐานความเชื่อว่ารัฐบาลที่บริหารงานทั่วไปและงานสาธารณะ มักจะมีขนาดใหญ่และใช้ต้นทุนสูง รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อจ่ายเป็นเงินเดือนและการบำรุงรักษาในสัดส่วนที่สูงมากซึ่งจะไม่เหลือไว้ใช้เพื่อการพัฒนาและสร้างสรรค์ ดังนั้น เมื่อรัฐบาลที่มีขนาดใหญ่ มีค่าใช้จ่ายสูงแต่ผลการปฏิบัติงานลดลง ก็ควรจะปรับเปลี่ยนงานของรัฐนั้นโดยใช้แนวคิดในการลดขนาดให้เล็กลง และเพิ่มผลการปฏิบัติงานให้มากขึ้น ภาคเอกชนมีความสามารถทำงานได้ดีกว่ารัฐ ในเรื่องคุณภาพและผลิตรายการให้บริการแก่ประชาชน เพราะมีกลไกตลาดและมีกำลัง การแข่งขันเพื่อความอยู่รอดที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่าภาครัฐ ดังนั้น เมื่อประสิทธิภาพการให้บริการของรัฐตกลงรัฐควรถ่ายโอนหรือขายกิจการให้ภาคเอกชน รวมทั้งปล่อยให้ประชาชนภาคเอกชนและชุมชนได้แก้ไขปัญหาเอง โลกาวัดน์ จะเป็นหัวหอกในการพัฒนาประเทศและภาคธุรกิจจะเป็นผู้พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น บทบาทใหม่ของรัฐจึงต้องเป็นผู้สร้างสรรค์ และส่งเสริมให้เกิดผลในทางปฏิบัติในเศรษฐกิจที่ตลาดเปิดกว้างไม่มีข้อจำกัด เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือเป็นที่เลี้ยง (facilitator) เพื่อสนับสนุนให้ภาคธุรกิจเจริญเติบโตในเศรษฐกิจในตลาดโลกได้

หลักการที่ ๒ รัฐที่มีวิสัยทัศน์โลกาวัดน์และยืดหยุ่น คล่องตัว (A Government with a Global Vision and Flexibility) เป็นแนวทางภายใต้คำถาม “รัฐควรทำงานอย่างไร” ปรัชญาการณของโลกาวัดน์ทำให้สภาพแวดล้อมของหน่วยงานของรัฐขยายขอบเขตไปในระดับชาติ รัฐในปัจจุบัน จึงขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมโลกมากกว่าที่ผ่านมา ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลดังกล่าว หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องมีความยืดหยุ่นกว้างไกลและต้องเข้าใจถึงตำแหน่งที่เหมาะสม ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความไม่แน่นอนของโลก ทำให้ต้องมององค์การที่มีลักษณะยืดหยุ่นคล่องตัวยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเรียนรู้วิธีคิดให้กว้างไกล ไม่ติดยึดกับราชการที่มีชั้นการบังคับบัญชาหลายชั้นตามรูปแบบของ Weber (Hierarchical Weberian Style)

Bureaucracy) นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเข้าใจสิทธิของพลเมือง (citizens' rights) มีความโปร่งใส และกระจายไปสู่ส่วนท้องถิ่น

หลักการที่ ๓ รัฐที่มีภาระรับผิดชอบ (Accountable Government) หมายถึง การตรวจการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐจากเดิม ที่เคยมีการตรวจสอบโดยกลไกการบังคับบัญชาหลายชั้นตามระบบราชการซึ่งเป็นกลไกภายใน จะต้องมีการรับผิดชอบต่อภายนอก คือ จะถูกตรวจสอบโดยบุคคลภายนอก เช่น รัฐสภา สื่อมวลชน NGO และพลเมือง เป็นต้น รัฐที่มีภาระรับผิดชอบต่อประชาชนจึงเป็นรัฐที่มีการทุจริตน้อย มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความโปร่งใสและเปิดเผย มีการกระจายอำนาจ และสามารถปรับเปลี่ยนได้

หลักการที่ ๔ รัฐที่มีความเป็นธรรม (A Government that is Fair) สร้างความสมดุลในสังคมทุกกลุ่ม รัฐจะต้องมีมาตรฐานงานใหม่ ๆ เพื่อกำหนดว่าสิ่งที่ดีคืออะไร และควรเป็นมาตรฐานจากภายนอก เช่น การกำหนดมาตรฐานงานของรัฐ ที่เกี่ยวกับแรงงาน จะต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองสิทธิแรงงาน เป็นต้น (พิทยา บวรวัฒนา, ๒๕๔๒ : ๘๐-๘๒)

๒.๗.๒ ทศพร ศิริสัมพันธ์ ได้อธิบายถึงที่มาของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ไว้ว่า ในช่วงต้นทศวรรษที่ ๑๙๙๐ เป็นต้นมา ได้เกิดรูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการภาครัฐในประเทศต่าง ๆ ที่พัฒนาแล้ว รูปแบบใหม่นี้ให้ความสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลของการบริหารจัดการ และความรับผิดชอบต่อผลงานของผู้บริหาร โดยจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร และเป้าหมายของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน โดยอยู่ในรูปของตัวชี้วัดผลงาน (performance indicators) เพื่อทำการตรวจสอบ วัดผลสำเร็จ และให้รางวัลตอบแทนตามผลงาน ในขณะเดียวกันมีพยายามให้ความมีอิสระและยืดหยุ่นทางด้านการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ยังจะพยายามเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลรวมทั้งระบบราชการจากเดิมที่เป็นผู้ปฏิบัติและดำเนินงานเองโดยตรง เปลี่ยนไปสู่การเป็นผู้กำกับช่วยเหลือ ร่วมมือ สนับสนุนและส่งเสริม ให้กลไกตลาด ภาคเอกชน องค์กรประชาสังคม ชุมชน และประชาชนสามารถเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการแทน อันจะนำไปสู่การโอนถ่ายภารกิจ รวมทั้งการลดขนาดและจำกัดบทบาทหน้าที่ของภาครัฐให้เล็กลงในที่สุด ทั้งนี้ องค์กรพัฒนาของสหประชาชาติ (UNDP) และธนาคารโลก เชื่อว่าการปฏิรูปภาครัฐเพื่อให้เกิดสภาพของการบริหารปกครองหรือการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี (good governance) และจะเป็นกลไกสำคัญที่จะนำกลยุทธ์ต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (sustainable development) โดยเน้นในเรื่องของการพัฒนาทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาส (accessibility) ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในด้านเชื้อชาติศาสนา และเผ่าพันธุ์ รวมทั้งการสนองตอบความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเห็นว่าการบริหารจัดการภาครัฐที่ดีหรือธรรมรัฐ ควรจะประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ ๆ ดังนี้ คือ ๑. ความชอบธรรมและความรับผิดชอบทางการเมือง (political legitimacy and accountability) ๒. ความมีอิสระในการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม (freedom of association and participation) ๓. ระบบกฎหมายที่มีความยุติธรรมและน่าเชื่อถือ (a fair and reliable judicial system) ๔. พันธะความรับผิดชอบและการตรวจสอบของระบบราชการ (bureaucratic accountability) ๕. เสรีภาพของการแสดงออกและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (freedom of information and expression) ๖. ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการ

ภาครัฐ (effective and efficiency public sector management) ๗. การแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรประชาสังคม (cooperation with civil society organizations) สำหรับกระแสแนวความคิดในเชิงวิชาการสำคัญที่ส่งผลให้เกิดแนวคิดรูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ อาจจะแยกออกได้เป็นสามส่วน คือ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แบบนีโอคลาสสิกและเศรษฐศาสตร์เชิงสถาบัน แนวความคิดแบบการจัดการนิยม และหลักการประชารัฐ

จากแนวคิดต่าง ๆ สรุปได้ว่า รูปแบบใหม่ของการบริหารปกครอง (governance) หรือที่เรียกกันว่า การบริหารจัดการภาครัฐ (public sector management หรือ public management) นั้น จะพยายามลดบทบาทการแทรกแซงและจำกัดขนาดของรัฐบาลและระบบราชการลง โดยจะอาศัยกลไกระบบตลาด (market mechanism) ให้เข้ามาทำหน้าที่เป็นกลไกในการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ แทน มีการแปรรูปกิจการรัฐวิสาหกิจ และแปรรูปหน่วยงานราชการให้เป็นองค์กรอิสระรูปแบบใหม่ เน้นถึงพันธะความรับผิดชอบ (accountability) และความโปร่งใส (transparency) รวมทั้งได้นำเอาเทคนิควิธีและการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นถึงผลสัมฤทธิ์ (result-based management) มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังพยายามกระจายอำนาจไปยังระดับท้องถิ่น มุ่งเสริมสร้างบทบาทความเข้มแข็งและกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนโดยตรง (citizen participation) ตลอดจนการสนับสนุนและส่งเสริมองค์กรประชาสังคมต่าง ๆ (civil society organizations) ให้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการชุมชนของตนเองมากขึ้น ซึ่งรูปแบบการบริหารปกครองมิได้เป็นเพียงแค่การปรับเปลี่ยนในวิธีการบริหารจัดการรัฐกิจให้มีประสิทธิภาพ และความทันสมัยเช่นเดียวกับธุรกิจเอกชน (corporatization) เท่านั้น แต่หมายความถึงการปฏิรูปภาครัฐและสังคมโดยรวม โดยทำการทบทวนและปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของรัฐบาล (the role of government) รวมทั้งปรัชญา หลักการ และแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ตลอดจนการกำหนด รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล ระบบราชการ ธุรกิจ ประชาชน และองค์กรประชาสังคมต่าง ๆ เสียใหม่อีกด้วย (ทศพร ศิริสัมพันธ์, ๒๕๔๐)

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร จะเห็นได้ว่า การบริหารเป็นเรื่องที่นักวิชาการให้ความสนใจศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพของการบริหาร อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะภาครัฐยังประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การปฏิบัติงานและการบริหารงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สำหรับปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวต่างก็มีลักษณะแตกต่างกันออกไปในแต่ละองค์กรที่มีลักษณะแตกต่างกัน

วัฒนธรรมอิสลาม

สังคมมุสลิมมองการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมวลมนุษยชาติ เพราะการศึกษาเปรียบเสมือนดวงประทีปส่องนำชีวิต เป็นประตูของความสำเร็จ และเป็นกุญแจแห่งอารยธรรม ดังนั้นจึงไม่มีใครที่ปฏิเสธความสำคัญของการศึกษา เพราะต่างตระหนักดีว่า พวกเขาอาจจะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุขหากปราศจากการศึกษา ความจริงการศึกษานั้นไม่เพียงแต่จะมีความจำเป็นต่อมนุษย์เท่านั้น หากแต่ยังมีความสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสรรพสิ่งทั้งมวล

๑. ระบบการศึกษา

ระบบการศึกษาในพื้นที่ นอกจากจะมีระบบการศึกษาภาคสามัญทั่วไป (ซึ่งหมายถึง อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา) ในท้องถิ่นยังมีระบบการศึกษาภาคศาสนา ที่เรียกว่าระบบตาดีกา (ระดับอนุบาลเด็กเล็ก) ระบบซ็อกอเลาะห์ (เรียนศาสนาในระดับประถม เรียนหลังเลิกเรียนภาคสามัญในวันธรรมดาหรือเรียนเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์แล้วแต่ชุมชน) ระบบปอเนาะ (เรียนได้ตลอดชีวิต) ระบบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งแบ่งการศึกษาศาสนา ออกเป็น สามระดับ ระดับอิบตีดาอ์ (ชั้น ๑-๔) ระดับมุตาวัตลิต (ชั้น ๕-๗) และระดับชานาวี (ชั้น ๘-๑๐) โดยศึกษาควบคู่ไปกับวิชาสามัญในระดับมัธยมศึกษา (ม.๑ - ม.๖) และสุดท้ายคือ ระดับกุลลิยะห์ คือ ระดับคณะของวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย เช่น วิทยาลัยอิสลามศึกษาหรือ วิทยาลัยอิสลามยะลา เป็นต้น เมื่อเด็กเจริญเติบโตพอที่จะศึกษาเล่าเรียนได้ บิดามารดาจะต้องให้เด็ก เริ่มฝึกหัดอ่านภาษาอาหรับ และคัมภีร์อัลกุรอาน การเรียนพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานเป็นเรื่องสำคัญ ที่สุดของมุสลิม เพราะจากการเรียนนี้เองจะทำให้เด็กอ่าน พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานได้ถูกต้องและ นำข้อความไปใช้ในการประกอบศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด และอื่น ๆ ได้ ผู้ปกครอง ซึ่งสนใจส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนตั้งแต่ยังเล็ก อายุ ๗ - ๘ ขวบ ก็จะต้องให้เด็กได้เล่าเรียน คัมภีร์กุรอานควบคู่ไปกับการศึกษาสามัญตามหลักสูตรของรัฐด้วย ในตอนค่ำจะมีการสอน พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน บางทีก็สอนอ่านอย่างเดียว บางทีก็สอนคัดเขียนหนังสืออาหรับประกอบ ไปด้วย เพื่อให้จำได้แม่นยำ ครอบครัวที่อยู่กับลูกหลานเช่นนี้เป็นการช่วยขจัดปัญหาสังคม โดยให้เด็ก ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีการอบรมมารยาทควบคู่ไปด้วย มัสยิดที่มีการสอนเช่นนี้ ก็จะเป็น ที่รวมให้เด็กฝึกฝนตนเป็นคนดีอยู่ในแนวทางของศาสนาตั้งแต่ยังเล็ก ๆ อีกด้วย เมื่อเด็กจำตัว พยัญชนะ สาระและสามารถสะกดผสมตัวได้ ก็จะมีการจัดเลี้ยงฉลอง เชิญผู้มีความรู้มาขอพรจาก พระเจ้าสักครั้งหนึ่งพอจบการเรียนในบทต้น ๆ อ่านได้โดยไม่ต้องสะกด สามารถเริ่มอ่าน พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานได้แล้ว ก็มักจะมีการจัดเลี้ยงเพื่อความเป็นสิริมงคล และเพื่อให้เป็นกำลังใจ กับเด็ก เรียกว่า “พิธีตัมมัดติกูรอาน” และเมื่อเด็กอ่านพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานจบ ๓๐ ตอนแล้ว และสามารถอ่านได้ด้วยตนเองทั้งเล่มก็จะมีการฉลองในการเรียนสำเร็จ มีการแสดงความยินดีต่อกัน ภายในครอบครัว อาจจัดเป็นงานใหญ่เชิญแขกเหรื่อมาร่วมงานหลายคน

๑.๑ การจัดระบบการศึกษาของมัสยิด

มุสลิมมีแนวปฏิบัติเรื่องการแสวงหาความรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เน้นเรื่องความรู้ที่ทำให้ตนเองมีจิตวิญญาณทางคุณธรรม จริยธรรมและความรู้เรื่องอาชีพให้สามารถ ดำรงตนและครอบครัวตามอัตภาพ (แบบพอเพียง) และเพื่อเพิ่มพูนความศรัทธาในการนำไปสู่ ภาควิถีปฏิบัติที่มั่นคงยิ่งขึ้น โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดจากบิดามารดา ผู้อาวุโสและผู้รู้ในชุมชน ที่เรียกว่า โต๊ะครู อูสตาด(ครูชาย) อูสตาซะ (ครูหญิง) มัสยิดในชุมชนเป็นศาสนสถานเพื่อสนองตอบ ความต้องการด้านการพัฒนาความรู้ของชุมชน บางกลุ่มบ้าน(คุ้มบ้าน) จะไม่มีมัสยิดแต่อาจจะมีศาสน สถานประเภทที่เล็กกว่ามัสยิดเช่นสุเหร่า (Surau) บาลัย (Balai) หรืออาจจะเรียกเป็นบาลาซา (Balasah) มุซอลลา(Musalla) ปอเนาะ โรงเรียนตาดีกา และในบางกลุ่มบ้านอาจจะมีไม่มีศาสนสถาน ดังที่กล่าวข้างต้นเลยคนในชุมชนอาจจะต้องเดินทางไปในหมู่บ้านอื่น (อัยหมัดสมบุรณ์ บัวหลวง ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาการศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒๕๔๐)

๑.๒ สถาบันฝึกทักษะการท่องจำอัล-กุรอาน (ฮาฟิซ)

เป็นระบบการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนท่องจำอัล-กุรอานทั้งเล่มซึ่งมีอายัต (โองการ) เป็นภาษาอาหรับทั้งสิ้น ๖,๖๖๖ อายัต ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติของมุสลิมตั้งยุคแรก ๆ จนถึงปัจจุบัน การฟื้นฟูการท่องจำอัล-กุรอานเริ่มขึ้นอย่างจริงจังในประเทศไทยเมื่อมีกระบวนการเผยแพร่อิสลามในระบบดักวะฮ์ (Jum-ah Dakwah Tabliq) ซึ่งมีศูนย์กลาง (มัสกัซ) ตั้งอยู่ที่จังหวัดยะลา มีระบบและมัสยิดเครือข่ายเปิดสอนประมาณจังหวัดละ ๓ - ๔ มัสยิด เรียนส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนชายที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับแล้ว ตามมัสยิดที่เปิดสอนจะมีนักเรียนที่มาจากท้องถิ่นอื่น ๆ ทั้งในและประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการเรียนเต็มเวลามีหอพักในบริเวณมัสยิด ผู้เรียนต้องรับผิดชอบค่าอาหารที่ศูนย์เป็นผู้จัดการ และค่าใช้จ่ายส่วนตัวอื่น ๆ ใช้เวลาในการเรียนไม่น้อยกว่า ๒ ปี

๑.๓ ระบบ ปอเนาะ

รากศัพท์ของคำว่า "ปอเนาะ" เป็นคำภาษามลายูปัตตานีเพี้ยนมาจากภาษาอาหรับว่า FUNDOK อ่านว่าฟุนได๊ก แปลว่า กระโจม ที่พัก หรือโรงแรม ความหมายในที่นี้หมายถึง "สำนักศึกษาเล่าเรียนวิชาการศาสนาอิสลาม" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ฉบับทักษิณคดีศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว.) สงขลา ฉบับ พ.ศ.๒๕๒๙ เล่ม ๗ ระบุความเป็นมาว่า เชื่อกันว่าปอเนาะเกิดขึ้นในประเทศอียิปต์ แล้วแพร่มาสู่เอเชียที่ประเทศมาเลเซียก่อน ต่อมาจึงแพร่เข้าสู่เส้นทางใต้ของประเทศไทย ในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเริ่มที่ปัตตานีเป็นแห่งแรก แล้วขยายไปสู่ท้องถิ่นที่มีชาวไทยมุสลิมทั้งในภาคใต้และภาคกลาง "ปอเนาะ" ถือเป็นการศึกษาเพื่อชุมชนแบบพึ่งตนเอง เกิดที่ปัตตานีเมื่อ ๒๐๐ ปีมาแล้ว โดยปอเนาะแรกคือ บิดนิงดาโย ไกลี่ ๆ ต.สะนอ, อ.ยะรัง, จังหวัดปัตตานีข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) เขตการศึกษา ๒ ระบุว่า กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศระเบียบกระทรวงฯ ว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะ ออกมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ สำคัญคือ ให้ปอเนาะยื่นเรื่องขอขึ้นทะเบียนต่อทางราชการ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ รัฐบาลมีมติคณะรัฐมนตรีให้ปอเนาะที่ขึ้นทะเบียนแล้ว แปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์ สอนศาสนาอิสลาม ให้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน ให้มีหลักสูตรการสอน มีชั้นเรียน โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ มีระยะจบการศึกษาที่แน่นอน และให้เปิดสอนวิชาสามัญด้วย ทางราชการจะช่วยเหลือส่งเสริมโดยการให้เงินอุดหนุน ส่งครูไปช่วยสอนวิชาสามัญ และผ่อนปรนในเรื่องคุณสมบัติบางประการของเจ้าของ ผู้จัดการ ครูใหญ่ และครูผู้สอน โดยไม่ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.๒๔๙๗ อย่างเคร่งครัด ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ คณะรัฐมนตรีมีมติให้เร่งรัดปอเนาะที่ขึ้นทะเบียนแล้วทั้งหมด ให้มาขอแปรสภาพจากปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ให้เสร็จสิ้นภายใน ๑๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๑๔ ไม่เช่นนั้นให้ถือว่าปอเนาะนั้นล้มเลิกไป และหลังจากนั้น ห้ามก่อตั้งปอเนาะขึ้นมาอีก หากจะตั้งต้องเปิดสอนในรูปแบบของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม เท่านั้น ถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๔ มีปอเนาะจำนวนมากถึง ๔๒๖ แห่ง มายื่นความจำนงขอแปรสภาพกับทางราชการ แต่บางแห่งที่เคยขึ้นทะเบียนด้วยความจำยอม เนื่องจากถูกบีบจากทางการ ถูกข่มขู่จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก็ไม่ยอมแปรสภาพ อีกบางส่วนยอมแปรสภาพจากปอเนาะไปสู่ระบบโรงเรียน แต่สอนเฉพาะวิชาศาสนาเท่านั้น ตามหลักสูตรและแผนการสอนที่โรงเรียนปอเนาะแห่งนั้น ๆ กำหนดขึ้นเอง และนอกจากนี้ยังมีปอเนาะแห่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา การศึกษาของมุสลิมจึงแบ่ง

ออกเป็นสองรูปแบบ คือ "ปอเนาะ" อันเป็นรูปแบบการศึกษาดั้งเดิมของท้องถิ่นกับการศึกษาในระบบ "โรงเรียน" ที่เรียกกันติดปากว่า โรงเรียนปอเนาะ ซึ่งมีการแบ่งชั้นเรียน มีชุดเครื่องแบบ มีโต๊ะเก้าอี้ นั่งเรียน มีการนับชั้น และกำหนดระยะเวลาจบการศึกษา และโรงเรียนปอเนาะยังแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ สอนทั้งวิชาสามัญและศาสนา กับสอนเฉพาะวิชาศาสนาเพียงอย่างเดียว ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ชื่อโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามถูกรัฐบาลเปลี่ยนเป็น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อสอดคล้องตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ และออกระเบียบการให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนเอกชนฯ ที่สอนวิชาสามัญควบคู่วิชาศาสนาอิสลาม ฉบับแก้ไขครั้งสุดท้ายออกมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนที่ได้มาตรฐานตามมาตรา ๑๕ (๑) ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เต็ม ส่วนโรงเรียนที่อยู่ในระยะเตรียมความพร้อม และโรงเรียนที่เพิ่งจดทะเบียนหลังวันออกระเบียบ ให้เงินอุดหนุน ๖๐ เปอร์เซ็นต์ แต่สำหรับโรงเรียนที่สอนเฉพาะวิชาศาสนา จะไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เงื่อนไขนี้สร้างความน้อยเนื้อต่ำใจให้แก่ปอเนาะหลายแห่ง ตามสถิติจากการสำรวจล่าสุดของ สช. มีโรงเรียนปอเนาะกว่า ๕๕๐ โรง แบ่งเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอย่างเดียว ๓๐๐ โรง และที่เปิดสอนทั้งวิชาสามัญและศาสนาประมาณกว่า ๒๐๐ โรง โดยไม่นับรวมปอเนาะที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน ปอเนาะที่ผ่านการแปรสภาพเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับ กระทั่งปัจจุบัน การบริหารและการดำเนินกิจการของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ บุคลากรได้รับการพัฒนาอบรม อาคารสถานที่มั่นคงถาวรและได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาตั้งโรงเรียนสามัญทั่วประเทศไทย ในด้านหลักสูตร ได้นำเอาหลักสูตรสามัญศึกษาของโรงเรียนมัธยมต้น และมัธยมปลายมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ มีโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมากมายเช่น ธรรมวิทยามูลนิธิ, พัฒนาวิทยา, จ.ยะลา, ดารุสสลาม, อັตตฺร์กียะห์, จ.นราธิวาส, ดรฺญูนิยา, บำรุงอิสลาม, จ. ปัตตานี เป็นต้น. ซึ่งนักเรียนสามารถเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยในประเทศทุกสาขาวิชา และต่างประเทศในหลายมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นมาเลเซีย ออสเตรเลีย อังกฤษ และสหรัฐในหลักสูตรสามัญและโลกอาหรับในหลักสูตรศาสนา บางโรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่อนุบาล-มัธยมปลาย ส่วนหลักสูตรศาสนาอิสลามได้แบ่งชั้นเรียนเป็น ๑๐ ชั้นปี ได้แก่ หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบติดาอียะฮ์ ปีที่ ๑-๔) หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาวัซซึเตาะฮ์ ปีที่ ๕-๗) และหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาเวียฮ์ ปีที่ ๘-๑๐) มาตรฐานของโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ทำให้โรงเรียนปอเนาะได้รับความสนใจมาก เพราะนักเรียนมีความรู้ทั้งศาสนาและสามัญ ตั้งสโลแกนของบางโรงที่กล่าวว่า "ความรู้ทางโลกปราศจากศาสนา โลกจะสงบสุขได้อย่างไร" สำหรับปอเนาะที่สอนเฉพาะศาสนาอิสลามอย่างเดียว ปอเนาะประเภทนี้ เป็นสถาบันที่สอนศาสนาและวัฒนธรรมอิสลามแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ทั้งนี้โดยมีผู้ที่มีความรู้ทางด้านศาสนาอิสลาม และต้องมีภาวะเป็นผู้นำของชุมชนที่เรียกว่า `ตุวันครู ในภาษามลายูหรือ "โต๊ะครู" และโต๊ะครูในที่นี้ คือ เจ้าของปอเนาะด้วย การจัดตั้งปอเนาะเป็นไปตามความศรัทธาของชุมชนที่ต้องการให้มีสถาบันการสอนศาสนาอิสลาม ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามตามหลักศาสนาอิสลามแก่ เยาวชนมุสลิม โดยมีโต๊ะครูซึ่งจะเป็นทั้งผู้สอนและผู้จัดการปอเนาะ การเรียนการสอนในปอเนาะ จะเน้นการเรียนรู้หลักศรัทธา, คัมภีร์อัลกุรอาน, อรรถาธิบายอัลกุรอาน, วจนะศาสดา, กฎหมายอิสลาม, มารยาทอิสลาม และมารยาทกับต่างศาสนิก, ภาษาอาหรับ, สำนวนโวหารอาหรับ, ตรรกศาสตร์, ปรัชญาอิสลาม, ดาราศาสตร์, โดยศึกษาจากตำราที่เป็นภาษาอาหรับ หรือ "ภาษามลายู

อักษรยารวี" ซึ่งเรียกว่า "กีตาบยารวี" โดยตำราทั้งสองภาษา ใช้สำนวนภาษาของคนสมัยก่อน (คนสมัยนี้ อ่านแล้วยากแก่การเข้าใจ ต้องเรียนกับโต๊ะครูหรือผ่านการศึกษาระบบปอเนาะอย่างเดียวเท่านั้น จึงจะเข้าใจ) ในส่วนของโต๊ะครูปอเนาะแต่ละคนนั้น จะมีความรู้ ความถนัด รวมทั้งวิธีการถ่ายทอด ความรู้สู่ผู้เรียนที่แตกต่างกัน รูปแบบ ช่วงชั้น ช่วงเวลา หลักสูตรและการวัดผลที่แน่นอน อยู่ภายใต้ การกำกับดูแลของโต๊ะครู มีทั้งโต๊ะครูสอนเองหรือลูกศิษย์ที่โต๊ะครูเห็นว่า สามารถช่วยสอนแทนได้ ในบางวิชา ทั้งนี้โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ ในส่วนของผู้เรียน สามารถเรียนได้ตลอดชีวิต หรือ จนกว่าผู้เรียนจะขอลาออกไปประกอบอาชีพ หรือในกรณีโต๊ะครูพิจารณาแล้วว่ามีความรู้ เพียงพอ แล้ว ผู้มาเรียนปอเนาะจะต้องเป็นผู้ที่ผู้ปกครองนำมาฝากไว้กับโต๊ะครู และต้องอยู่ ในบ้านที่เป็น กระโจมหรือปอเนาะ ซึ่งจะตั้งเรียงรายอยู่ในบริเวณบ้านของโต๊ะครู หรือบ้าน ที่โต๊ะครูกำหนดให้อยู่ ผู้เรียนจะต้องหาอาหารและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง เฉลี่ยคนละ ๓๐ - ๕๐ บาทต่อวัน ในปอเนาะ บางแห่งมีคนชราและผู้ยากไร้ อยู่ด้วย มีผู้เรียนหลากหลายกลุ่มอายุปะปนกัน ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และคนชรา การเรียนการสอนจะแยกกันเด็ดขาดระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ผู้เรียนปฏิบัติตนอยู่ใน ระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด การแต่งกายถูกต้องมิดชิดตามหลักศาสนา นักเรียนที่มาเรียนในปอเนาะ จะมีทั้งที่จบชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มหาวิทยาลัย บางคนเรียนหลักสูตร ปอเนาะในเวลากลางวันและหลังรุ่งสางส่วนกลางวันหากเป็นนักเรียนก็จะไปโรงเรียนที่เขาสังกัด หากเป็นผู้ใหญ่กลางวันจะทำงาน (เพราะฉะนั้นการบรรจุการสอนวิชาสามัญเป็นภาษาไทย จึงไม่จำเป็น) การจัดตั้งปอเนาะเชื่อว่าใครคิดจะตั้งก็ตั้งได้ ผู้ก่อตั้งจะต้องมีความรู้ทางศาสนาชั้นสูง มีความตั้งใจจริง มีจิตใจบริสุทธิ์ และตั้งมั่นในความเสียสละอย่างแรงกล้าการสร้างปอเนาะ ที่ละหมาด สาธารณูปโภคต่างได้รับการช่วยเหลือจากผู้มีจิตศรัทธาในชุมชนและนอกชุมชน การเติบโต ของปอเนาะขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของโต๊ะครูเป็นสำคัญ โต๊ะครูที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ประชาชนให้การยอมรับ มักจะมีผู้มาสมัครเป็นลูกศิษย์เป็นจำนวนมากเช่นปอเนาะดาลอที่ปัตตานี ปอเนาะจะมีขนาดเล็ก หรือใหญ่ ขึ้นอยู่กับสถานภาพและความรู้ ความสามารถของผู้เป็นเจ้าของดังได้กล่าวแล้ว การดำรงอยู่ ของปอเนาะ ขึ้นอยู่กับความเลื่อมใสศรัทธาของผู้ปกครองนักเรียน ฉะนั้นเมื่อโต๊ะครูถึงแก่กรรม และไม่มีทายาทสืบทอด หรือประชาชนเลื่อมใสศรัทธา ก็จะล้มเลิกกิจการไปเอง จึงมักพบเห็นปอเนาะ ร้างมีปรากอยู่ทั่วไป การเรียนในปอเนาะไม่ใช่เรียนเพื่อรับปริญญา หรือศึกษาต่อในระบบโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยทั้งในหรือต่างประเทศ การเรียนการสอนในปอเนาะไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพ แต่การเรียนการสอนในปอเนาะคือการทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม หลักคำสอนของศาสนาอิสลามในปอเนาะมีทั้งพื้นฐานความรู้ทั่วไปที่ทุกคนจะต้องรู้และนำไปปฏิบัติ ในขณะที่เดียวกันมีหลักคำสอนสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนเป็นถึงระดับผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ (อิสลาม ศึกษา) การถือกำเนิดปอเนาะในภาคใต้นั้นมิใช่เพื่อสนองอารมณ์ หรือธุรกิจแต่จริงๆแล้วเพื่อสนอง หลักการศึกษาศาสนาอิสลามเพราะอิสลามสอนให้มนุษย์มีการศึกษาตลอดชีวิตและเก่ง ดี มีสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาชาติปี พ.ศ. ๒๕๔๒ (พรบ.การศึกษา ๒๕๔๒ หมวดที่ ๑-๔) มุสลิมที่ดีต้องศึกษาหาความรู้ตลอดเวลา และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด ดังปรัชญา ของอิสลามที่ว่า "จงศึกษาตั้งแต่อยู่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ" หรือ "ผู้มีความรู้ มีหน้าที่สอนผู้ที่ไม่รู้" หรือ "ผู้ที่ดีเลิศ คือผู้ที่เรียนและสอนกูรอ่าน" ดังนั้น ปอเนาะจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต และ

เป็นแหล่งเผยแผ่ศาสนาในคราวเดียวกัน ในอดีตปราชญ์อิสลามระดับอาเซียนถือกำเนิดจากระบบปอเนาะในจังหวัดชายแดนใต้ เช่น เซคดาวูด เซคอะห์มัด จนถึงโต๊ะครูอาเยาะเดร์ สะกัม ด้วยจุดเด่นของปอเนาะดังกล่าวทำให้การศึกษาอิสลามระบบปอเนาะใน ๓ จังหวัดชายแดนใต้ ดีที่สุดในประเทศไทยและกลุ่มอาเซียนด้วยกัน จึงทำให้มีมุสลิมจากภาคอื่น ๆ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย กัมพูชา และเวียดนามมาศึกษาเล่าเรียนที่นี่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

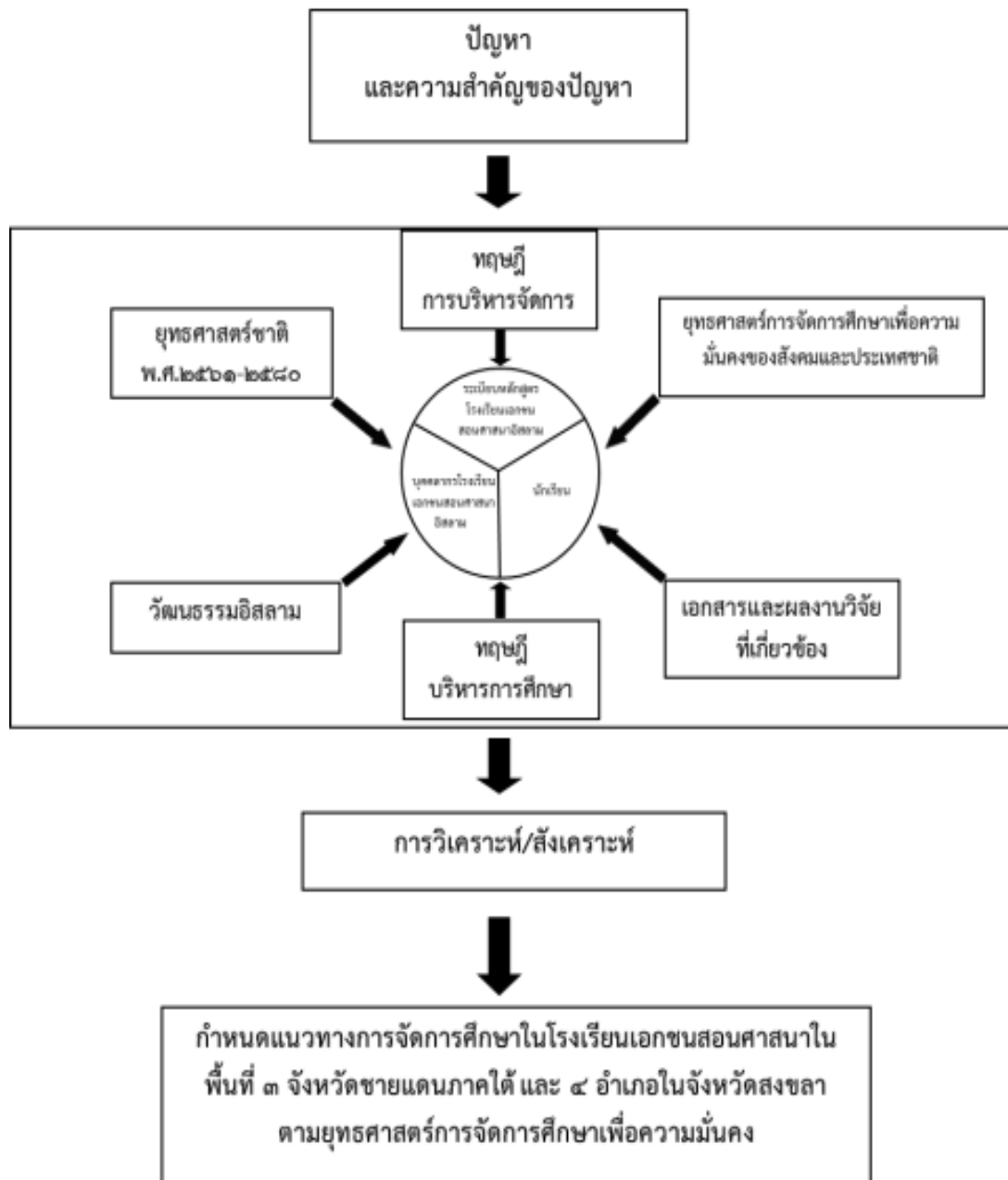
ชินวัฒน์ แม้นเดช (๒๕๕๙) ได้ศึกษา เรื่องบทบาทมัสยิดในการขับเคลื่อนชุมชนตักวาตามหลักศาสนาอิสลาม ผลการศึกษาพบว่า บทบาทมัสยิดที่เหมาะสมกับการหนุนเสริมกระบวนการขับเคลื่อนชุมชน ตักวา และสอดคล้องตามบทบัญญัติของอิสลามประกอบด้วย บทบาทหลัก คือ การเป็นศูนย์กลางในการระดมทุนมาอะฮ์ของชุมชนอย่างยั่งยืน ส่วนบทบาทมัสยิดในการหนุนเสริมกระบวนการขับเคลื่อน ชุมชนตักวา คือ เป็นศูนย์กลางจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในทุกด้าน เป็นศูนย์กลางจัดความสัมพันธ์ของชุมชน เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นสถานที่ชูรอของ หมู่บ้าน และมีสยิดต้องเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการชุมชนมุสลิมในทุกด้าน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบตัวแบบ (Model) ของกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนตักวามีด้วยกัน ๙ ขั้นตอน และยังพบว่ากระบวนการขับเคลื่อนชุมชนตักวาตามหลักศาสนาอิสลามเป็นกระบวนการน้อมนำ เอาพลัง “ตักวา” อันเป็นพลังคุณธรรมที่สูงที่สุดของศาสนาอิสลาม มาสู่มุสลิมในชุมชน พบว่ากระบวนการจัดการความรู้ตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามที่ถูกต้องเป็นจริง เป็นการสร้างพลัง “ตักวา” ให้เป็นพลังส่งเสริมความดีงามและพลังยับยั้งความชั่วร้าย ตามบทบัญญัติของอิสลามและเกิดเป็นพลังอัตลักษณ์มุสลิมตามวิถีอิสลามควบคู่วิถีชีวิตและ วิถีชุมชนมุสลิมให้ก้าวข้ามความเชื่อชาตินิยมของชาติพันธุ์มนุษย์ไปสู่ความเป็น “ประชาชาติ มุสลิม” กระบวนการดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อระบบความเชื่อเรื่อง “ดาร์ลุฮ์รบี” ที่ไม่ได้เกิดจากความเชื่อของอิสลาม แต่เกิดจากอุดมการณ์ชาตินิยม ดังนั้น พลัง “ตักวา” ภายใต้วิถีอิสลามจะควบคุมอัตลักษณ์ มลายูปัตตานีให้อยู่ในกรอบของระบบวัฒนธรรมเป็นการสนับสนุนให้อัตลักษณ์มลายูปัตตานีดำรง ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และจะส่งผลโดยตรงต่อการลดเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตัวอย่าง ทั้ง ๓ พื้นที่

สุไรยา วานี (๒๕๕๖) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของชุมชน ในสังคมพหุวัฒนธรรม กรณีศึกษาตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า ทูนทางทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ระบบการปกครองที่มีความยุติธรรม ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการสื่อสารภาษา เดียวกัน เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ของชาวไทยพุทธและชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ตำบลทรายขาว โดยชุมชนทรายขาวนำแนวคิดสมานฉันท์มาปรับใช้เป็นแนวทางการรักษา ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวมลายูมุสลิมในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยใช้วิธีการประนีประนอม การชี้แจงเพื่อหาความเข้าใจ และการร่วมมือกันของ ทุกฝ่ายซึ่งเป็นวิธีการที่ดีและให้ผลอย่างยั่งยืน

เรณูมาศ รอดเนียม (๒๕๕๖) ทำการศึกษาความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา : กรณีศึกษาชุมชนตะโหมด อำเภอดงระหวัด จังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ลักษณะความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา ศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จที่ทำให้เกิดความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา และศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการขับเคลื่อนชุมชนสองศาสนาไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวกันและความกลมกลืนทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา คือ การอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขใน สังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสองศาสนา การทำบุญร่วมกัน การไปมาหาสู่กัน ความเข้าใจ และการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมร่วมกันได้โดยไม่ขัดกับหลักปฏิบัติทางศาสนา และการรับเอาวัฒนธรรมของอีกฝ่ายมาประยุกต์ใช้โดยไม่ขัดกับหลักปฏิบัติทางศาสนา ประเภทวัฒนธรรมร่วมสองศาสนาที่สำคัญและโดดเด่นของชุมชนตะโหมด คือ ประเพณีงานบุญสองศาสนา การนับถือบรรพบุรุษเดียวกัน การให้เกียรติซึ่งกันและกันการทำบุญร่วมกัน การช่วยงานกัน (เช่น งานแต่งงาน งานศพ) การดำเนินชีวิตประจำวันร่วมกันการช่วยเหลือ/ไปมาหาสู่กัน การประกอบอาชีพที่เหมือนกัน และการพักอาศัยในชุมชนเดียวกัน ซึ่งคนในชุมชนจะให้ความสำคัญกับ “ประเพณีงานบุญสองศาสนา” มากกว่าเรื่องอื่น ๆ เงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่ ทำให้เกิดความกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างสองศาสนา ในชุมชนตะโหมด คือ เกิดจากชุมชนตะโหมดเป็นชุมชนที่มีลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมแบบเครือญาติ มีการยึดถือบรรพบุรุษเดียวกัน คนในชุมชนทั้งสองศาสนา มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน คนในชุมชนมีพื้นฐานจิตใจที่รักความสงบ และช่วยเหลือกัน มีผู้นำชุมชนเข้มแข็ง (มีภาวะผู้นำและมีวิสัยทัศน์) ซึ่งคนส่วนใหญ่มีความเชื่อถือ และยอมรับในตัวผู้นำคนในชุมชน มีการประกอบอาชีพที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน นอกจากนี้ยังเกิดจาก ความผูกพันใกล้ชิดกันระหว่างผู้นำทางศาสนา การให้อิสระทางความคิดโดยไม่กีดกันทางศาสนา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปฏิบัติทางศาสนา โดยรู้จักแยกแยะระหว่างวิถีการดำเนินชีวิตกับ เรื่องศาสนา และผู้ใหญ่ในชุมชนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

แผนภาพที่ ๒-๑ กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในบทที่ ๒ ที่ผ่านมา สรุปได้ดังนี้

๑. แนวความคิด

วัฒนธรรมอิสลาม

สรุปได้ว่า สังคมมุสลิมมองการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาเปรียบเสมือนดวงประทีปส่องนำชีวิต เป็นประตูของความสำเร็จ และเป็นกุญแจแห่งอารยธรรม เพราะต่างตระหนักดีว่า พวกเขามีอาจจะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุขหากปราศจากการศึกษา โดยมีแนวปฏิบัติเรื่องการแสวงหาความรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เน้นเรื่องความรู้ที่ทำให้ตนเองมีจิตวิญญาณทางคุณธรรม จริยธรรม และความรู้เรื่องอาชีพ ให้สามารถดำรงตนและครอบครัวตามอัธยาศัย (แบบพอเพียง) ผ่านกระบวนการถ่ายทอดจากบิดามารดา ผู้อาวุโสและผู้รู้ในชุมชนที่เรียกว่า โต๊ะครู อูstad(ครูชาย) อูstadะ (ครูหญิง) จึงทำให้ ในท้องถิ่นยังมีระบบการศึกษาภาคศาสนาที่เรียกว่า ระบบตาดีกา (ระดับอนุบาลเด็กเล็ก) ระบบซ็อกอเลาะห์ (เรียนศาสนาในระดับประถม เรียนหลังเลิกเรียนภาคสามัญในวันธรรมดาหรือเรียนเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์แล้วแต่ชุมชน) ระบบปอเนาะ (เรียนได้ตลอดชีวิต) ระบบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งแบ่งการศึกษาศาสนาออกเป็น สามระดับ โดยศึกษาควบคู่ไปกับวิชาสามัญในระดับมัธยมศึกษา (ม.๑ – ม.๖) และสุดท้ายคือ ระดับกุลเลียะฮ์ คือ ระดับคณะของวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย เมื่อเด็กเจริญเติบโตพอที่จะศึกษาเล่าเรียนได้ บิดามารดาจะต้องให้เด็กเริ่มฝึกหัดอ่านภาษาอาหรับ และคัมภีร์อัลกุรอาน การเรียนพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของมุสลิม เพราะจากการเรียนนี้จะทำให้เด็กอ่าน พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานได้ถูกต้อง และนำข้อความไปใช้ในการประกอบศาสนกิจประจำวัน ครอบครัวที่อยู่กับลูกหลานเช่นนี้เป็นการช่วยขจัดปัญหาสังคม โดยให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีการอบรมมารยาทควบคู่ไปด้วย มัสยิดที่มีการสอนเช่นนี้ ก็จะเป็นที่รวมให้เด็กฝึกฝนตนเป็นคนดีอยู่ในแนวทางของศาสนาตั้งแต่ยังเล็ก ๆ อีกด้วย

๒. ทฤษฎี

๒.๑ ทฤษฎีการบริหารการศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา คือ การผสมผสานทฤษฎีการศึกษาต่าง ๆ (Eclecticism) เข้ากับกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงตามความต้องการของสังคม และเพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ โดยมีวิวัฒนาการของทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา ตั้งแต่อดีต ถึงปัจจุบัน ซึ่งใช้ปรัชญาทางการศึกษาเป็นเข็มทิศนำทาง ประยุกต์เอาหลักการ รวมถึงทฤษฎีทางการศึกษาไปใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

๒.๒ ทฤษฎีการบริหารจัดการ

สรุปได้ว่า จากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร และทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหาร มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์การในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องสอดประสานกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จะเห็นได้ว่าการบริหารเป็นเรื่องที่นักวิชาการให้ความสนใจศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าองค์การต่างๆ โดยเฉพาะภาครัฐยังประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การปฏิบัติงาน และการบริหารงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สำหรับปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวต่างก็มีลักษณะแตกต่างกันออกไปในแต่ละองค์การที่มีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้นแต่ละองค์การต้องพิจารณานำหลักการของแต่ละทฤษฎีมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๓. ข้อมูลยุทธศาสตร์/แผนที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐)

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” ด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ต้องใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน และมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล ความมั่นคงถือเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดของทุกสังคมในทุกยุคทุกสมัย โดยกรอบแนวคิด ความมั่นคงให้น้ำหนักความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของแต่ละช่วงเวลา ปัจจุบันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้า ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด และพลิกผัน ได้ทำให้มิติทั้งปวงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้ ด้วยเหตุนี้กรอบแนวคิดความมั่นคง แบบเดิมจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง จึงมีเป้าหมายสำคัญเพื่อบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศ ให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน ไปจนถึง ระดับความมั่นคงของมนุษย์ และทุกมิติ ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

๓.๒ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙

สรุปได้ว่า การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำมาซึ่งเสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ขึ้นเพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ ซึ่งมีแนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย

หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียม และทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๔ เป็นแผนระยะยาว ๒๐ ปี เพื่อให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี สำหรับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีเป้าหมาย ๓ ประการ คือ ๑. ส่งเสริมการเรียนรู้ที่สะท้อนความรัก และการธำรงรักษาสถาบันหลักของชาติ และการยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ๒. คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่ พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ นักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่พิเศษมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้น สถานศึกษาจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนาภาษา และวัฒนธรรม เพิ่มขึ้น และสถานศึกษาในพื้นที่พิเศษที่จัดอยู่ในมาตรการจูงใจ มีระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนที่สูงกว่าระบบปกติเพิ่มขึ้น ๓. คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ สถานศึกษาที่จัดกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้ง โดยแนวทางสันติวิธีเพิ่มขึ้น มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น มีระบบ กลไก และมาตรการที่เข้มแข็งในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบใหม่

๓.๓ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

สรุปได้ว่า จากบริบทสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย กระทรวงศึกษาธิการได้ประเมินสถานการณ์ โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ตามบริบทในข้างต้น ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของภูมิภาค อาเซียนและสังคมโลก รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการตามกฎหมายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) รวมถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔ กับทิศทางการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในมิติด้านความมั่นคง มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้าน สังคม และมิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ จึงสามารถกำหนดแนวทางการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการในอนาคต ซึ่งเป็นการนำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ไปสู่การปฏิบัติ (Implement) โดยเน้น

ให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดสาระสำคัญของแผนพัฒนาฯ ไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติราชการของทุกองค์กรหลักและหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญคือการกำหนดเจ้าภาพหลักผู้รับผิดชอบในแต่ละตัวชี้วัดของแผนฯ และใช้กลไกการกำกับ ติดตาม รายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในภูมิภาค สำหรับการขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการในระดับพื้นที่ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาฯ นั้น จะมีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เป็นกลไกหลักในการประสานงานร่วมกับภาคเอกชน สถานประกอบการ และภาคประชาสังคม อันได้แก่ ครอบครั้ว ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และ สถาบันทางสังคมอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามแนวนโยบายประชารัฐ

๔. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง มีความสัมพันธ์กับความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา คือ การอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขใน สังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสองศาสนา การไปมาหาสู่กัน การสร้างความเข้าใจ และการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมร่วมกันได้โดยไม่ขัดกับหลักปฏิบัติทาง ศาสนา และการรับเอาวัฒนธรรมของอีกฝ่ายมาประยุกต์ใช้โดยไม่ขัดกับหลักปฏิบัติทางศาสนา บทบาทมีสยิดที่เหมาะสมกับการหนุนเสริมกระบวนการขับเคลื่อนชุมชน ตักวา และสอดคล้องตามบทบัญญัติของอิสลาม คือ เป็นศูนย์กลางจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในทุกด้าน เป็นศูนย์กลางจัดความสัมพันธ์ของชุมชน รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

บทที่ ๓

การศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

การนำเสนอข้อค้นพบในบทนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ผ่านการทบทวนหลักการทางยุทธศาสตร์ ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ และผู้วิจัยยังทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ รวมทั้งทฤษฎีบริหารการศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ อีกทั้งผู้วิจัยยังทำการศึกษาวัฒนธรรม และประเพณีของศาสนาอิสลาม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ และกำหนดเป็นกรอบแนวคิด ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการนำมาตั้งเป็นประเด็นคำถาม นำไปเป็นเครื่องมือในกระบวนการแสวงหาความรู้ความจริง รวมถึงคำตอบของการวิจัย โดยประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

๑. รายละเอียด และสาระสำคัญของยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐

๒. รายละเอียด และสาระสำคัญของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา

๓. การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา

๔. สรุปปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา

รายละเอียด และสาระสำคัญของยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ของสังคมและประเทศชาติ ภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ตั้งแต่วันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ และประกาศใช้อย่างเป็นทางการในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑

เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นการพัฒนาประเทศระยะยาว เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ซึ่งได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ ๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ ที่กำหนดไว้ สำหรับในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของแต่ละช่วงเวลา ปัจจุบันมิติทั้งปวงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมีอาจแบ่งแยกได้ ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดด้านความมั่นคง จึงมีกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่าความมั่นคงแบบองค์รวม เพื่อบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศ ให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ โดยใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ อันประกอบด้วยส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล สำหรับความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ถูกกำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ย่อย คือ ประเด็นการสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เกิดความสงบและสันติสุขอย่างยั่งยืน ประชาชนในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม ให้ภาคประชาสังคมร่วมมือกับภาครัฐ ในการพัฒนาพื้นที่อย่างเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับความต้องการของทุกกลุ่มประชาชน โดยเฉพาะเยาวชน ตามยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ : ๑-๑๑)

ปัจจุบันภัยคุกคามต่อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติ มีความซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติภัยจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากไซเบอร์ ความมั่นคงของชาติจึงมิได้ครอบคลุมเฉพาะมิติด้านการทหารหรืออำนาจอธิปไตยเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมมิติต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต และวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งในแต่ละมิติล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การป้องกันภัยคุกคามเหล่านั้นจะต้องพิจารณาในมิติที่มีความเชื่อมโยงกัน และการดำเนินการเพื่อวางรากฐาน และกลไกการสร้างความมั่นคงเพื่อป้องกันและป้องปรามภัยเหล่านั้นจะต้องเริ่มที่ กระบวนการจัดการศึกษาของประเทศ ดังนั้นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ขึ้นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ ๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ โดยมีเป้าหมาย คือ คนทุกช่วงวัย ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่พิเศษ ได้รับการศึกษา และเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ จำนวนนักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่พิเศษ ที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้น สถานศึกษาจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชน

ต่างเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมกลุ่มชนชายขอบและแรงงาน ต่างด้าวเพิ่มขึ้น และสถานศึกษาในพื้นที่พิเศษที่จัดอยู่ในมาตรการจูงใจ มีระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนที่สูงกว่าระบบปกติเพิ่มขึ้น เป็นต้น (แผนการศึกษาแห่งชาติ, พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ : ฅ) และเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ในระยะเริ่มแรกที่ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ. ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) สำหรับเป็นเครื่องมือในการบังคับทิศทางการปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการ/หน่วยงานในสังกัด ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ. ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) สำหรับการพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้มีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียม อัตลักษณ์ และความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าถึงการศึกษาย่างเสมอภาค และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีแนวทางและวิธีในการดำเนินโครงการ ได้แก่ พัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายเป็นไปตามบริบท และอัตลักษณ์ของพื้นที่ ขยายผล โดยใช้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV และส่งเสริมการพัฒนาด้านกิจกรรมการกีฬาเข้ามาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน ปรับปรุงการบริหารจัดการเงินอุดหนุนทางการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มี ประสิทธิภาพ สร้างขวัญกำลังใจ และเพิ่มสวัสดิการให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่การปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับทายาทผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒, พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ : ๔๔-๔๕)

รายละเอียด และสาระสำคัญของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา

วัฒนธรรมของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ความนับถือผู้นำทางศาสนาในพื้นที่ โดยนิยมให้บุตร หลาน ศึกษาภาษามลายูพื้นถิ่น และหลักการของศาสนาอิสลาม จากสถานศึกษาในหมู่บ้านที่เรียกว่า ปอเนาะ และศาสนสถาน คือ มัสยิด ซึ่งผู้ที่ให้ความรู้ก็คือ อิหม่าม และอุstad เมื่อรัฐบาลมีนโยบายการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ต้องการให้ประชาชนไทยสามารถอ่านออกเขียนได้ และสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติ ทำให้ผู้นำศาสนาในพื้นที่เกิดความกังวลว่าตนเองจะสูญเสียอำนาจ จึงได้แอบอ้างบิดเบือน หลักการตามหลักศาสนาอิสลาม รวมถึง เชื้อชาติ ภาษา มาเป็นกลไกขับเคลื่อนสร้างความรู้สึกร่วมต่อต้านการพัฒนาการศึกษาของรัฐบาลในหมู่ของพ่อแม่ผู้ปกครอง และเยาวชนในวัยเรียน โดยนำประเด็นเรื่องบุคคลที่เป็นครูผู้สอนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธมาเป็นเงื่อนไข แต่รัฐบาลได้ดำรงการดำเนินนโยบายมาเป็นลำดับ จนมีประกาศใช้ พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์

พ.ศ. ๒๔๙๗ พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งได้ปรับปรุง พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. ๒๔๙๗ ทำให้โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ มีอยู่ ๓ ลักษณะ คือ

๑. โรงเรียนที่สอนเฉพาะวิชาศาสนาอย่างเดียว
๒. โรงเรียนที่สอนวิชาศาสนาและวิชาสามัญหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓
๓. โรงเรียนที่สอนศาสนาและสอนวิชาสามัญหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ระดับ

ประถมปลาย (ป.๕ - ๗) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (วินิจ สังขรัตน์, ๒๕๔๔ : ๒๓๑-๒๓๓)

ห้วงที่ผ่านมาได้มีการปรับปรุง พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน อีก ๓ ฉบับ คือ พรบ. โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ และ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้โรงเรียนเอกชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถขยายการเปิดการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และประถมศึกษาตอนต้น (ป.๑ - ๔) ตามความพร้อมของแต่ละโรงเรียน สำหรับระดับชั้นอนุบาลเริ่มเปิดตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๒ โดยอาศัยอำนาจตามประกาศ คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เรื่อง กำหนดประเภทและระดับของโรงเรียนในระบบ ที่ออกมารองรับ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดให้สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตั้งแต่ชั้นเตรียมอนุบาล ถึงอนุบาล รองรับเด็กอายุ ครบ ๒ ปี และ ๓ ปี ขึ้นไปได้ จากการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความแตกต่างด้านภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามค่อนข้างมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ จำแนก โรงเรียนเอกชนเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. โรงเรียนเอกชนในระบบ แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑.๑ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมูลนิธิ ทำการสอนวิชาสามัญควบคู่กับ ศาสนาอิสลาม มีสถานภาพเป็นมูลนิธิ/เป็นนิติบุคคล โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ๑๐๐ % และสามารถจัดหาทุนจากองค์กรต่างประเทศตามวัตถุประสงค์ได้

๑.๒ ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทำการสอนวิชาสามัญควบคู่กับศาสนาอิสลาม แต่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิ โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ๗๐ %

๒. โรงเรียนเอกชนนอกระบบ แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๒.๑ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

๒.๒ สถาบันศึกษาปอเนาะ

โดยทั้งสองประเภททำการสอนศาสนาเพียงอย่างเดียว รับเงินอุดหนุนจากรัฐตามเกณฑ์

ที่กำหนด

การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา

จากศึกษาวิจัยซึ่งนำมาดำเนินการ วิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลาที่พบ คือ

๑. หน่วยงานด้านการศึกษาของรัฐยังขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ที่ถูกต้องและทั่วถึง ทำให้ผู้ปกครอง และนักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าโรงเรียนรัฐ ปิดกั้นเรื่องศาสนา และค่าใช้จ่ายสูง รวมถึงมีมาตรฐานทางวิชาการต่ำ

๒. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาบางแห่งตั้งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ มิได้มุ่งหวังให้เยาวชนได้รับการศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งจะมีนายหน้า หรือ คนในพื้นที่หาผลประโยชน์ ด้วยการชักนำนักเรียนเข้าไปเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา โดยบิดเบือนให้เกิดความเชื่อว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาคือวิถีมุสลิม เรียนฟรี มีทุนการศึกษา ค่าใช้จ่ายต่ำ และมีมาตรฐานทางวิชาการดี แต่เมื่อเข้าไปเรียนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากค่าเล่าเรียนเป็นจำนวนมาก ซึ่งนายหน้าจะได้ค่าตอบแทนเป็นรายหัวจากเจ้าของสถานศึกษา

๓. บิดเบือนว่า โรงเรียนรัฐได้รับการอุดหนุนงบประมาณรายหัว ๆ ละ ๔๐,๐๐๐ บาท แต่โรงเรียนเอกชนได้รับการอุดหนุนงบประมาณรายหัว ๆ ละ ๑๐,๐๐๐ บาท และมีค่าใช้จ่าย ซึ่งต้องจ่ายค่าจ้างครูมากกว่า ๒ เท่า เพราะเน้นการเรียนศาสนาควบคู่ไปกับวิชาสามัญ

๔. การที่โรงเรียนเอกชนได้รับการอุดหนุนงบประมาณจากรัฐบาลเป็นรายหัว ทำให้เกิดการแจ้งยอดนักเรียนไม่ตรงตามความเป็นจริง บางโรงเรียนมีรายชื่อนักเรียนคนเดียวกันซ้ำกันหลายชั้นปี และรายชื่อนักเรียนคนเดียวปรากฏอยู่ในโรงเรียนเอกชนหลายแห่ง

๕. การจ่ายเงินเดือนครูน้อยกว่าที่กำหนด โดยมีการทำสัญญาระหว่างครูกับโรงเรียน ที่ผ่านมาเงินเดือนครูจะได้รับผ่านบัญชีธนาคารเข้าบัตรเอทีเอ็ม ของครูแต่ละคน แต่ครูต้องนำเงินมาจ่ายให้กับโรงเรียนตามหนังสือสัญญา ถ้าไม่จ่ายก็ไม่ได้รับการจ้างสอนต่อ ซึ่งทุกโรงเรียนมีการประชุมกำหนดมาตรฐานเงินเดือนครูที่เท่ากัน ทำให้จะไปสอนที่โรงเรียนอื่นก็ได้รับเงินเดือนไม่ต่างจากเดิม และจะไม่มีโรงเรียนโรงเรียนไหนรับเข้าทำงาน เพราะแต่ละโรงเรียนมีการติดต่อกัน

๖. เจ้าของสถานศึกษาบางแห่งเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) งบประมาณส่วนนี้จะถูกนำไปสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) รวมถึงโรงเรียนเอกชนที่เจ้าของสถานศึกษามีได้เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ก็ต้องสนับสนุนงบประมาณให้กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ถ้ามีเช่นนั้นจะทำการเรียนการสอนไม่ราบรื่น

๗. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาบางแห่งทำการสอนหรือเผยแพร่เกี่ยวข้องกับ การแบ่งแยกดินแดน โดยในการทำงานของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) มีคณะทำงานจัดตั้ง ปลูกกระตม เยาวชนเพื่อคัดเลือกลงจากสถาบันการศึกษา ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

๘. การศึกษาในระดับอนุบาล ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ ที่สามารถให้เปิดการศึกษาในระดับเตรียมอนุบาล และระดับอนุบาลได้ เป็นการเอื้ออำนวยต่อการแยกชาวไทยมุสลิมออกจากชาวไทยพุทธให้เป็นวัฒนธรรมเดียวกันมากขึ้น รวมถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับชาวไทยพุทธมีการติดต่อ สื่อสารที่ลดลง และการทำกิจกรรมทางสังคมที่ลดลงตาม การศึกษาในห้วงดังกล่าวยังง่ายต่อการปลูกฝัง ทางด้านความคิดและสังคมวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าสู่ องค์การได้โดยง่าย

สรุปปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา

ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา มีดังนี้ คือ

๑. พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ ที่สามารถให้เปิดการศึกษาในระดับเตรียมอนุบาล และระดับอนุบาลได้ เป็นการเอื้ออำนวยต่อการแยกชาวไทยมุสลิมออกจากชาวไทยพุทธให้เป็นวัฒนธรรมเดียว
๒. ภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนยังคงใช้ภาษามลายูพื้นถิ่น ทำให้การสื่อสารกับชาวไทยพุทธมีการติดต่อ สื่อสารที่ลดลง และการทำกิจกรรมทางสังคมที่ลดลงตามการศึกษา
๓. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางแห่ง มุ่งเน้นการสอนศาสนามากกว่าวิชาสามัญทำให้นักเรียนมีความรู้วิชาสามัญน้อย ส่งผลให้ขาดโอกาสที่จำศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา
๔. การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ไม่สามารถทำได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากยังขาดแคลนอุปกรณ์
๕. การจ่ายเงินเดือนครูน้อยกว่าที่กำหนด ทำให้ครูขาดความตั้งใจในการสอน
๖. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาบางแห่งทำการสอนหรือเผยแพร่เกี่ยวข้องกับ การแบ่งแยกดินแดน

บทที่ ๔

การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

การนำเสนอข้อค้นพบในบทนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ สภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ โดยนำหลักการทางยุทธศาสตร์ ตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐ และผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ รวมทั้งทฤษฎีบริหารการศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ และผู้วิจัยยังได้นำแนวคิดด้านวัฒนธรรม และประเพณีของศาสนาอิสลาม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสังเคราะห์ เป็นองค์ความรู้ และกำหนดเป็นแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ซึ่งคำตอบของการวิจัย โดยมีลำดับการศึกษาประกอบไปด้วยเนื้อหา ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา

๒. แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

๓. สรุปผล

การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา

๑. ผลการศึกษาองค์ประกอบของปัญหา

๑.๑ จากผลการศึกษา การกำหนดนโยบายทางการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ที่ผ่านมา

มีการออกกฎหมายที่สำคัญ ประกอบด้วย พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. ๒๔๙๗ ที่ทำให้โรงเรียนราษฎร์ สอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ มีอยู่ ๓ ลักษณะ คือ ๑ โรงเรียนที่สอนเฉพาะวิชาศาสนาอย่างเดียว ๒ โรงเรียนที่สอนวิชาศาสนาและวิชาสามัญหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓ และ ๓ โรงเรียนที่สอนศาสนาและสอนวิชาสามัญหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ระดับประถมปลาย (ป.๕ - ป.๗) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันมีการปรับปรุง พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชนอีก ๓ ฉบับ คือ พรบ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ , พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ และ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ส่งผลให้โรงเรียนเอกชนในพื้นที่ ๓ จชต. ขยายการเปิดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และประถมศึกษาตอนต้น (ป.๑ - ๔) มาเป็นลำดับ เดิมอำนาจกำหนดลักษณะ ประเภท หรือระดับ และการอนุญาตเปิดโรงเรียนอยู่ในอำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แต่ พรบ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานกรรมการ แต่จะต้องมีบุคคล ซึ่งเป็นผู้แทนของโรงเรียนเอกชนเข้าร่วมเป็นกรรมการ ๕ คน (คณะกรรมการมีกรรมการจำนวน ๑๗ คน) ส่งผลให้ปีการศึกษา ๒๕๕๒ คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ออกประกาศ คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เรื่อง กำหนดประเภทและระดับของโรงเรียนในระบบ ที่ออกมารองรับ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗ เมื่อ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่กำหนดให้สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตั้งแต่ชั้นเตรียมอนุบาล และอนุบาล รองรับเด็กอายุครบ ๒ ปี และ ๓ ปี ขึ้นไปได้ ในขณะที่โรงเรียนรัฐบาลจะรับเด็กเข้าเรียนระดับชั้นอนุบาลได้ก็ต่อเมื่อเด็กอายุครบ ๔ - ๖ ปี จะเห็นได้ว่าเกิดการแบ่งแยกเด็กที่นับถือศาสนาพุทธกับเด็กที่นับถือศาสนาอิสลาม รวมถึงการใช้ภาษาคนละภาษา ตั้งแต่อายุ ๒ ปี ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาวัฒนธรรมเชิงเดี่ยวในพื้นที่ อีกทั้งส่วนราชการโดยเฉพาะหน่วยงานจากส่วนกลางยังยึดติดอยู่กับความเชื่อเดิม ๆ ทำให้การดำเนินงานหลายกิจกรรมที่รัฐบาลมองว่าเป็นกลไก หรือเครื่องมือในช่วยการแก้ปัญหา จชต. แต่กลับเป็นการซ้ำเติม หรือสร้าง/เสริมความแตกแยกของคนในพื้นที่โดยไม่รู้ตัว เช่น การจัดสรรทุนการศึกษาที่เอาศาสนา หรือเงื่อนไขทางภาษามาเป็นตัวกำหนด ในบรรจุเข้ารับราชการ เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการในธุรกิจส่งออก หลาน เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนเอกชน สอนศาสนามากกว่าโรงเรียนรัฐบาล สำหรับการขับเคลื่อนงาน มักมีลักษณะของการเร่งแก้ปัญหาที่เป็นวงรอบที่สั้น ๆ และต้องการเห็นผลสำเร็จในระยะสั้น ๆ มากกว่าการแก้ปัญหาที่ชัดเจน ในเชิงยุทธศาสตร์ ทำให้การแก้ปัญหาที่มีปัจจัยจากหลากหลายมิติขาดความหน่วงเนื่องและขาดการสานต่อแนวคิดในการแก้ปัญหาเชิงระบบบอบอย่าง เป็นรูปธรรม

๑.๒ จากผลการศึกษา ด้านการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ด้วยการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความแตกต่างด้านภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามค่อนข้างมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ จำแนก โรงเรียนเอกชนเป็น ๒ ประเภท คือ โรงเรียนเอกชนในระบบ และโรงเรียนเอกชนนอกระบบ โรงเรียนเอกชนในระบบ แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมูลนิธิ ทำการสอนวิชาสามัญควบคู่กับศาสนาอิสลาม มีสถานภาพเป็นมูลนิธิ/เป็นนิติบุคคล โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ๑๐๐ % และสามารถจัดหาทุน

จากองค์กรต่างประเทศตามวัตถุประสงค์ได้ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทำการสอนวิชาสามัญควบคู่กับศาสนาอิสลาม แต่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิ โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ๗๐ % สำหรับเอกชนนอกระบบ แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และสถาบันศึกษาปอเนาะ โดยทั้งสองประเภททำการสอนศาสนาเพียงอย่างเดียว รับเงินอุดหนุนจากรัฐตามเกณฑ์ที่กำหนด จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาจะต้องเรียนศาสนาอิสลาม และใช้ภาษามลายูเป็นหลัก ซึ่งเป็นการแยกนักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธกับนักเรียนที่นับถือศาสนาอิสลามออกจากกัน และนอกจากศาสนาแล้ว ภาษาที่ใช้ยังแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาวัฒนธรรมเชิงเดี่ยว ทั้งนี้จากการที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นรายหัว ทำให้ยังคงมีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาบางแห่งมีพฤติกรรมเปิดโรงเรียนเพื่อรับเงินงบประมาณ ซึ่งจะแจ้งจำนวนนักเรียนเกินความจริง และบางโรงเรียนมีพฤติกรรมยักยอกเงินเดือนครู โดยทำสัญญาว่าจะต้องจ่ายเงินบำรุงโรงเรียน ซึ่งเจ้าของโรงเรียนจะยึดบัตร ATM เอาไว้ และหากครูคนใดมีปัญหาจะโดนไล่ออก ซึ่งเมื่อโดนไล่ออกแล้วจะไม่สามารถสมัครงานที่อื่นได้ เพราะจะมีการแจ้งให้โรงเรียนอื่นทราบ ที่สำคัญที่สุดคือมีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาที่มีพฤติกรรมสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ในการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยกดินแดนโดยการบิดเบือนหลักคำสอนศาสนา

สรุปผลการศึกษาปัญหา การกำหนดนโยบายทางการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา และการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา พบว่า

๑. พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชนทั้ง ๓ ฉบับ คือ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๒๕, พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ และ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๔ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอำนาจจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ไปอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาเป็นประธานกรรมการ และทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตั้งแต่ชั้นเตรียมอนุบาล และอนุบาลรองรับเด็กอายุครบ ๒ ปี และ ๓ ปี ขึ้นไปได้ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาวัฒนธรรมเชิงเดี่ยวในพื้นที่ อีกทั้งส่วนราชการโดยเฉพาะหน่วยงานจากส่วนกลางดำเนินงานหลายกิจกรรมเป็นการซ้ำเติม หรือสร้าง/เสริมความแตกแยกของคนในพื้นที่ เช่น การจัดสรรทุนการศึกษาที่เอาศาสนา หรือเงื่อนไขทางภาษามาเป็นตัวกำหนด ในบรรจุเข้ารับราชการ เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองในการส่งบุตร หลาน เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา มากกว่าโรงเรียนรัฐบาล ในส่วนการขับเคลื่อนงาน มักมีลักษณะของการเร่งแก้ปัญหาที่เป็นวงรอบที่สั้น ๆ และต้องการเห็นผลสำเร็จในระยะสั้น ๆ มากกว่าการแก้ปัญหาที่ชัดเจนในเชิงยุทธศาสตร์ ทำให้การแก้ปัญหาที่มีปัจจัยจากหลากหลายมิติขาดความหน่วงเนื่องและขาดการสานต่อแนวคิดในการแก้ปัญหาเชิงระบบระบบอย่างเป็นรูปธรรม

๒. การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา บางแห่งมีพฤติกรรมเปิดโรงเรียนเพื่อรับเงินงบประมาณ ซึ่งจะแจ้งจำนวนนักเรียนเกินความจริง และบางโรงเรียนมีพฤติกรรมยักยอกเงินเดือนครู

โดยทำสัญญาว่าจะต้องจ่ายเงินบำรุงโรงเรียนโดยหักจากเงินเดือน ที่สำคัญที่สุดคือมีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาที่มีพฤติกรรมสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ในการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยกดินแดนโดยการบิดเบือนหลักคำสอนศาสนา

๒. ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรม รวมถึงงานวิจัย

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ความมั่นคงถือเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดของทุกสังคมในทุกยุคทุกสมัย โดยกรอบแนวคิดความมั่นคงให้น้ำหนักความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้องทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของแต่ละช่วงเวลา ปัจจุบันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้า ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดและพลิกผัน ได้ทำให้มิติที่พึ่งพิงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้ ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดความมั่นคง แบบเดิมจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง จึงได้กำหนดประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อปรับสภาพแวดล้อมด้าน ความมั่นคงให้ประเทศ มีความสงบเรียบร้อยและสันติสุข ในขณะเดียวกัน ก็จะต้องมีการป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหา การขาดเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบในบางพื้นที่ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่ เช่น ปัญหาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบพลิกผัน ปัญหาการแข่งขันทางการค้าและการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติ นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวสามารถบรรลุผล ที่เป็นรูปธรรมทั้งปัจจุบันและในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อม เผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ด้วยการยกระดับขีดความสามารถของกองทัพ

๒.๒ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ขึ้นเพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ เป็นแผนระยะยาว ๒๐ ปี เพื่อให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ในการดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ความเข้าใจการยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนฯ โดยกำหนดแนวคิดของการจัดการศึกษา วิสัยทัศน์วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การพัฒนาการศึกษา บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนา รวมทั้งโครงการเร่งด่วนที่สำคัญ และการขับเคลื่อนแผนการศึกษา แห่งชาติสู่การปฏิบัติ โดยมีแนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษา เพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วม

ของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs ๒๐๓๐) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ๔ ประการคือ ๑. เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ๒. เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดีมีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ ๓. เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ๔. เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ ๖ ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมายวิสัยทัศน์ และแนวคิดการจัดการศึกษา ดังกล่าวข้างต้น ดังนี้ คือ ๑. การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ๒. การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ๓. การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ๔. การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา ๕. การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ ๖. การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา สำหรับยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อการจักระบบการดูแลและป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่พิเศษ โดยมีเป้าหมาย ๓ ประการ ดังนี้ ๑. ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น การจัดกิจกรรมของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่สะท้อนความรัก และการธำรงรักษาสถาบันหลักของชาติ และการยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ๒. คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่ พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่พิเศษมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้น สถานศึกษาจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น และสถานศึกษาในพื้นที่พิเศษที่จัดอยู่ในมาตรการจูงใจ มีระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนที่สูงกว่าระบบปกติเพิ่มขึ้น ๓. คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ

เช่น สถานศึกษาที่จัดกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางสันติวิธีเพิ่มขึ้น มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น มีระบบ กลไก และมาตรการที่เข้มแข็งในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบใหม่

๒.๓ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

สาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ประกอบด้วย เป้าหมายหลัก วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ เน้นให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔ กับทิศทางที่จะพัฒนาการศึกษาในมิติต่าง ๆ ทั้งในมิติด้านความมั่นคง มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน (SWOT) ที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการทั้งหมด ได้แก่ สถานการณ์ความขัดแย้งของคนภายในประเทศอันเนื่องมาจากปัญหาทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ และวางเป้าหมายที่สามารถตอบสนองการพัฒนาที่สำคัญในด้านต่างๆ จำนวน ๖ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑. ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัด และ ประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศ ในอนาคต ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์ผลิตพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ที่มุ่งหวัง ให้มีการผลิตครูได้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถใช้ศักยภาพในการสอนได้อย่างเต็มที่ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งหวังให้กำลังคนได้รับการผลิตและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ การแข่งขันของประเทศ และมีองค์ความรู้ เทคโนโลยี ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่มุ่งหวังให้การบริการการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มทุกวัยในระดับที่เหมาะสมกับสภาพบริบท และสภาพพื้นที่ ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึงการให้บริการและด้านความเท่าเทียม ยุทธศาสตร์ ๕ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ที่มุ่งหวังให้คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ยุทธศาสตร์ ๖ ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ที่มุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่า ไม่เกิดการสูญเปล่า และมีความคล่องตัว ซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านประสิทธิภาพ

๒.๔ ทฤษฎีบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษา คือ การผสมผสานทฤษฎีการศึกษาต่าง ๆ (Eclecticism) การประยุกต์เอาหลักการและทฤษฎีทางการศึกษาไปใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษา โดยมีปรัชญาทางการศึกษาเป็นเข็มทิศนำทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ หมายรวมถึง กิจกรรม

ต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ โดยมีวิวัฒนาการของทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา ๓ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ ระหว่าง ค.ศ. ๑๘๘๗ – ๑๙๔๕ ยุคนักทฤษฎีการบริหารสมัยดั้งเดิม (The Classical organization theory) แบ่งย่อยเป็น ๓ กลุ่มดังนี้ ๑.กลุ่มการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ของเทย์เลอร์ (Scientific Management) ของ เฟรดเดอริก เทย์เลอร์ (Frederick Taylor) ความมุ่งหมายสูงสุดของแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์ คือ จัดการบริหารธุรกิจหรือโรงงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด Taylor มองคนงานแต่ละคนเปรียบเสมือนเครื่องจักรที่สามารถปรับปรุงเพื่อเพิ่มผลผลิตขององค์การได้ เจ้าของตำรับ “The one best way” ๒. กลุ่มการบริหารจัดการ (Administration Management) หรือ ทฤษฎีบริหารองค์การอย่างเป็นทางการ (Formal Organization Theory) ของ เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) บิดาของทฤษฎีการปฏิบัติการและการจัดการตามหลักบริหาร ทั้ง Fayol และ Taylor จะเน้นตัวบุคคลปฏิบัติงาน และ วิธีการทำงาน ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแต่ก็ไม่มองด้านจิตวิทยา ทฤษฎีบริหารองค์การในระบบราชการ(Bureaucracy) มาจากแนวคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ที่กล่าวถึงหลักการบริหารราชการประกอบด้วย ๑. หลักของฐานอำนาจจากกฎหมาย ๒. การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ ที่ต้องยึดระเบียบกฎเกณฑ์ ๓. การแบ่งงานตามความชำนาญการเฉพาะทาง ๔. การแบ่งงานไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนตัว ๕. มีระบบความมั่นคงในอาชีพ

ระยะที่ ๒ ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๔๕ – ๑๙๕๘ ยุคทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) Follette ได้นำเอาจิตวิทยามาใช้และได้เสนอ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict) ไว้ ๓ แนวทางดังนี้ ๑. Domination คือ ใช้อำนาจอีกฝ่ายสยบลง คือให้อีกฝ่ายแพ้ให้ได้ไม่คืนัก ๒. Compromise คือ คนละครึ่งทาง เพื่อให้เหตุการณ์สงบโดยประนีประนอม ๓. Integration คือ การหาแนวทางที่ไม่มีใครเสียหน้า ได้ประโยชน์ทั้ง ๒ ทาง (ชนะ ชนะ)

ระยะที่ ๓ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๕๘ – ปัจจุบัน ยุคการใช้ทฤษฎีการบริหาร (Administrative Theory) หรือการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science Approach) ยึดหลักระบบงาน และความสัมพันธ์ของคน รวมถึงพฤติกรรมขององค์การ

๒.๕ ทฤษฎีการบริหารจัดการ

การบริหาร หมายถึง การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยอาศัยทรัพยากรทางการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และเวลา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิบัติงาน ส่วนคำว่าจัดการ (Management) นั้น หมายถึง การจัดทำกรบริหาร และการควบคุม นำมาเกี่ยวกับกระทำให้เสร็จ การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Management for Results) คือ การบริหารโดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ คือความสัมฤทธิ์ผลเป็นหลัก โดยใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งผลการประเมินนี้จะนำมาใช้ในการตอบคำถามถึงความคุ้มค่าในการทำงาน และเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น การประเมินผลงานนี้สามารถเทียบเคียงกับภาคเอกชนที่ประเมินผลงานจากกำไรของบริษัท การบริหาร

มุ่งผลสัมฤทธิ์นี้อาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปบ้าง เช่น Management by Objectives, Performance Management, Results Based Management หรือ Results Oriented Management แต่มีแนวคิดหลักเหมือนกัน จะแตกต่างกันไปบ้างในส่วนของรายละเอียด กล่าวโดยสรุป การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือการบริหารที่เน้นผลสัมฤทธิ์ (Results) โดยมีตัวชี้วัดผล (Indicators) ที่เป็นรูปธรรม ผลสัมฤทธิ์อาจเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ คือ ผลสัมฤทธิ์ (Results) = ผลผลิต (Outputs) + ผลลัพธ์ (outcomes) ปัจจัยหลักพื้นฐานที่ทำให้การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ประสบความสำเร็จ คือ การมีระบบข้อมูลที่เที่ยงตรงเชื่อถือได้ ไม่ว่าจะเป็นระบบข้อมูล ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบความคืบหน้าของการปฏิบัติงาน หรือระบบการเงิน และบัญชีที่สามารถให้ข้อมูลแยกรายโครงการ เพื่อให้ทราบต้นทุนค่าใช้จ่ายในแต่ละงาน การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้บริหารทุกระดับตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์อาจสามารถอธิบายได้อีกแบบหนึ่งว่า เป็นการจัดหาให้ได้ทรัพยากรการบริหารมาอย่างประหยัด (Economy) การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และการได้ผลงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์การ (Effectiveness) ส่วนแนวคิดด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เป็นรูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการภาครัฐในประเทศต่างๆ ที่พัฒนาแล้ว รูปแบบใหม่นี้ให้ความสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลของการบริหารจัดการ และความรับผิดชอบต่อผลงานของผู้บริหาร โดยจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ และเป้าหมายของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน โดยอยู่ในรูปของตัวชี้วัดผลงาน (performance indicators) เพื่อทำการตรวจสอบ วัดผลสำเร็จ และให้รางวัลตอบแทนตามผลงาน ในขณะเดียวกัน มีพยายามให้ความมีอิสระ และยืดหยุ่นทางด้านการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ยังจะพยายามเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของรัฐบาล รวมทั้งระบบราชการจากเดิมที่เป็นผู้ปฏิบัติและดำเนินงานเองโดยตรง เปลี่ยนไปสู่การเป็นผู้กำกับ ช่วยเหลือ ร่วมมือ สนับสนุนและส่งเสริม ให้กลไกตลาดภาคเอกชน องค์กรประชาสังคม ชุมชน และประชาชนสามารถเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการแทน อันจะนำไปสู่การโอนถ่ายภารกิจ รวมทั้งการลดขนาดและจำกัดบทบาทหน้าที่ของภาครัฐให้เล็กลง ในที่สุด ทั้งนี้ องค์กรพัฒนาของสหประชาชาติ (UNDP) และธนาคารโลก เชื่อว่าการปฏิรูปภาครัฐ เพื่อให้เกิดสภาพของการบริหารปกครองหรือการบริหารจัดการภาครัฐที่ดี (good governance) และจะเป็นกลไกสำคัญที่จะนำกลยุทธ์ต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (sustainable development) โดยเน้นในเรื่องของการพัฒนาทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาส (accessibility) ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ ศาสนา และเผ่าพันธุ์ รวมทั้งการสนองตอบความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐานและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๒.๖ วัฒนธรรมอิสลาม

สังคมมุสลิมมองการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมวลมนุษยชาติ เพราะการศึกษาเปรียบเสมือนดวงประทีปส่องนำชีวิต เป็นประตูของความสำเร็จ และเป็นกุญแจแห่งอารยธรรม ดังนั้นจึงไม่มีใครที่ปฏิเสธความสำคัญของการศึกษา เพราะต่างตระหนักดีว่า พวกเขาอาจจะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุขหากปราศจากการศึกษา ความจริงการศึกษานั้นไม่เพียงแต่จะมีความจำเป็นต่อมนุษย์เท่านั้น หากแต่ยังมีความสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสรรพสิ่งทั้งมวล ระบบการศึกษาในพื้นที่ นอกจากจะมีระบบการศึกษาภาคสามัญทั่วไป (ซึ่งหมายถึง อนุบาล

ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา) ในท้องถิ่นยังมีระบบการศึกษาภาคศาสนาที่เรียกว่า ระบบตาดีกา (ระดับอนุบาลเด็กเล็ก) ระบบซ็อกอเลาะห์ (เรียนศาสนาในระดับประถม เรียนหลังเลิกเรียน ภาคสามัญในวันธรรมดาหรือเรียนเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์แล้วแต่ชุมชน) ระบบปอเนาะ (เรียนได้ตลอดชีวิต) ระบบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งแบ่งการศึกษาศาสนาออกเป็น สามระดับ ระดับอิบตีดาอ์ (ชั้น ๑-๔) ระดับมุตาว์ตลิต (ชั้น ๕-๗) และระดับชานาวี (ชั้น ๘-๑๐) โดยศึกษาควบคู่ไปกับวิชาสามัญในระดับมัธยมศึกษา (ม.๑ – ม.๖) และสุดท้ายคือ ระดับกุลลียะฮ์ คือ ระดับคณะของวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย เช่น วิทยาลัยอิสลามศึกษาหรือวิทยาลัยอิสลามยะลา เป็นต้น เมื่อเด็กเจริญเติบโตพอที่จะศึกษาเล่าเรียนได้ บิดามารดาจะต้องให้เด็กเริ่มฝึกหัดอ่านภาษาอาหรับ และคัมภีร์อัลกุรอาน การเรียนพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของมุสลิม เพราะจากการเรียนนี้เองจะทำให้เด็กอ่านพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานได้ถูกต้อง และนำข้อความไปใช้ในการประกอบศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด และอื่น ๆ ได้ ผู้ปกครองซึ่งสนใจส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนตั้งแต่ยังเล็ก อายุ ๗ - ๘ ขวบ ก็จะต้องให้เด็กได้เล่าเรียนคัมภีร์กุรอานควบคู่ไปกับการศึกษาสามัญตามหลักสูตรของรัฐด้วย ในตอนค่ำจะมีการสอน พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน บางทีก็สอนอ่านอย่างเดียว บางทีก็สอนคัดเขียนหนังสืออาหรับประกอบไปด้วย เพื่อให้จำได้แม่นยำ

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชินวัฒน์ แม้นเดช (๒๕๕๙) ได้ศึกษา เรื่องบทบาทมัสยิดในการขับเคลื่อนชุมชนตักวาตามหลักศาสนาอิสลาม ผลการศึกษาพบว่า บทบาทมัสยิดที่เหมาะสมกับการหนุนเสริมกระบวนการขับเคลื่อนชุมชน ตักวา และสอดคล้องตามบทบัญญัติของอิสลามประกอบด้วย บทบาทหลัก คือ การเป็นศูนย์กลางในการละหมาดญะมาอะฮ์ของชุมชนอย่างยั่งยืน ส่วนบทบาทมัสยิดในการหนุนเสริมกระบวนการขับเคลื่อน ชุมชนตักวา คือ เป็นศูนย์กลางจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในทุกด้าน เป็นศูนย์กลางจัดความสัมพันธ์ของชุมชน เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นสถานที่ซุรอของ หมู่บ้าน และมัสยิดต้องเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการชุมชนมุสลิมในทุกด้าน ดังนั้น พลัง “ตักวา” ภายใต้วิถีอิสลามจะควบคุมอัตลักษณ์ มลายูปาตานีให้อยู่ในกรอบของระบบวัฒนธรรมเป็นการสนับสนุนให้อัตลักษณ์มลายูปาตานีดำรง ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และจะส่งผลโดยตรงต่อการลดเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตัวอย่าง ทั้ง ๓ พื้นที่

สุไรยา วานี และ มะรอนิง สาแลมิง (๒๕๕๖) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของชุมชน ในสังคมพหุวัฒนธรรม กรณีศึกษาตำบลทรายขาว อำเภอกอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ด้วยเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ผลการศึกษาพบว่า ทูตทางทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ระบบการปกครองที่มีความยุติธรรม ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการสื่อสารภาษา เดียวกัน เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของชาวไทยพุทธและชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ตำบลทรายขาว โดยชุมชนทรายขาวนำแนวคิดสมานฉันท์มาปรับใช้เป็นแนวทางการรักษา ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวมลายูมุสลิมในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยใช้วิธีการประนีประนอม การชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจและการร่วมมือกันของ ทุกฝ่ายซึ่งเป็นวิธีการที่ดีและให้ผลอย่างยั่งยืน

เรณูมาศ รอดเนียม (๒๕๕๖) ทำการศึกษาความกลมกลืนทางวัฒนธรรม ในชุมชนสองศาสนา : กรณีศึกษาชุมชนตะโหนด อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะ ความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา ศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จ ที่ทำให้เกิดความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา และศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการขับเคลื่อนชุมชน สองศาสนาไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวกันและความกลมกลืนทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา คือ การอยู่ร่วมกัน ได้อย่างปกติสุขใน สังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสองศาสนา การทำบุญร่วมกัน การไปมาหา สู่กัน ความเข้าใจ และการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมร่วมกันได้โดยไม่ขัดกับ หลักปฏิบัติทาง ศาสนา และการรับเอาวัฒนธรรมของอีกฝ่ายมาประยุกต์ใช้โดยไม่ขัดกับหลักปฏิบัติ ทางศาสนา เงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่ ทำให้เกิดความกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างสองศาสนา ในชุมชนตะโหนด คือ เกิดจากชุมชนตะ โหนดเป็นชุมชนที่มีลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมแบบเครือ ญาติ มีการยึดถือบรรพบุรุษเดียวกัน คนในชุมชนทั้งสองศาสนามีความเข้าใจซึ่งกันและกัน คนใน ชุมชนมีพื้นฐานจิตใจที่รักความสงบ และช่วยเหลือกัน มีผู้นำชุมชนเข้มแข็ง (มีภาวะผู้นำและ มีวิสัยทัศน์) ซึ่งคนส่วนใหญ่มีความเชื่อถือ และยอมรับในตัวผู้นำ คนในชุมชนมีการประกอบอาชีพ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน นอกจากนี้ยังเกิดจาก ความผูกพันใกล้ชิดกันระหว่างผู้นำทางศาสนา การให้อิสระทางความคิดโดยไม่กีดกันทางศาสนา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปฏิบัติทางศาสนา โดยรู้จักแยกแยะระหว่างวิถีการดำเนินชีวิตกับ เรื่องศาสนา และผู้ใหญ่ในชุมชนปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง

๓. ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) รวมถึงการ สทนากลุ่ม (Focus Group)

๓.๑ ดำเนินงานของส่วนราชการมีหลายกิจกรรมที่เอื้อประโยชน์ให้คนมุสลิม และเอื้อประโยชน์ให้คนที่พูดภาษามลายู เช่น การจัดสรรทุนการศึกษาที่เอาศาสนา หรือเงื่อนไข ทางภาษามาเป็นตัวกำหนด ในบรรจุเข้ารับราชการ ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ในการส่งบุตร หลาน เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนามากกว่าโรงเรียนรัฐบาล เป็นการส่งเสริมให้คนนับถือศาสนาอิสลาม และพูดภาษามลายู ส่งผลให้เกิดความแตกแยกของคน ในพื้นที่ ในส่วนการขับเคลื่อนงาน มักมีลักษณะของการเร่งแก้ปัญหาในระยะสั้น และต้องการเห็น ผลสำเร็จในทันที มากกว่าการแก้ปัญหาในระยะยาวในเชิงยุทธศาสตร์ ทำให้การแก้ปัญหาเชิงซ้อน ที่มีปัจจัยจากหลากหลายมิติขาดความต่อเนื่อง มีอาจแก้ปัญหาเชิงระบบระบบอย่างเป็นรูปธรรม

๓.๒ การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัด ชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา บางแห่งมีพฤติกรรมแจ้งจำนวนนักเรียนเกิน ความจริง เพื่อรับเงินงบประมาณรายหัว และบางโรงเรียนมีพฤติกรรมโกงเงินเดือนครู โดยทำสัญญา ว่าจะต้องจ่ายเงินบำรุงโรงเรียนโดยหักจากเงินเดือนและยึดบัตร ATM ไว้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา บางโรงเรียนที่มีพฤติกรรมสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ในการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยก ดินแดนโดยการบิดเบือนหลักคำสอนศาสนา

แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

๑. กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดระเบียบการศึกษา และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาให้มีมาตรฐานเดียวกันกับโรงเรียนของรัฐบาล โดยมีหลักสูตรมาตรฐานแกนกลาง การใช้จ่ายเงินของโรงเรียน ต้องเป็นไปตามระเบียบ ตรวจสอบได้ รมรณรงค์ส่งเสริมการใช้ภาษาไทย สอดแทรกอยู่ในทุกระดับชั้นของการศึกษา และ ผู้ที่จะจบการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น ต้องผ่านมาตรฐานภาษาไทยตามระดับช่วงชั้นการศึกษานั้น ๆ รวมถึงตรวจสอบเงินอุดหนุนอย่างจริงจัง

๒. ส่งเสริมให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียน มีบทบาทในการบริหารโรงเรียนอย่างแท้จริงในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มุ่งเน้นการสอนวิชาสามัญ มากกว่าการสอนศาสนา ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความรู้ กำหนดให้ใช้ภาษาไทยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม จนท.ฝ่ายความมั่นคงตรวจสอบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีพฤติกรรมสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) และสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยกดินแดนโดยการปิดเปื้อนหลักคำสอนศาสนา

สรุป

จากผลการศึกษาวิจัย สามารถเสนอแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ สรุปได้ดังนี้

๑. กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดระเบียบการศึกษา และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาให้มีมาตรฐานเดียวกันกับโรงเรียนของรัฐบาล โดยมีหลักสูตรมาตรฐานแกนกลาง

๒. ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของโรงเรียน ต้องเป็นไปตามระเบียบ

๓. รมรณรงค์ส่งเสริมการใช้ภาษาไทย สอดแทรกอยู่ในทุกระดับชั้นของการศึกษา และ ผู้ที่จะจบการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น ต้องผ่านมาตรฐานภาษาไทย ตามระดับช่วงชั้นการศึกษานั้น ๆ

๔. ปรับปรุงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ให้สามารถใช้งานได้อย่างครอบคลุม

๕. ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม

๖. จนท. ฝ่ายความมั่นคงตรวจสอบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีพฤติกรรมสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) และสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยกดินแดนโดยการปิดเปื้อนหลักคำสอนศาสนา

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลาตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง โดยการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ๓ ข้อ คือ

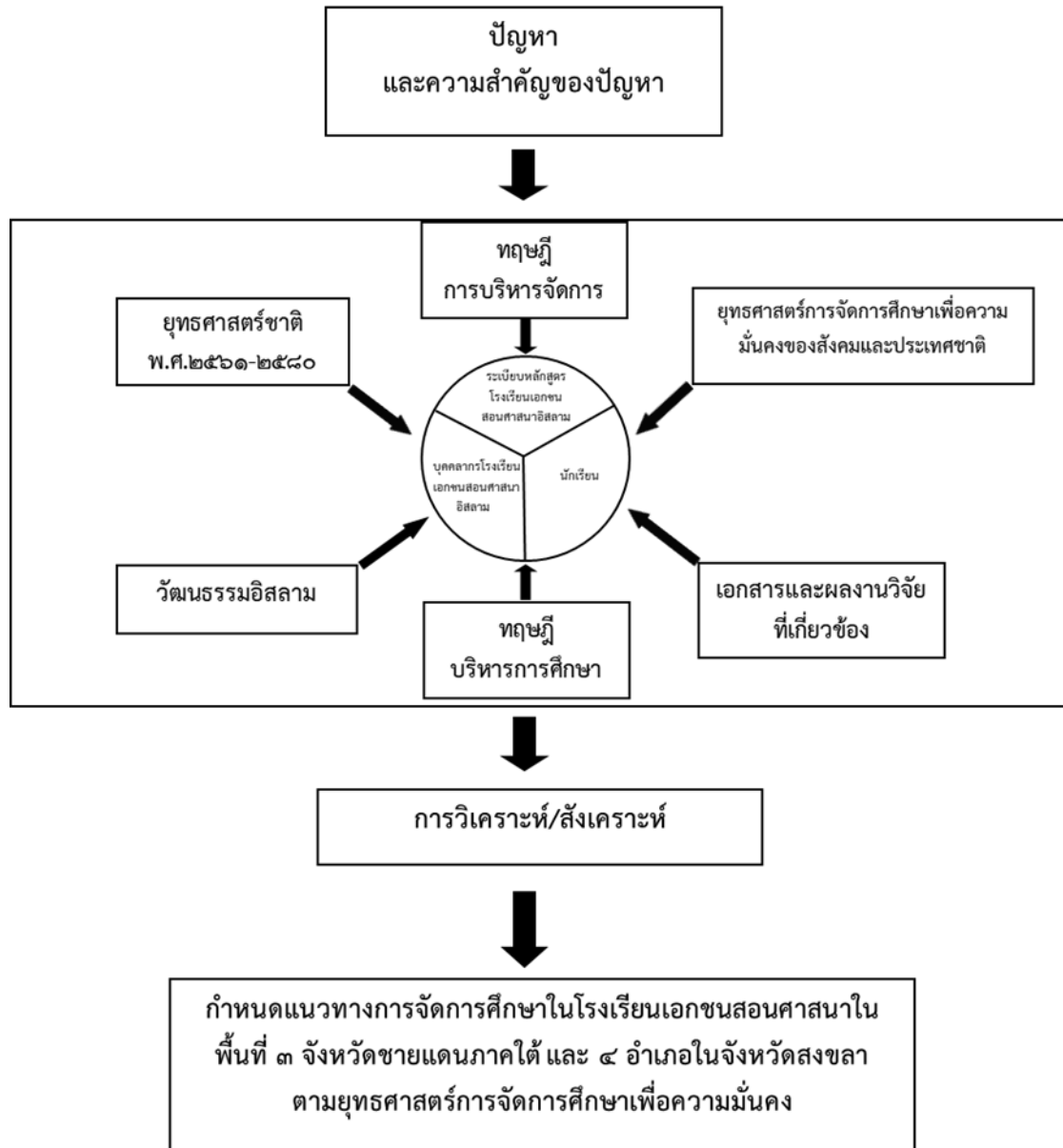
วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

กระบวนการ การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ฉบับนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามขั้นตอนโดยเริ่มจาก การตั้งคำถามการวิจัย การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตการวิจัย นำไปสู่การกำหนดชื่อเรื่องในงานวิจัย จากนั้นเพื่อให้ได้กรอบแนวคิด ซึ่งเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) บทความทางวิชาการ งานวิจัย และการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา โดยการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่เกี่ยวข้องจาก หอสมุดแห่งชาติ สภาการวิจัยแห่งชาติ ห้องสมุดวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เพื่อรวบรวม ยุทธศาสตร์ และแผนการศึกษาในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) และ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) รวมถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการศึกษา และวัฒนธรรมอิสลามที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอ ในจังหวัดสงขลา มาศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ตกผลึกทางความคิด นำมากำหนดเป็นกรอบแนวทางการวิจัย ดังแผนภาพที่ ๕-๑

แผนภาพที่ ๕-๑ กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากนั้นนำไปพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural Independent Interview) กำหนดเป็นประเด็นข้อคำถาม ในแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและเพื่อให้ประเด็นข้อคำถามครอบคลุมวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้วิจัยจึงนำประเด็นข้อคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมและมีความเชื่อถือได้ ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และกำหนดเป็นประเด็นข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) และผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะที่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากขีดความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ในสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและมีคุณภาพแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน จำนวนทั้งสิ้น ๑๒ คน โดยมีขั้นตอนและเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

ส่วนที่ ๑ สัมภาษณ์เชิงลึก บุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำนวน ๔ คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี และผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดปัตตานี

ส่วนที่ ๒ ทำการสนทนากลุ่ม ผู้เข้ารับการศึกษา ประกอบด้วย นักเรียน จำนวน ๘ คน เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยมีรายละเอียดต่อไปนี้ (Lincoln & Guba, 1985 : 289-331; Creswell, 2003 : 211; ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, ๒๕๕๖ : ๑๔๑-๑๔๔)

๑. ความเชื่อถือได้ของข้อมูล (Credibility) ประกอบด้วย

๑.๑. การให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบ (Member Checking) เป็นการให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบซ้ำว่าถูกต้องตามที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการสื่อความหมายหรือไม่ แล้วจึงลงข้อสรุป

๑.๒ การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validation) และยืนยัน (Confirmation) ข้อมูลโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

๑.๒.๑ การตรวจสอบข้ามแหล่งข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบยืนยันข้อมูลโดยใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแหล่งที่แตกต่างกัน

๑.๒.๒ การตรวจสอบข้ามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบยืนยันข้อมูล โดยใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากวิธีการที่แตกต่างกัน เช่น สัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

๑.๒.๓ การตรวจสอบข้ามนักวิจัย (Researcher Triangulation) โดยใช้นักวิจัยที่ต่างกันมาวิเคราะห์หรือตีความหมายข้อมูลเดียวกัน แล้วนำผลที่ได้มายืนยันซึ่งกันและกัน

๑.๒.๔ การทำวิจัยอย่างมีขั้นตอนเป็นกระบวนการ คือ ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ และแปลความ ผู้วิจัยได้พิจารณาบทสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ที่ได้จากการถามทวนกลับไปกลับมาจากผู้ให้ข้อมูล รวบรวมการบันทึกแต่ละครั้งที่เก็บข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความหมายที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว ว่ามีความถูกต้องกับข้อมูลเบื้องต้นหรือไม่

๑.๒.๕ การให้เพื่อนช่วยตรวจสอบ (Peer debriefing) เป็นการเพิ่มความถูกต้องแม่นยำของผลการวิจัยที่ได้ โดยการให้นักวิจัยที่อยู่ในสาขาเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมาช่วยตรวจสอบและถามคำถามเกี่ยวกับกระบวนการเก็บข้อมูล และการตีความหมายของผู้วิจัยในงานที่ศึกษา ในงานวิจัยนี้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ตรวจสอบ

๒. ความไว้วางใจได้ (Dependability) ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและอธิบายให้เห็นถึงการทำให้วิจัยอย่างมีขั้นตอน นำเสนอข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วน และครอบคลุมทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามกระบวนการในการทำให้วิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลได้ โดยเฉพาะการให้รหัสความหมาย (Meaning code) การสร้างประเด็นซึ่งได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

๓. การยืนยันผลการวิจัย (Confirm ability)

๓.๑ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกไว้อย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ ทั้งการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการสังเกต ข้อมูลการสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนจากผู้ให้ข้อมูล

๓.๒ การอ้างคำพูด (Quotation) ของผู้ให้ข้อมูลในการนำเสนอข้อมูล โดยการใช้ถ้อยคำของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด เมื่อมีความจำเป็นต้องตัดคำพูดบางคำของผู้ให้ข้อมูลไป ผู้วิจัยมีความประสงค์เพื่อให้มีการสื่อความหมายที่กระชับชัดเจนขึ้น โดยยังคงความหมายเดิมไว้อย่างครบถ้วน

๓.๓ การสรุปข้อมูลในขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงความหมายของสาระสำคัญข้อมูล (Meaning Code) การจัดหมวดหมู่ (Category) การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล การค้นหาแก่นโครงสร้าง (Theme) และการแปลความหมาย ทั้งนี้โดยผ่านการทบทวนจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นช่วงๆ ดังนี้

๑. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ เพื่อวัดความแม่นยำ และมีความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบ ดังนี้

๑.๑ ด้านข้อมูล ทำการตรวจสอบเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ เวลา การนำคำถามเดียวกัน ไปสัมภาษณ์บุคคลอื่น ๆ แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกันว่าผลที่ได้จากการเปรียบเทียบข้อมูลนั้นตรงกันหรือไม่ หากพบว่ามีข้อมูลตรงกันแสดงว่าข้อมูลดังกล่าวมีความแม่นยำและมีความน่าเชื่อถือ

๑.๒ ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน แต่เป็นข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลก่อนการเก็บข้อมูล ระหว่างทำการเก็บข้อมูล และหลังจากผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้แทนที่ชื่อผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยรหัสหมายเลข เพื่อปกป้องความลับเฉพาะส่วนบุคคลซึ่งเป็นไปตามจรรยาบรรณของนักวิจัย แล้วจึงได้นำข้อมูลในส่วนนี้มาวิเคราะห์หลังจากที่ได้ตรวจสอบถูกต้องแล้ว ด้วยการจำแนกประเภท การตีความ และการพรรณนา เพื่อให้ได้ประเด็นที่ถูกต้องมากที่สุด โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง รวมทั้งสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเพื่อหาเสนอแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

ให้ตอบสนองต่อพันธกิจของกองทัพบกในการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๒.๑ การให้ความหมายกับข้อมูล โดยการตีความจากข้อมูลเบื้องต้นให้เป็นข้อความที่สื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูล

๒.๒ การแยกประเภทความหมายของข้อมูล โดยนำเอาความหมายที่ให้ไว้ใน ข้อ ๑ มาแยกประเภท

๒.๓ นำความหมายที่จัดหมวดหมู่แล้วนำมาตีความ วิเคราะห์สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง เพื่อตอบปัญหาการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาจัดระเบียบแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องจนกระทั่งได้ แนวการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ซึ่งในบทที่ ๕ นี้ ผู้วิจัยใคร่นำเสนอใน ๒ ประเด็น คือ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากผลการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

๑. ผลการศึกษาที่ต่อบัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ และ ๒

ผลการศึกษาที่ต่อบัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ และ ๒ คือ ศึกษาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง และศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง มีรายละเอียดผลการศึกษาจำแนกออกเป็น ๒ ส่วน สรุปดังนี้

๑.๑ การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา มีลักษณะตามวัฒนธรรมของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ให้ความนับถือ ผู้นำทางศาสนาในพื้นที่ โดยนิยมให้บุตร หลานศึกษาภาษามลายูพื้นถิ่น และหลักการของศาสนาอิสลาม จากสถานศึกษาในหมู่บ้านที่เรียกว่า ปอเนาะ และศาสนสถาน คือ มัสยิด ซึ่งผู้ที่ให้ความรู้ก็คือ อิหม่าม และอูstad โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามปัจจุบันอยู่ภายในขอบข่าย พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ พ.ร.บ. โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ และ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้โรงเรียนเอกชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถขยายการเปิดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และประถมศึกษาตอนต้น (ป.๑ - ๔) ตามความพร้อมของแต่ละโรงเรียน สำหรับระดับชั้นอนุบาล เริ่มเปิดตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๒ จากการที่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความแตกต่างด้านภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามค่อนข้างมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการ

เรียนการสอน โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ จำแนก โรงเรียนเอกชนเป็น ๒ ประเภท คือ

๑.๑.๑ โรงเรียนเอกชนในระบบ แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑.๑.๑.๑ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมูลนิธิ ทำการสอนวิชาสามัญควบคู่กับศาสนาอิสลาม มีสถานภาพเป็นมูลนิธิ/เป็นนิติบุคคล โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ๑๐๐ % และสามารถจัดหาทุนจากองค์กรต่างประเทศตามวัตถุประสงค์ได้

๑.๑.๑.๒ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทำการสอนวิชาสามัญควบคู่กับศาสนาอิสลาม แต่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิ โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ๗๐ %

๑.๑.๒ โรงเรียนเอกชนนอกระบบ ซึ่งทำการสอนศาสนาเพียงอย่างเดียว และรับเงินอุดหนุนจากรัฐตามเกณฑ์ที่กำหนด แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑.๑.๒.๑ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

๑.๑.๒.๒ สถาบันศึกษาปอเนาะ

๑.๒ ปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

จากการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา พบว่า

๑.๒.๑ จากการที่โรงเรียนเอกชนได้รับการอุดหนุนงบประมาณจากรัฐบาลเป็นรายหัว ทำให้เกิดการแย่งยอนักเรียนไม่ตรงตามความเป็นจริง บางโรงเรียนมีรายชื่อนักเรียนคนเดียวกันซ้ำกันหลายชั้นปี และรายชื่อนักเรียนคนเดียวกันปรากฏอยู่ในโรงเรียนเอกชนหลายแห่ง ทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาบางแห่งตั้งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ มิได้มุ่งหวังให้เยาวชนได้รับการศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งจะมีนายหน้า หรือ คนในพื้นที่หาผลประโยชน์ด้วยการชักนำนักเรียนเข้าไปเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา โดยบิดเบือนให้เกิดความเชื่อว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา คือวิถีมุสลิม เรียนฟรี มีทุนการศึกษา ค่าใช้จ่ายต่ำ และมีมาตรฐานทางวิชาการดี แต่เมื่อเข้าไปเรียนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากค่าเล่าเรียนเป็นจำนวนมาก ซึ่งนายหน้าจะได้ค่าตอบแทนเป็นรายหัวจากเจ้าของสถานศึกษา อีกทั้งยังบิดเบือนว่า โรงเรียนรัฐได้รับการอุดหนุนงบประมาณรายหัว ๆ ละ ๔๐,๐๐๐ บาท แต่โรงเรียนเอกชนได้รับการอุดหนุนงบประมาณรายหัว ๆ ละ ๑๐,๐๐๐ บาท และมีค่าใช้จ่ายซึ่งต้องจ่ายค่าจ้างครูมากกว่า ๒ เท่า เพราะเน้นการเรียนศาสนาควบคู่ไปกับวิชาสามัญ ทั้งนี้หน่วยงานด้านการศึกษาของรัฐยังขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและทั่วถึง ทำให้ผู้ปกครอง และนักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าโรงเรียนรัฐ ปิดกั้นเรื่องศาสนา และค่าใช้จ่ายสูง รวมถึงมีมาตรฐานทางวิชาการต่ำ ปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐาน ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การที่เจ้าของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาจ่ายเงินเดือนครูน้อยกว่าที่กำหนด โดยมีการทำสัญญาระหว่างครูกับโรงเรียน ซึ่งที่ผ่านมาเงินเดือนครูจะได้รับผ่านบัญชีธนาคารเข้าบัตรเอทีเอ็มของครูแต่ละคน แต่ครูต้องนำเงินมาจ่ายให้กับโรงเรียนตามหนังสือสัญญา ถ้าไม่จ่ายก็ไม่ได้รับการจ้างสอนต่อ ซึ่งทุกโรงเรียน มีการประชุมกำหนดมาตรฐานเงินเดือนครูที่เท่ากัน ทำให้จะไปสอนที่โรงเรียนอื่น

ก็ได้รับเงินเดือนไม่ต่างจากเดิม และจะไม่มีโรงเรียนโรงเรียนไหนรับเข้าทำงาน เพราะแต่ละโรงเรียนมีการติดต่อกัน ส่งผลให้ครูขาดแรงจูงใจในการพัฒนาการเรียนการสอน

๑.๒.๒ เจ้าของสถานศึกษาบางแห่งเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ทำการสอนหรือเผยแพร่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกดินแดน โดยในการทำงานของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) มีคณะทำงานจัดตั้ง ปลูกกระตมเยาวชนเพื่อคัดเลือกจากสถาบันการศึกษา ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน สำหรับงบประมาณที่ได้จากรัฐ และงบประมาณที่ได้จากผู้ปกครอง งบประมาณส่วนนี้จะถูกนำไปสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) รวมถึงโรงเรียนเอกชนที่เจ้าของสถานศึกษามีได้เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ก็ต้องสนับสนุนงบประมาณให้กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ถ้ามีเช่นนั้นจะทำการเรียนการสอนไม่ราบรื่น

๑.๒.๓ การศึกษาในระดับอนุบาล ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ ที่สามารถให้เปิดการศึกษาในระดับเตรียมอนุบาล และระดับอนุบาลได้ เป็นการเอื้ออำนวยต่อการแยกชาวไทยมุสลิมออกจากชาวไทยพุทธให้เป็นวัฒนธรรมเดี่ยวมากขึ้น รวมถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับชาวไทยพุทธมีการติดต่อ สื่อสารที่ลดลง และการทำกิจกรรมทางสังคมที่ลดลงตามการศึกษาในห้วงดังกล่าวยังง่ายต่อการปลูกฝัง ทางด้านความคิดและสังคมวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าสู่องค์กรได้โดยง่าย

๒. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ คือ แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง มีรายละเอียดผลการศึกษาที่ได้รับพัฒนาจากการพัฒนาจาก

๒.๑ ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรม รวมถึงงานวิจัย

๒.๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ความมั่นคงถือเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดของทุกสังคมในทุกยุคทุกสมัย โดยกรอบแนวคิดความมั่นคงให้น้ำหนักความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มิติทั้งปวงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้ ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดความมั่นคง แบบเดิมจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประชาชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกอภราชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต สำหรับยุทธศาสตร์การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับการแก้ไขจนเกิดความสงบและสันติสุขอย่างยั่งยืน ประชาชนในพื้นที่มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้ง

ได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันกับภาคอื่น ๆ โดยยกระดับ การแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างมีเอกภาพ ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมายมีการบูรณาการ ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นเชิงยุทธศาสตร์และเชิงพื้นที่ แผนการดำเนินงาน การลงมือปฏิบัติ ตลอดถึงการติดตาม ประเมิน และรายงานผลอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกันทุกระดับ ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก ยุติธรรม ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการลดความรุนแรง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่อย่างเหมาะสม มุ่งเน้นการจัดปัญหาความขัดแย้งและความไม่เป็นธรรมให้ได้อย่างจริงจัง และถาวร ส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ ให้เข้มแข็งจนเป็นพลังสำคัญในการปกป้องและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อไป พร้อมเสริมสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเห็นต่างตามแนวทางสันติวิธีผ่านกลไกต่าง ๆ รวมไปถึงการพูดคุยกันอย่างเป็นมิตร ผลักดันให้มีการยึดถือคำสอนที่ถูกต้องของศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พร้อมดูแล และป้องกันมิให้มีการบิดเบือนคำสอนของศาสนาไปในทางที่ไม่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ มีการส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนาพื้นที่อย่างเข้มแข็งต่อเนื่อง และสอดคล้องกับความต้องการของทุกกลุ่มประชาชนโดยเฉพาะเยาวชน ตามยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งศาสตร์พระราชา รวมถึงการสร้างเสริมโอกาสในการเข้าถึงการบริการต่าง ๆ ของรัฐให้ทัดเทียมกับภูมิภาคอื่น ๆ

๒.๑.๒ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ เป็นกรอบที่กำหนดเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ เป็นแผนระยะยาว ๒๐ ปี เพื่อให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี อันจะนำมาซึ่งเสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า โดยแนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs, 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ ๖ ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ และแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนา คือ พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาส

ในการเข้าถึงการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ พัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อการจัดระบบการดูแลและป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ และมีแผนงานและโครงการสำคัญ เช่น โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่พิเศษ โดยมีเป้าหมาย ๓ ประการ ดังนี้ คือ ๑. ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น การจัดกิจกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่สะท้อนความรัก และการธำรงรักษาสถาบันหลักของชาติ และการยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความ เป็นพลเมือง (Civic Education) และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ๒. คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่ พิเศษได้รับการศึกษา และเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่พิเศษมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้น สถานศึกษาจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชนต่าง เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น และสถานศึกษา ในพื้นที่พิเศษที่จัดอยู่ในมาตรการจูงใจ มีระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนที่สูงกว่าระบบปกติเพิ่มขึ้น ๓. คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ มีตัวชี้วัด ที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาที่จัดกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้ง โดยแนวทางสันติวิธีเพิ่มขึ้น มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น มีระบบ กลไก และมาตรการที่เข้มแข็ง ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ และผลการเรียนในสถานศึกษาที่มีคดี ทะเลาะวิวาทลดลง

๒.๑.๓ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔ วางทิศทางการพัฒนา การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในมิติด้านความมั่นคง มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้าน สังคม และ มิติด้านการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ จำนวน ๖ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

๒.๑.๓.๑ ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น สามารถท่องจำ และนำสิ่งที่จำไปฝึกคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดในเชิงสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีคุณธรรมจริยธรรม ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ/ประเภทได้รับ การศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน มีจิตสำนึกประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสามัคคีปรองดอง

๒.๑.๓.๒ ยุทธศาสตร์ผลิต พัฒนาครู คุณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

มีการผลิตครูได้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทมีครู ครบตามเกณฑ์ มีครูประจำชั้นครบทุกห้อง และมีครูที่จบตรงวุฒิ ตามสาขาวิชาที่สอน ผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูมีจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งมีคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีสมรรถนะ ตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถใช้ศักยภาพในการสอนได้อย่างเต็มที่และขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่

๒.๑.๓.๓ ยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัย ที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ

มีการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา และด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่มีคุณภาพ เพิ่มจำนวนบัณฑิตในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลน มีสมรรถนะ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานวิชาชีพ และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล ประชาชนได้รับการฝึกอาชีพตามความถนัดและ ความสนใจ รวมทั้งมีผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในเชิงพาณิชย์ การให้การรักษายาบาล และการพัฒนาความเป็น ศูนย์กลางด้านการศึกษาของภูมิภาค

๒.๑.๓.๔ ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน ในทุกระดับ และประเภทการศึกษา ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และสามารถเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สถานศึกษาในภูมิภาค/ ชนบท ได้รับการยกระดับคุณภาพในการ ให้บริการ เด็กพิการและด้อยโอกาสได้รับโอกาสทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งสามารถเทียบโอนผลการเรียนและ ทักษะประสบการณ์เพื่อขอรับวุฒิการศึกษาเพิ่มขึ้นได้

๒.๑.๓.๕ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษา

ผู้เรียน สถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทการศึกษาเข้าถึงทรัพยากร และระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ มีองค์ความรู้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น รวมทั้งมีศูนย์กลางในการจัดเก็บรวบรวมสื่อการเรียนการสอนแบบดิจิทัล ที่ทันสมัย และระบบฐานข้อมูลกลางทางการศึกษาของประเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

๒.๑.๓.๖ ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ระบบบริหารจัดการมีความคล่องตัวในการบริหารงาน การศึกษามากยิ่งขึ้น มีความโปร่งใส และเป็นที่ยอมรับของผู้รับบริการ โครงสร้างของกระทรวงได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพโดยการกระจาย อำนาจลงไปสู่ส่วนภูมิภาคและสถานศึกษา และมีกลไกการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา สถานศึกษาทุกระดับ

ทุกประเภทมีธรรมาภิบาลในการบริหาร รวมทั้งผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีศักยภาพเพื่อไปประกอบอาชีพ

๒.๑.๔ ทฤษฎีบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษา คือ การผสมผสานทฤษฎีการศึกษาต่าง ๆ (Eclecticism) การประยุกต์เอาหลักการและทฤษฎีทางการศึกษาไปใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษา โดยมีปรัชญาทางการศึกษาเป็นเข็มทิศนำทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ โดยมีวิวัฒนาการของทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา ดังนี้

ระยะที่ ๑ ระหว่าง ค.ศ. ๑๘๘๗ – ๑๙๔๕ ยุคนักทฤษฎีการบริหารสมัยดั้งเดิม (The Classical organization theory) แบ่งย่อยเป็น ๓ กลุ่มดังนี้

๑. กลุ่มการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ของเทย์เลอร์ (Scientific Management) ของ เฟรดเดอริก เทย์เลอร์ (Frederick Taylor) ความมุ่งหมายสูงสุดของแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์ คือ จัดการบริหารธุรกิจหรือโรงงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

๒. กลุ่มการบริหารจัดการ (Administration Management) หรือ ทฤษฎีบริหารองค์การอย่างเป็นทางการ (Formal Organization Theory) ของ เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) ทั้ง Fayol และ Taylor จะเน้นตัวบุคคลปฏิบัติงาน และวิธีการทำงาน ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลแต่ก็ไม่มองด้าน “จิตวิทยา”

๓. ทฤษฎีบริหารองค์การในระบบราชการ(Bureaucracy) มาจากแนวคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ที่กล่าวถึงหลักการบริหารราชการประกอบด้วย ๑. หลักของฐานอำนาจจากกฎหมาย ๒. การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ ที่ต้องยึดระเบียบกฎเกณฑ์ ๓. การแบ่งงานตามความชำนาญการเฉพาะทาง ๔. การแบ่งงานไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนตัว ๕. มีระบบความมั่นคงในอาชีพ

ระยะที่ ๒ ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๔๕ – ๑๙๕๘ ยุคทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) Follette ได้นำเอาจิตวิทยามาใช้และได้เสนอ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict) ไว้ ๓ แนวทางดังนี้

๑. Domination คือ ใช้อำนาจอีกฝ่ายสยบลง คือให้อีกฝ่ายแพ้ให้ได้
ไม่ดีนัก

๒. Compromise คือ คนละครึ่งทาง เพื่อให้เหตุการณ์สงบโดย
ประนีประนอม

๓. Integration คือ การหาแนวทางที่ไม่มีใครเสียหน้า ได้ประโยชน์
ทั้ง ๒ ทาง (ชนะ ชนะ)

ระยะที่ ๓ ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๕๘ – ปัจจุบัน ยุคการใช้ทฤษฎีการบริหาร (Administrative Theory) หรือการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science Approach) ยึดหลักการระบบงาน และ ความสัมพันธ์ของคน รวมถึง พฤติกรรมขององค์การ ซึ่งมีแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่หลากหลาย ๆ คน ได้แสดงไว้ดังต่อไปนี้

๑. เซสเตอร์ ไอ บาร์นาร์ด (Chester I Barnard) กล่าวถึงงานในหน้าที่ของผู้บริหารโดยให้ความสำคัญต่อบุคคลระบบของความ ร่วมมือองค์การ และเป้าหมายขององค์การ กับความต้องการของบุคคลในองค์การต้องสอดคล้องกัน

๒. ทฤษฎีของมาสโลว์ ว่าด้วยการจัดอันดับขั้นของความ ต้องการของมนุษย์(Maslow – Hierarchy of needs) เป็นเรื่องแรงจูงใจแบ่งความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่ความต้องการด้านกายภาพ ความต้องการด้านความปลอดภัยความต้องการด้านสังคม ความต้องการด้านการเคารพ นับถือ และประการสุดท้าย คือ การบรรลุศักยภาพของตนเอง (Self actualization)

๓. ทฤษฎี X ทฤษฎี Y ของแมคกรีกอร์ (Douglas MC Gregor Theory X, Theory Y) เขาได้เสนอแนวคิดการบริหารอยู่บนพื้นฐานของข้อสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ต่างกัน โดยทฤษฎี X (The Traditional View of Direction and Control) เกิดข้อสมมติฐานดังนี้ ๑. คนไม่ชอบทำงาน และหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ ๒. คนไม่ทะเยอทะยาน และไม่คิดริเริ่ม ชอบให้การสั่ง ๓. คนเห็นแก่ตนเองมากกว่าองค์การ ๔. คนมักต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ๕. คนมักโง่ และหลอกง่าย ผลการมองธรรมชาติของมนุษย์เช่นนี้ การบริหารจัดการจึงเน้นการใช้เงิน วัตถุ เป็นเครื่องล่อใจ เน้นการควบคุม การสั่งการ เป็นต้น ส่วนทฤษฎี Y (The integration of Individual and Organization Goal) เกิดจากข้อสมมติฐานดังนี้ ๑. คนจะให้ความร่วมมือ สนับสนุน รับผิดชอบ ชยัน ๒. คนไม่เกียจคร้านและไว้วางใจได้ ๓. คนมีความคิดริเริ่มทำงานถ้าได้รับการจูงใจอย่างถูกต้อง ๔. คนมักจะพัฒนาวิธีการทำงาน และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้บังคับบัญชาจะไม่ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเข้มงวด แต่จะส่งเสริมให้รู้จักควบคุมตนเองหรือของกลุ่มมากขึ้น ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน จากความเชื่อที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดระบบการบริหารที่แตกต่างกันระหว่างระบบที่เน้นการควบคุมกับระบบที่ ค่อนข้างให้อิสระภาพ

๔. อุชิ (Ouchi) ชาวญี่ปุ่นได้เสนอ ทฤษฎี Z (Z Theory) ทฤษฎีนี้รวมเอาหลักการของทฤษฎี X, Y เข้าด้วยกัน แนวความคิดก็คือ องค์การต้องมีหลักเกณฑ์ที่ควบคุมมนุษย์ แต่มนุษย์ก็รักความเป็นอิสระ และมีความต้องการหน้าที่ของผู้บริหารจึงต้องปรับเป้าหมายขององค์การให้สอดคล้องกับเป้าหมายของบุคคลในองค์การ

๒.๑.๕ ทฤษฎีการบริหารจัดการ

การบริหาร หมายถึง การทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ โดยอาศัยทรัพยากรทางการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และเวลา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิบัติงาน ส่วนคำว่าจัดการ (Management) นั้น หมายถึง การจัดทำกรบริหาร และการควบคุม นำมาเกี่ยวกับฐานะทำให้เสร็จ การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Management for Results) คือ การบริหารโดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ คือความสัมฤทธิ์ผลเป็นหลัก โดยใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งผลการประเมินนี้จะนำมาใช้ในการตอบคำถามถึงความคุ้มค่าในการทำงาน เป็นการบริหารทรัพยากรอย่างประหยัด (Economy) การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และการได้ผลงานที่บรรลุเป้าหมายขององค์การ (Effectiveness) การบริหารจัดการภาครัฐที่ดี (good governance) และจะเป็นกลไกสำคัญที่จะนำกลยุทธ์ต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (sustainable development)

๒.๑.๖ วัฒนธรรมอิสลาม

สังคมมุสลิมมองการศึกษาว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมวลมนุษยชาติ เพราะการศึกษาเปรียบเสมือนดวงประทีปส่องนำชีวิต เป็นประตูของความสำเร็จ และเป็นกุญแจแห่งอารยธรรม ดังนั้นจึงไม่มีใครที่ปฏิเสธความสำคัญของการศึกษา เพราะต่างตระหนักดีว่าพวกเขาอาจจะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุขหากปราศจากการศึกษา ความจริงการศึกษานั้นไม่เพียงแต่จะมีความจำเป็นต่อมนุษย์เท่านั้น หากแต่ยังมีความสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสรรพสิ่งทั้งมวล ระบบการศึกษาในสังคมมุสลิมนอกจากจะมีระบบการศึกษาภาคสามัญทั่วไป (ซึ่งหมายถึงอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา) ในท้องถิ่นยังมีระบบการศึกษาภาคศาสนาที่เรียกว่า ระบบตาดีกา (ระดับอนุบาลเด็กเล็ก) ระบบซ็อกอเลาะห์ (เรียนศาสนาในระดับประถม เรียนหลังเลิกเรียนภาคสามัญในวันธรรมดาหรือเรียนเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์แล้วแต่ชุมชน) ระบบปอเนาะ (เรียนได้ตลอดชีวิต) ระบบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งแบ่งการศึกษาศาสนาออกเป็นสามระดับ ระดับอิบตีดาอ์ (ชั้น ๑-๔) ระดับมูตาวัตสิต (ชั้น ๕-๗) และระดับชานาวิ (ชั้น ๘-๑๐) โดยศึกษาควบคู่ไปกับวิชาสามัญในระดับมัธยมศึกษา (ม.๑ - ม.๖) และสุดท้ายคือ ระดับกุลลิยะห์ คือระดับคณะของวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย เช่น วิทยาลัยอิสลามศึกษาหรือวิทยาลัยอิสลามยะลา เป็นต้น เมื่อเด็กเจริญเติบโตพอที่จะศึกษาเล่าเรียนได้ บิดามารดาจะต้องให้เด็กเริ่มฝึกหัดอ่านภาษาอาหรับ และคัมภีร์อัลกุรอาน การเรียนพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานเป็นเรื่องสำคัญที่สุดของมุสลิม เพราะจากการเรียนนี้เองจะทำให้เด็กอ่าน พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานได้ถูกต้อง และนำข้อความไปใช้ในการประกอบศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด และอื่น ๆ ได้ ผู้ปกครองซึ่งสนใจส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนตั้งแต่ยังเล็ก อายุ ๗ - ๘ ขวบ ก็จะต้องให้เด็กได้เล่าเรียนคัมภีร์กุรอานควบคู่ไปกับการศึกษาสามัญตามหลักสูตรของรัฐด้วย ในตอนค่ำจะมีการสอน พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน บางทีก็สอนอ่านอย่างเดียว บางทีก็สอนคัดเขียนหนังสืออาหรับประกอบไปด้วย เพื่อให้จำได้แม่นยำ ครอบครัวที่อยู่กับลูกหลานเช่นนี้เป็นการช่วยขจัดปัญหาสังคม โดยให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีการอบรมมารยาทควบคู่ไปด้วย

การจัดระบบการศึกษาของมัสยิด มุสลิมมีแนวปฏิบัติเรื่องการแสวงหาความรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เน้นเรื่องความรู้ที่ทำให้ตนเองมีจิตวิญญาณทางคุณธรรม จริยธรรม และความรู้เรื่องอาชีพให้สามารถดำรงตนและครอบครัวตามอัตภาพ (แบบพอเพียง) และเพื่อเพิ่มพูนความศรัทธาในการนำไปสู่ภาคปฏิบัติที่มั่นคงยิ่งขึ้น โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดจากบิดามารดา ผู้อาวุโสและผู้รู้ในชุมชนที่เรียกว่า โต๊ะครู อุสตาด(ครูชาย) อุสตาซะ (ครูหญิง) มัสยิดในชุมชนเป็นศาสนสถานเพื่อสนองตอบความต้องการด้านการพัฒนาความรู้ของชุมชน บางกลุ่มบ้าน(คุ้มบ้าน) จะไม่มีมัสยิดแต่อาจจะมีศาสนสถานประเภทที่เล็กกว่ามัสยิด

สถาบันฝึกทักษะการท่องจำอัล-กุรอาน (ฮาฟิซ) เป็นระบบการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนท่องจำอัล-กุรอานทั้งเล่มซึ่งมีอายุ(โองการ) เป็นภาษาอาหรับทั้งสิ้น ๖,๖๖๖ อายุติ ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติของมุสลิมตั้งยุคแรก ๆ จนถึงปัจจุบัน การฟื้นฟูการท่องจำอัล-กุรอานเริ่มขึ้นอย่างจริงจังในประเทศไทยเมื่อมีกระบวนการเผยแผ่อิสลามในระบบดักวะฮ์ (Jum-ah Dakwah Tabliq) ซึ่งมีศูนย์กลาง (มัสกัช) ตั้งอยู่ที่จังหวัดยะลา มีระบบและมัสยิดเครือข่ายเปิดสอนประมาณ จังหวัดละ ๓ - ๔ มัสยิด

ระบบ ปอเนาะ หมายถึง "สำนักศึกษาเล่าเรียนวิชาการศาสนาอิสลาม" "ปอเนาะ" ถือเป็นการศึกษาเพื่อชุมชนแบบพึ่งตนเอง เกิดที่ปัตตานีเมื่อ ๒๐๐ ปีมาแล้ว การศึกษาของมุสลิมจึงแบ่งออกเป็นสองรูปแบบ คือ "ปอเนาะ" อันเป็นรูปแบบการศึกษาดั้งเดิมของท้องถิ่นกับการศึกษาในระบบ "โรงเรียน" ที่เรียกกันติดปากว่า โรงเรียนปอเนาะ ซึ่งมีการแบ่งชั้นเรียน มีชุดเครื่องแบบ มีโต๊ะเก้าอี้นั่งเรียน มีการนับชั้น และกำหนดระยะเวลาจบการศึกษา และโรงเรียนปอเนาะยังแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ สอนทั้งวิชาสามัญและศาสนา กับสอนเฉพาะวิชาศาสนาเพียงอย่างเดียว

๒.๑.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๗.๑ ชินวัฒน์ แม้นเดช ได้ศึกษา เรื่องบทบาทมัสยิดในการขับเคลื่อนชุมชนตักวาตามหลักศาสนาอิสลาม ผลการศึกษาพบว่า บทบาทมัสยิดที่เหมาะสมกับการหนุนเสริมกระบวนการขับเคลื่อนชุมชน ตักวา และสอดคล้องตามบทบัญญัติของอิสลามประกอบด้วย บทบาทหลัก คือ การเป็นศูนย์กลางในการละหมาดมาอะฮ์ของชุมชนอย่างยั่งยืน ส่วนบทบาทมัสยิดในการหนุนเสริมกระบวนการขับเคลื่อน ชุมชนตักวา คือ เป็นศูนย์กลางจัดการความรู้และแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในทุกด้าน เป็นศูนย์กลางจัดความสัมพันธ์ของชุมชน เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เป็นสถานที่ซุรของ หมู่บ้าน และมัสยิดต้องเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการชุมชนมุสลิมในทุกด้าน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบตัวแบบ (Model) ของกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนตักวามีด้วยกัน ๘ ขั้นตอน และยังพบว่ากระบวนการขับเคลื่อนชุมชนตักวาตามหลักศาสนาอิสลามเป็นกระบวนการน้อมนำ เอาพลัง “ตักวา” อันเป็นพลังคุณธรรมที่สูงที่สุดของศาสนาอิสลาม มาสู่มุสลิมในชุมชน พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ที่ถูกต้องเป็นจริง เป็นการสร้างพลัง “ตักวา” ให้เป็นพลังส่งเสริมความดีงามและพลังยับยั้งความชั่วร้าย ตามบทบัญญัติของอิสลาม ดังนั้น พลัง “ตักวา” ภายใต้วิถีอิสลามจะควบคุมอัตลักษณ์มลายูปัตตานีให้อยู่ในกรอบของระบบวัฒนธรรมเป็นการสนับสนุนให้อัตลักษณ์มลายูปัตตานีดำรงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และจะส่งผลโดยตรงต่อการลดเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตัวอย่าง ทั้ง ๓ พื้นที่

๒.๑.๗.๒ สุโรยา วานี และ มะรอนิง สาแลมิง ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรม กรณีศึกษาตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ด้วยเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ผลการศึกษาพบว่า ทูตทางทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ระบบการปกครองที่มีความยุติธรรม ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการสื่อสารภาษา เดียวกัน เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของชาวไทยพุทธและชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ตำบลทรายขาว โดยชุมชนทรายขาวนำแนวคิดสมานฉันท์มาปรับใช้เป็นแนวทางการรักษา ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวมลายูมุสลิม ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยใช้วิธีการประนีประนอม การชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจและการร่วมมือกันของทุกฝ่ายซึ่งเป็นวิธีการที่ดีและให้ผลอย่างยั่งยืน

๒.๑.๗.๓ เรณูมาศ รอดเนียม ทำการศึกษาความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา : กรณีศึกษาชุมชนตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา คือ การอยู่ร่วมกันได้

อย่างปกติสุขใน สังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสองศาสนา การทำบุญร่วมกัน การไปมาหาสู่กัน ความเข้าใจ และการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมร่วมกันได้โดยไม่ขัดกับหลักปฏิบัติทาง ศาสนา และการรับเอาวัฒนธรรมของอีกฝ่ายมาประยุกต์ใช้โดยไม่ขัดกับหลักปฏิบัติทางศาสนา เงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่ ทำให้เกิดความกลมกลืนทางวัฒนธรรมระหว่างสองศาสนา ในชุมชนตะโหนด คือ เกิดจากชุมชนตะ โหนดเป็นชุมชนที่มีลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมแบบเครือญาติ มีการยึดถือบรรพบุรุษเดียวกัน คนในชุมชนทั้งสองศาสนามีความเข้าใจซึ่งกันและกัน คนในชุมชนมีพื้นฐานจิตใจที่รักความสงบ และช่วยเหลือกัน มีผู้นำชุมชนเข้มแข็ง (มีภาวะผู้นำและมีวิสัยทัศน์) ซึ่งคนส่วนใหญ่มีความเชื่อถือ และยอมรับในตัวผู้นำ คนในชุมชนมีการประกอบอาชีพที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน นอกจากนี้ยังเกิดจาก ความผูกพันใกล้ชิดกันระหว่างผู้นำทางศาสนา การให้อิสระทางความคิดโดยไม่กีดกันทางศาสนา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปฏิบัติทางศาสนา โดยรู้จักแยกแยะระหว่างวิถีการดำเนินชีวิตกับ เรื่องศาสนา และผู้ใหญ่ในชุมชนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง

๒.๒ ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) รวมถึงการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

๒.๒.๑ ผลจาก พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ ที่สามารถให้เปิด การศึกษาในระดับเตรียมอนุบาล และระดับอนุบาลได้ เป็นการเอื้ออำนวยต่อการแยกชาวไทยมุสลิม ออกจากชาวไทยพุทธให้เป็นวัฒนธรรมเดี่ยว ภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนยังคงใช้ภาษามลายูพื้น ถิ่น ทำให้การสื่อสารกับชาวไทยพุทธมีการติดต่о สื่อสารที่ลดลง และการทำกิจกรรมทางสังคมที่ลดลง ตามการศึกษา ดังนั้นจึงควรปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ ในเรื่องระดับ การศึกษาที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาสามารถที่จะเปิดหลักสูตรได้ โดยคำนึงถึงการอยู่ร่วมกัน แบบพหุวัฒนธรรม และมุ่งเน้นการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน

๒.๒.๒ หลักสูตรที่เปิดสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางแห่ง มุ่งเน้นการสอนศาสนามากกว่าวิชาสามัญทำให้นักเรียนมีความรู้วิชาสามัญน้อย ส่งผลให้ขาดโอกาส ที่จำศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นจึงควรออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาสายสามัญ และเสริมด้วยการเรียนศาสนาอิสลามควบคู่กันไป

๒.๒.๓ จากการศึกษาของสถานศึกษาบางแห่งเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ก่อเหตุ รุนแรง (BRN) ทำการสอนหรือเผยแพร่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกดินแดน โดยในการทำงานของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) มีคณะทำงานจัดตั้ง ปลูกกระตมeyerวชนเพื่อคัดเลือกจากสถาบันการศึกษา ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน นำงบประมาณที่ได้จากรัฐ และงบประมาณที่ได้จากผู้ปกครอง ไปสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) รวมถึงโรงเรียนเอกชนที่เจ้าของ สถานศึกษามีได้เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ก็ต้องสนับสนุนงบประมาณให้กลุ่ม ผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ถ้ามีเช่นนั้นจะทำการเรียนการสอนไม่ราบรื่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง ควรตรวจสอบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีพฤติกรรมสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) และสกัดกั้นเส้นทางการเงินของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) รวมถึงสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวคิด แบ่งแยกดินแดนโดยการบิดเบือนหลักคำสอนศาสนา

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ กองทัพบก ควรตรวจสอบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีพฤติกรรมสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) และสกัดกั้นเส้นทางการเงินของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) รวมถึงสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยกดินแดนโดยการบิดเบือนหลักคำสอนศาสนา

๑.๒ กระทรวงศึกษาธิการ ควรผลักดันให้ปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ ในเรื่องระดับการศึกษาที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาสามารถทำการเรียนการสอนได้ โดยคำนึงถึงผลการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม

๑.๓ กระทรวงศึกษาธิการ ควรออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาสามัญและเสริมด้วยการเรียนศาสนาอิสลามควบคู่กันไป รวมถึงมุ่งเน้นการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

๒.๑ เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงควรตรวจสอบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีพฤติกรรมสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) และสกัดกั้นเส้นทางการเงินของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) รวมถึงสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยกดินแดนโดยการบิดเบือนหลักคำสอนศาสนา

๒.๒ สำนักงานการศึกษาเอกชนประจำจังหวัด ควรกดดันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาในพื้นที่ให้ทำการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนรัฐบาลควบคู่ไปกับการสอนศาสนาอิสลาม โดยใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอน และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปทำการวิจัยต่อยอดได้ใน ๒ ประเด็นหลัก ๆ คือ

๓.๑ ประเด็นแนวทางการวิจัยการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

๓.๒ ประเด็นแนวทางวิจัยการสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยกดินแดนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- ติน ปรัชญพฤทธิ. ทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗.
- ทิพาวดี เมฆสุวรรณ. การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์ดี, ๒๕๔๐.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗.
- บุญทัน ดอกไธสง. การจัดการองค์การ. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔). กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๖๐.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคาแหง, ๒๕๔๒.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๖๐.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑.
- สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ. สาธิตการบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐.
- อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. อัลกอริธึม ญาติ เจไอ และขบวนการก่อการร้ายภาคใต้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ OPENBOOKS, ๒๕๔๘.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- ชินวัฒน์ แม้นเดช, พลเอก. “บทบาทสมัยใหม่ในการขับเคลื่อนชุมชนตักวาตามหลักศาสนาอิสลาม” วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๙.
- เรณูมาศ รอดเนียม. “ความกลมกลืนทางวัฒนธรรมในชุมชนสองศาสนา : กรณีศึกษาชุมชนตะโหมต อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิจิตร” วิชาการค้นคว้าอิสระ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๖.
- วินิจ สังขรัตน์. “อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้” วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔.
- สำเร็จ ศรีทราย, พลตรี. “ขบวนการ BRN-COORDINATE กับการก่อความไม่สงบ ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๗ - ปัจจุบัน (๒๕๕๐) และแนวความคิดในการยุติสถานการณ์” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๐.

สุโรยา วานี. “การอยู่ร่วมกันของชุมชน ในสังคมพหุวัฒนธรรม กรณีศึกษาตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี” วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖.

อภัยสมบุญ บัวหลวง. “ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาการศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๔๐.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา”. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๑ ตอนพิเศษ ๗๙ ก, ธันวาคม ๒๕๔๗, หน้า ๒๒ - ๒๓.

“ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก, ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑, หน้า ๑ - ๑๙.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

ชูป กาญจนประกร. “หลักรัฐประศาสนศาสตร์”. เอกสารโรเนียว. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๐, หน้า ๑.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. “การบริหารจัดการภาครัฐในยุคโลกาภิวัตน์ : ระบบตลาด การจัดการสมัยใหม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนนิยม”. เอกสารบทความนำเสนอต่อที่ประชุมทางวิชาการในวาระครบรอบ ๕๐ ปี คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๑๗-๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๐.

พิทยา บวรวัฒนา. “หลักการปฏิรูปราชการ : ตลาดสัมมนาปฏิรูปราชการเพื่อความอยู่รอดของไทย”. สำนักงาน ก.พ.. ตลาดสัมมนาปฏิรูปราชการเพื่อความอยู่รอดของไทย. รวมคำบรรยายและสัมมนาอภิปราย, มกราคม ๒๕๔๒. หน้า ๘๐-๘๒.

ภาษาต่างประเทศ

D. Waldo. The Study of Public Administration. New York : Random House, 1955. p.6.

Harold Koontz. Principle of Management. New York : Mc Graw Hill, 1964. p. 4.

L. Gulick and L. Urwick. Paper on the Science of Administration. New York : Institute of Public Administration, 1937. Pp. vii, 195.

Peter F. Drucker. Management : Tasks, Responsibility, Practices. London : Pan Books, 1979. p. 1.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร จัดทำโดย พันเอกสุวัตร โตเสวก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษา และสภาพปัญหาการจัดการศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง รวมทั้งเพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ คือ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีบทบาทในการบริหาร โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อาจารย์ กลุ่มที่ ๒ คือ กลุ่มนักเรียน ได้แก่ นักเรียนมัธยมปลาย โดยมีรายละเอียดแบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่

๑. ข้อมูลด้านปัญหา ข้อขัดข้องในเชิงนโยบาย
๒. ข้อมูลด้านปัญหา ข้อขัดข้องในเชิงการบริหารภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
๓. ข้อมูลด้านปัญหา ข้อขัดข้องในเชิงการปฏิบัติภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

แบบสัมภาษณ์เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

คำชี้แจง

การสัมภาษณ์ครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผู้วิจัยจึงต้องการทราบข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ในครั้งนี้จะเก็บเป็นความลับและไม่มีผลใดๆ ต่อการปฏิบัติงานของท่าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบข้อคำถามตามความเป็นจริง เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างถูกต้องและครบถ้วน

๑. ข้อมูลด้านปัญหา ข้อขัดข้องในเชิงนโยบาย

๑.๑ ท่านคิดว่า พรบ. โรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ ที่อนุญาตให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเปิดการศึกษาในระดับเตรียมอนุบาล และระดับอนุบาลได้ ทำให้เกิดปัญหา ที่กระทบต่อความมั่นคงหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๒ ท่านคิดว่าแนวทางการปัญหา ที่กระทบต่อความมั่นคง เนื่องจากการที่อนุญาตให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเปิดการศึกษาในระดับเตรียมอนุบาล และระดับอนุบาลได้ ควรเป็นเช่นไร

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ข้อมูลด้านปัญหา ข้อขัดข้องในเชิงการบริหารภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

๒.๑ ท่านคิดว่าบริหารภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นอย่างไร มีปัญหา ข้อขัดข้องที่เกี่ยวข้องหลักสูตรการเรียนการสอน และเครื่องมือในการเรียนการสอน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๒ ท่านคิดว่าแนวทางการปัญหา การบริหารภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้อง
หลักสูตรการเรียนการสอน และเครื่องมือในการเรียนการสอน ควรเป็นเช่นไร

.....

.....

.....

.....

๓. ข้อมูลด้านปัญหา ข้อขัดข้องในเชิงการปฏิบัติภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

๓.๑ ท่านคิดว่าการปฏิบัติภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นอย่างไร มีปัญหา ที่กระทบ
ต่อความมั่นคง หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

๓.๒ ท่านคิดว่าแนวทางการแก้ไขปัญหา การปฏิบัติภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
ที่กระทบต่อความมั่นคง ควรเป็นเช่นไร

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ยศ ชื่อ : พันเอกสุวัตร โตเสวก
- วัน เดือน ปีเกิด : ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๙
- การศึกษา : ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต (ทบ.) สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
: หลักสูตรหลักประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๗๗
โรงเรียนเสนาธิการทหารบก กรุงเทพมหานคร
: หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
: หลักสูตรเสนาธิการทหาร รุ่นที่ ๕๔ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร
สถาบันป้องกันประเทศ
- ประวัติการทำงานโดยย่อ: รองผู้บังคับชุด ร้อยรบพิเศษ กองพันรบพิเศษที่ ๒ กรมรบพิเศษที่ ๒
: ผู้บังคับกองร้อยรบพิเศษ กองพันรบพิเศษที่ ๒ กรมรบพิเศษที่ ๒
: ผู้บังคับกองพันรบพิเศษที่ ๒ กรมรบพิเศษที่ ๒
: เสนาธิการ กรมรบพิเศษที่ ๒
: รองผู้บังคับการ กรมรบพิเศษที่ ๒
: ผู้บังคับการ กรมรบพิเศษที่ ๒
: เสนาธิการ กองพลรบพิเศษที่ ๑
: รองผู้บัญชาการ กองพลรบพิเศษที่ ๑
- ตำแหน่งปัจจุบัน : รองเสนาธิการ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์ การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

ผู้วิจัย พันเอก สุวัตร์ โตเสวก หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ตำแหน่ง รองเสนาธิการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมา ตั้งแต่อดีต และสะสมมาเป็นเวลานาน หากจะนับเริ่มตั้งแต่ พ.ศ.๒๓๕๙ เมื่ออาณาจักรปัตตานี ถึงคราวล่มสลาย และอยู่ภายใต้การปกครองของสยามในขณะนั้น ความไม่พอใจของผู้ถูกยึดครอง อำนาจ นำมาสู่การต่อต้านอย่างลับ ๆ และเมื่อมีการปฏิรูปการปกครองใน พ.ศ.๒๔๔๙ โดย เปลี่ยนแปลงจากเมืองมาเป็นจังหวัด มีการยกเลิกตำแหน่งพระยาเมืองซึ่งเปรียบเสมือนราชา ปรับเปลี่ยนลดลงเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งต้องขึ้นตรงต่อศูนย์กลางอำนาจที่กรุงเทพฯ กอปรกับ นโยบายการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๑ ที่รัฐบาลต้องการให้ประชาชนไทยสามารถอ่านออกเขียนได้ และสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติ ตามพระบรมราโชบายขยายการศึกษาสู่หัวเมืองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากนโยบายดังกล่าวทำให้ผู้นำศาสนาในพื้นที่เกิดความกังวลว่าตนเองจะสูญเสียการนำ (อำนาจ) จึงมีการนำความเป็นตัวตน (เชื้อชาติ และภาษา) และหลักการตามหลักศาสนาอิสลามมาเป็นกลไก ขับเคลื่อนสร้างความรู้สึกร่วมกันต่อการพัฒนาการศึกษาของรัฐบาลในหมู่ของพ่อแม่ผู้ปกครอง และเยาวชนในวัยเรียนในพื้นที่ โดยนำประเด็นเรื่องสถานที่ และบุคคลที่เป็นครูผู้สอนซึ่งส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธมาเป็นเงื่อนไข จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบการปกครอง และระบบการศึกษาครั้งนี้ส่งผลให้กลุ่มอำนาจเดิมสูญเสียทั้งอำนาจการปกครองในรูปแบบ และอำนาจการปกครองทางจิตวิญญาณอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น เจ้าเมือง ทายาท และลูกหลาน ที่สูญเสีย อำนาจและไม่พอใจต่างก็หนีไปอยู่ในมาเลเซียเพื่อหาหนทางต่อสู้ จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๐ หนี้ยี่สุหลง (ตวนกูรู หนี้ยี่มูฮัมหมัด สุหลง บินหนี้ยี่ อับดุลกาเดร์ บิน มูฮัมหมัด อันฟาฏอนี) ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี ยื่นข้อเรียกร้อง ๗ ประการ ผ่านคณะกรรมการ สอดส่องถาวรการณ์ ใน ๔ จังหวัดภาคใต้ไปยังรัฐบาล พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ โดยข้อ เรียกร้องประวัติศาสตร์ ๗ ประการ หนึ่งในนั้นคือ ให้ภาษามลายูเป็นภาษากลางของการสอน ในโรงเรียนชั้นประถมศึกษา แรกเริ่มการก่อตั้งขบวนการแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติปัตตานี (Barisan Nasional Pembebasan Pattani : BNPP) มีการแบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๓ ด้าน คือ ด้านการ ต่างประเทศ ด้านการควบคุมกลุ่มกำลังติดอาวุธ และด้านการจัดตั้งมวลชน ต่อมาเกิดความขัดแย้ง ภายในขบวนการแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติปัตตานี (Barisan Nasional Pembebasan Pattani :

BNPP) อูสตาทอ อับดุลการิม ฮัสซัน ได้แยกตัวออกมาก่อตั้งขบวนการแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมาลายา ปัตตานี (Barisan Revolusi Nation Malaya Pattani : BRN) เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๖ จากการที่ขบวนการ BRN ซึ่งมีพื้นฐานมาจากกลุ่มครูสอนศาสนา ซึ่งเรียกว่า อูสตาทอ และมีความเชี่ยวชาญเรื่องงานการจัดตั้งมวลชน รวมถึงสมาชิกหลายคนเคยผ่านการศึกษาจากต่างประเทศ ดังนั้นขบวนการ BRN จึงมุ่งเน้นสร้างสมาชิกผ่านโรงเรียนปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา รวมทั้งตาดีกา ซึ่งบางครั้งแกนนำของกลุ่มอาจเป็นถึงครูใหญ่หรือเจ้าของโรงเรียน ที่เรียกว่า บาบอ ซึ่งปรากฏการเคลื่อนไหวการปลุกระดมดังกล่าว ตามหมู่บ้าน ในปอเนาะ/โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.๒๕๓๖ เรื่อยมา และขยายตัวอย่างรวดเร็ว จนเข้าสู่กลุ่มนักเรียนในโรงเรียนตาดีกา และเด็กที่อยู่นอกระบบของโรงเรียน จัดตั้งเป็นกลุ่มติดอาวุธ กลุ่มองค์กรมวลชน ออกปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน นโยบายการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินมาเป็นลำดับจาก พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.๒๕๔๗ จนมีประกาศใช้ พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งได้ปรับปรุง พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. ๒๕๔๗ ทำให้โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ มีอยู่ ๓ ลักษณะ คือ ๑. โรงเรียนที่สอนเฉพาะวิชาศาสนาอย่างเดียว ๒. โรงเรียนที่สอนวิชาศาสนา และวิชาสามัญหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๓ และ ๓. โรงเรียนที่สอนศาสนาและสอนวิชาสามัญ หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ระดับประถมปลาย (ป.๕ - ๗) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากนั้นจนถึงปัจจุบันมีการปรับปรุง พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชนอีก ๓ ฉบับ คือ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ และ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้โรงเรียนเอกชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขยายการเปิดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และประถมศึกษาตอนต้น (ป.๑ - ๔) มาเป็นลำดับตามความพร้อมของแต่ละโรงเรียน สำหรับระดับชั้นอนุบาลเริ่มเปิดตั้งแต่ ปีการศึกษา ๒๕๕๒ โดยอาศัยอำนาจตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เรื่อง กำหนดประเภทและระดับของโรงเรียนในระบบ ที่ออกมารองรับ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดให้สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตั้งแต่ชั้นเตรียมอนุบาล และอนุบาล รองรับเด็กอายุครบ ๒ ปี และ ๓ ปี ขึ้นไปได้ เนื่องจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความแตกต่างด้านภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามค่อนข้างมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ จำแนกโรงเรียนเอกชนเป็น ๒ ประเภท คือ เป็น โรงเรียนเอกชนในระบบ และโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ซึ่งโรงเรียนเอกชนในระบบแบ่งย่อยเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมูลนิธิ ทำการสอนวิชาสามัญควบคู่กับศาสนาอิสลาม มีสถานภาพเป็นมูลนิธิ/เป็นนิติบุคคล โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ๑๐๐ % และสามารถจัดหาทุนจากองค์กรต่างประเทศตามวัตถุประสงค์ได้ ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ทำการสอนวิชาสามัญควบคู่กับศาสนาอิสลาม แต่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิ โดยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ๗๐ % สำหรับโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ๒ ประเภท ได้แก่ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และ สถาบันศึกษาปอเนาะ ทั้งสองประเภททำการสอนศาสนาเพียงอย่างเดียว รับเงินอุดหนุนจากรัฐตามเกณฑ์ที่กำหนด จากการที่โรงเรียนเอกชนได้รับการอุดหนุนงบประมาณจากรัฐบาลเป็นรายหัวนี้เอง ทำให้เกิดการแจ้ง

ยอดนักเรียนไม่ตรงตามความเป็นจริง มีรายชื่อนักเรียนคนเดียวกันซ้ำกันหลายชั้นปี และปรากฏอยู่ในโรงเรียนเอกชนหลายแห่ง ที่สำคัญคือ เจ้าของสถานศึกษาหักเงินเดือนครู โดยที่ผ่านมาเงินเดือนครูส่วนหนึ่งจะต้องนำเงินมาจ่ายให้กับโรงเรียน งบประมาณส่วนนี้จะถูกนำไปสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ปัจจุบันยังมีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาบางแห่งทำการสอนหรือเผยแพร่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกดินแดน อีกทั้งกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) ยังคงใช้ประวัติศาสตร์ ศาสนา ภาษา อัตลักษณ์ความเป็นชาวมุสลิม ในการพยายามแยกไทยพุทธออกจากไทยมุสลิม สร้างให้เป็นสังคมเชิงเดี่ยว เพื่อง่ายต่อการควบคุม ซึ่งการศึกษาในระดับอนุบาล อาศัยพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ สามารถให้มีเปิดการเรียนการสอน ในระดับเตรียมอนุบาล และระดับอนุบาลได้ จึงเป็นการเอื้ออำนวยต่อการแยกชาวไทยมุสลิมออกจากชาวไทยพุทธให้เป็นวัฒนธรรมเดี่ยวมากขึ้น รวมถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับชาวไทยพุทธมีการติดต่อกัน สื่อสารที่ลดลง และการทำกิจกรรมทางสังคมที่ลดลงตามการศึกษาในห้วงดังกล่าวยังง่ายต่อการปลูกฝังทางด้านความคิดและสังคมวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าสู่องค์กรได้โดยง่าย

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ ๖ ประเด็น ยุทธศาสตร์ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ขึ้นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) โดยได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้ ๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ : การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีเป้าหมาย คือ คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษมีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชา ผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไปเพิ่มขึ้น สถานศึกษาจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มชนต่างเชื้อชาติศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม กลุ่มชนชายขอบ และแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น และสถานศึกษาในพื้นที่พิเศษที่จัดอยู่ในมาตรการจูงใจ มีระบบเงินเดือน ค่าตอบแทนที่สูงกว่าระบบปกติเพิ่มขึ้น และกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) สำหรับเป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการ/หน่วยงานในสังกัด ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) สำหรับการพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้มีการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียม อัตลักษณ์และความต้องการของพื้นที่ ผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ความขัดแย้งทางความคิดบนพื้นฐานของความเชื่อถูกบ่มเพาะจากการสร้างวาทกรรม ความแตกแยกทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนา จากรุ่นสู่รุ่นมาหลายทศวรรษ ก่อให้เกิดสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มาเป็นลำดับ โดยกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่อยู่เบื้องหลัง

สถานการณ์ความรุนแรงนั้น ล้วนแต่มีเจตจำนง ในการสร้างสถานการณ์ความขัดแย้ง เพื่อพัฒนาไปสู่ การแบ่งแยกดินแดน ด้วยการผสมผสานแนวคิด และรูปแบบการปฏิบัติการที่หลากหลาย โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง คือ การบ่มเพาะความคิดให้กับเยาวชนในสถานศึกษา เพื่อที่จะหาสมาชิกแนวร่วมในการสืบทอดเจตนาในการแบ่งแยกดินแดนต่อไป จะเห็นได้ว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ยังคงเป็นแหล่งบ่มเพาะเยาวชนที่มีความสำคัญกับกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการตัดวงจรการบ่มเพาะ เยาวชนที่จะกลายเป็นสมาชิก แนวร่วมของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคง เพื่อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคง เพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง
๒. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง
๓. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง เพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพปัญหา การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ในความรับผิดชอบของหน่วยเฉพาะกิจสันติสุข

๒. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา และนักเรียนในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

๓. ขอบเขตด้านเวลา

ทำการศึกษาข้อมูลตั้งแต่ห้วงเวลา พ.ศ. ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอ ในจังหวัดสงขลา ในความรับผิดชอบของหน่วยเฉพาะกิจสันติสุข โดยมีการดำเนินการ ดังนี้ ๑. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเรื่องแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากห้องสมุดที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุด วปอ. ห้องสมุด บก.สปท. และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง ๒. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) จากกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำนวน ๔ คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในกลุ่มนักเรียน ๘ คน เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิดังกล่าวแล้ว นำข้อมูล มาจัดระเบียบและตรวจสอบ (Validity) และ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล (Content Analysis) เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงสภาพปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ในความรับผิดชอบของหน่วยเฉพาะกิจสันติสุข ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง และนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็น แนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ การค้นพบ ในบทนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการศึกษา และสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอ ในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ผ่านการทบทวนหลักการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแง่มุมต่าง ๆ รวมถึง ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แล้วนำมาวิเคราะห์ในแต่ละแง่มุมอย่างละเอียดถี่ถ้วน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ และกำหนดเป็นแนวทางการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ทั้งนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่า แนวเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่

๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคง ที่ค้นพบในครั้งนี้ สามารถจะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันแบบสังคมพหุวัฒนธรรม ส่งผลให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอ ในจังหวัดสงขลา เป็นองค์กรในการช่วยแก้ไขปัญหา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง โดยมีรายละเอียด ผลการศึกษาวิจัยที่ต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ทั้ง ๓ ประการ สรุปได้ดังนี้

๑. ผลการวิจัยต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ข้อที่ ๑ และ ๒ คือ การจัดการศึกษา และ สภาพปัญหาของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง มีรายละเอียดผลการศึกษา สรุปดังนี้

๑.๑ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ ที่สามารถให้เปิดการศึกษา ในระดับเตรียมอนุบาล และระดับอนุบาลได้ เป็นการเอื้ออำนวยต่อการแยกชาวไทยมุสลิมออกจากชาวไทยพุทธให้เป็นวัฒนธรรมเดียว

๑.๒ ภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนยังคงใช้ภาษามาลายูพื้นถิ่น ทำให้การสื่อสารกับชาวไทยพุทธมีการติดต่อกัน สื่อสารที่ลดลง และการทำกิจกรรมทางสังคมที่ลดลงตามการศึกษา

๑.๓ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางแห่ง มุ่งเน้นการสอนศาสนา มากกว่า วิชาสามัญทำให้นักเรียนมีความรู้วิชาสามัญน้อย ส่งผลให้ขาดโอกาสที่จำศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

๑.๔ การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ไม่สามารถทำได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากยังขาดแคลนอุปกรณ์

๑.๕ การจ่ายเงินเดือนครูน้อยกว่าที่กำหนด ทำให้ครูขาดความตั้งใจในการสอน

๑.๖ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาบางแห่งทำการสอนหรือเผยแพร่เกี่ยวข้องกับการ แบ่งแยกดินแดน

๒. ผลการวิจัยต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ข้อที่ ๓ คือ แนวทางการจัดการศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง มีรายละเอียด ผลการศึกษา สรุปดังนี้

๒.๑ จัดระเบียบการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาให้มีมาตรฐานเดียวกัน กับโรงเรียนของรัฐบาล โดยมีหลักสูตรมาตรฐานแกนกลาง การใช้จ่ายเงินของโรงเรียน ต้องเป็นไปตามระเบียบ ตรวจสอบได้ รณรงค์ส่งเสริมการใช้ภาษาไทย สอดแทรกอยู่ในทุกระดับชั้นของการศึกษา และผู้ที่จบการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น ต้องผ่านมาตรฐานภาษาไทย ตามระดับช่วงชั้น การศึกษานั้น ๆ รวมถึงตรวจสอบเงินอุดหนุนอย่างจริงจัง

๒.๒ ส่งเสริมให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียน มีบทบาทในการบริหารโรงเรียน อย่างแท้จริงในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอในจังหวัดสงขลา ส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มุ่งเน้นการสอน วิชาสามัญ มากกว่าการสอนศาสนา ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความรู้ กำหนดให้ใช้ภาษาไทยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง

ตรวจสอบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีพฤติกรรมสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) และสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยกดินแดนโดยการบิดเบือนหลักคำสอนศาสนา

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ กองทัพบก ควรตรวจสอบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีพฤติกรรมสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) และสกัดกั้นเส้นทางการเงินของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) รวมถึงสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยกดินแดนโดยการบิดเบือนหลักคำสอนศาสนา

๑.๒ กระทรวงศึกษาธิการ ควรผลักดันให้ปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.๒๕๕๐ ในเรื่องระดับการศึกษาที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาสามารถทำการเรียนการสอนได้ โดยคำนึงถึงผลการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม

๑.๓ กระทรวงศึกษาธิการ ควรออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาสายสามัญและเสริมด้วยการเรียนศาสนาอิสลามควบคู่กันไป รวมถึงมุ่งเน้นการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

๒.๑ เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงควรตรวจสอบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีพฤติกรรมสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) และสกัดกั้นเส้นทางการเงินของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (BRN) รวมถึงสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยกดินแดนโดยการบิดเบือนหลักคำสอนศาสนา

๒.๒ สำนักงานการศึกษาเอกชนประจำจังหวัด ควรกวดขันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาในพื้นที่ให้ทำการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนรัฐบาลควบคู่ไปกับการสอนศาสนาอิสลาม โดยใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอน และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันแบบพหุวัฒนธรรม

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปทำการวิจัยต่อยอดได้ใน ๒ ประเด็นหลัก ๆ คือ

๓.๑ ประเด็นแนวทางการวิจัยการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

๓.๒ ประเด็นแนวทางการวิจัยการสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวคิดแบ่งแยกดินแดนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม